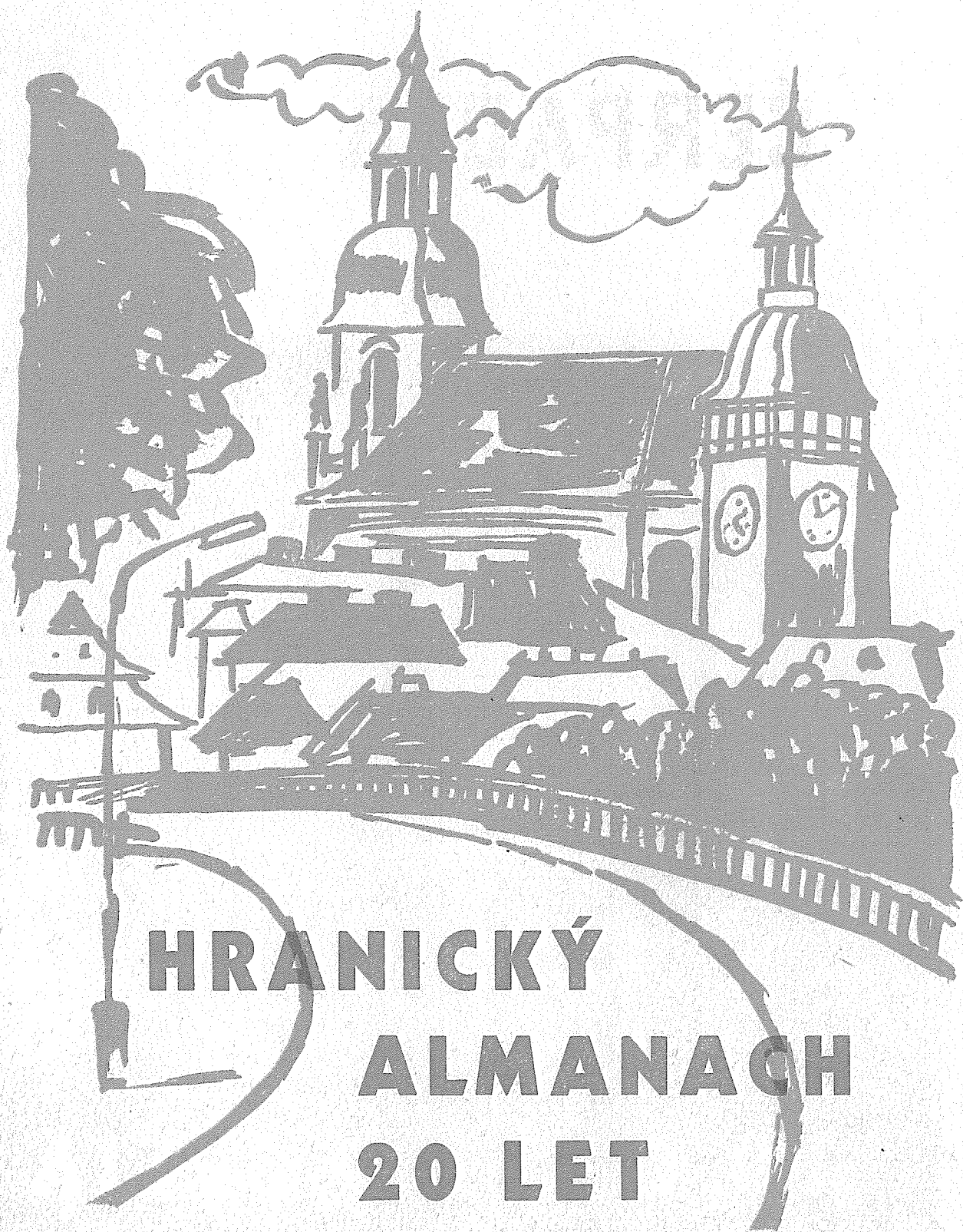

**HRANICKÝ
ALMANACH
20 LET**

HRANICKÝ
ALMANACH
20 LET

HRANICE V KVĚTNU 1965

Motto

Vzduch stále vlaje
po hřívách jejich koní,
ať je to na sedmý
či na tisíci rok,
co chochol z dýmu střel
nad jejich hlavami
nám zvěštoval ty nejšťastnější máje!

Oldřich Mikulášek (První tank)

K dvacátému výročí osvobození

V těchto dnech vzpomínáme 20. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, 20. výročí národní a demokratické revoluce našeho lidu, která byla východiskem socialistického vývoje naší vlasti.

V myslích se vracíme ke všem těm velkým historickým událostem, které byly spojeny s ukončením druhé světové války a znamenaly ve svém celku počátek nového období v celém historickém vývoji lidstva.

Sovětský svaz, jediná země, v níž předtím zvítězil socialismus, nejen obstál, ale i obhájil svou existenci proti nástupu fašistických barbarů a hrál rozhodující úlohu při jejich porážce. Svou úlohou při osvobození velké části východní a střední Evropy, dal četným národům této oblasti možnost rozhodnout svobodně o svém dalším vývoji. Vznikla tak velká oblast, v níž národy po porážce okupantů se rozhodly pro novou socialistickou cestu.

Z revolučního boje lidu vznikla tak světová socialistická soustava, která se postupně rozšířila na území obývané třetinou lidstva. Byl to vývoj, který byl v souladu se základními závěry marx-leninské teorie.

K vítězství socialismu v zemích střední a východní Evropy došlo za podmínek, které se v mnoha směrech lišily od podmínek, za kterých zvítězila v roce 1917 socialistická revoluce v Rusku. Byla tak potvrzena leninská myšlenka o rozmanitosti cest a forem vývoje socialistické revoluce v různých podmínkách a v prostředí různých národů, jak jsme toho svědky i v naší Československé socialistické republice.

O tom rovněž svědčí budovatelské úspěchy v celé oblasti naší republiky i v našem městě.

V důsledku správné a důsledně leninsky prováděné politiky KSČ se stalo město Hranice významným průmyslovým centrem. V průmyslových odvětvích, jako jsou např. závody Sigma, Hranická cementárna a vápenice, závod Karnola, traťové dílny, Severomoravské cihelny a jiné, našly zaměstnání stovky pracujících, čímž se značně zvýšila životní úroveň zaměstnanců těchto odvětví a jejich rodin.

Za uplynulých 20 let byla postavena 4 velká sídliště bytových center, kde šťastně žijí stovky rodin se svými dětmi a užívají plodů i vymožeností socialistického zřízení. Do bytového majetku bylo jen za posledních 10 let investováno přes 50 miliónů korun.

Rozšířily se a zkvalitnily služby obyvatelstvu. Byla modernizována obchodní síť, zavedena místní autobusová

doprava, na vysokou úroveň se dostalo naše zdravotnictví a sociální zabezpečení — a to jen díky vítězství dělnické třídy v únoru 1948.

Školství ve městě doznalo kvalitativních přeměn, naše mládež je vychovávána pro potřeby socialismu a komunismu.

Žijeme a pracujeme v socialistickém státě, pracujeme pro sebe, žijeme radostněji. Naši občané mají i vřelejší vztah ke svému městu. Ve veřejných funkcích pracuje cca 800 občanů, jako např. ve státních orgánech, v organizacích Národní fronty, společenských organizacích a v civilní obraně.

Své politické a vlastenecké přesvědčení vyjadřují naši občané v konkrétní práci pro svůj závod, město či organizaci. Bylo by to velké číslo, jsou to vpravdě miliónové hodnoty za 20 let života a práce, kterou občané věnovali svému městu pro radostnější život.

Za 2,819,063 Kčs byla vytvořena hodnota díla za pouhých 5 roků a za rok 1964—1965, kdy oslavujeme osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou, jsme již vybudovali za 3,856,300 Kčs společenských hodnot. Hodnota díla připadající v průměru na jednoho obyvatele v našem městě dosáhla 48,7 hodin. Řada občanů, závodů, škol, kolektivů byla v rámci oslav 20. výročí osvobození Městským národním výborem vyhodnocena a odměněna Čestným uznáním.

Do roku 1970 se plánuje další výstavba bytů v počtu 215 na „Struhlovsku“ a ve výhledu je i nová základní devítiletá škola, výstavba hotelu a Kulturní dům. Všechna tato již dnes důležitá zařízení jsou závislá jen na tom, jak budeme v nové soustavě plánování a řízení v našich podnicích hospodařit.

Tak plní naši občané spolu se svými závodu slib své Komunistické straně Československa a vládě ČSSR k 20. výročí osvobození naší vlasti. Tím také vzdáváme díky Sovětskému lidu a jeho armádě za naše osvobození.

S bratrským sovětským lidem po celých 20 let bojujeme za svět bez válek, za nový svět v míru, za svobodu národů, za pokrok a bohatý, spokojený život v socialismu a komunismu.

Čest a sláva 20. výročí našeho osvobození! Čest a sláva této plně krásné době svobody a tvořivých činů!

JOSEF NOSEK,
předseda MV KSČ

JOSEF HLAVAČKA,
předseda MěstNV

ZPĚV SVOBODY

Napsal národní umělec Josef Hora, zhudebnil J. Seidel.

*To jsem já, já Svoboda mladá,
v červený květ rozkvetlá,
to jsem já, z děsu dýmajících měst,
z děsu bídy vyrostlá.
(To jsem já, Svoboda mladá,
v červený květ rozkvetlá.)*

*Továren jsem vířivá píseň,
továren, v nichž budu tkát
za dnů, jež nevědí, co tíseň,
vaše štěstí i váš šat.
(To jsem já, Svoboda mladá,
v červený květ rozkvetlá.)*

*Žlutá pláň jsem zvláště klasů,
hospodáři nade mnou,
v praskot zrání, v podzemí hlasů
slyšte píseň tajemnou.
(To jsem já, Svoboda mladá,
v červený květ rozkvetlá.)*

*Zpívejte rudý, nezmarňý zpěv,
čas tak odvážně letí
dejte vše: mozek, ramena, krev
pro své moudřejší děti.
(To jsem já, Svoboda mladá,
v červený květ rozkvetlá.)*

*Pozdrav těm, kdo se nedožili,
právo každému, kdo ví.
První máj ať je svátek bílý,
družnosti den naděje.
(To jsem já, Svoboda mladá,
v červený květ rozkvetlá.)*

Vzpomínka na dobu okupace, ilegální práci a revoluční dny 1945

(Plukovník v. v. Václav Vlasák)

Letos oslavíme 20. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou od hitlerovských okupantů. 9. května 1945 byl úspěšně dovršen národně osvobozenecý boj, v němž se pod vedením strany utvořila široká fronta protifašistických a demokratických sil, upevnil svazek Čechů a Slováků i přátelství a spojení našich i sovětských národů. Květnové vítězství otevřelo novou kapitolu historie, v níž se stal lid skutečným pánem své země, zrodily se nové hodnoty, jež charakterizují socialistické společenství.

Chtěl bych se krátce vrátit k tomu, jak léta okupace prožívaly Hranice, jak se připravovaly na osvobození a jak to vypadalo v prvních dnech po ukončení války.

Když 15. března 1939 v ranních hodinách obsadila německá vojska Hranice, nikdo z nás netušil, že tato okupace potrvá přes šest let, a že celá řada vlastenců se stane obětí fašistické zvěle. Z tehdejšího hranického okresu bylo zatčeno a popraveno 145 občanů, z toho ze samých Hranic 57. Dále bylo odvečeno z Hranic 230 občanů židovského náboženství a z toho se vrátilo 14. Hraničtí občané se nikdy nesmířili s okupací a jejich odbojový duch se projevil v celé řadě drobných i větších sabotáží, které ze začátku byly vedeny živelně a teprve po roce 1943, kdy došlo ke sloučení všech odbojových složek, byly tyto akce prováděny organizovaně. Šlo zejména o sabotáže v továrnách, na železnicích a hlavně v zásobování. Němci v Hranicích, gestapo i německá policie prováděli různé akce a nástrahy proti ilegálním pracovníkům, které díky včasnému varování ze strany čs. četnictva a české kriminální policie vyšly

naprázdno. Jistě si pamětníci vzpomenou, že největším postrachem Hranic byl býv. četnický strážmistr německé národnosti, Vilém Schnölzer, který udal gestapu 4 občany z Hranic a má na svědomí jejich smrt a mnoho dalších z okolí. Za tyto činy byl souzen lidovým soudem v Olomouci a rozsudkem z 10. 12. 1945 odsouzen k trestu smrti provazem. Trest byl též den vykonán.

V roce 1944 byl z ilegálních pracovníků a dobrých vlastenců ustaven český revoluční národní výbor, jehož prvním úkolem bylo zajistiti po osvobození města chod po stránce hospodářské, finanční, bezpečnostní, zásobovací a obnovy. Připravil svolání k občanstvu o zajištění pořádku a ochrany veřejného majetku ve městě i hodnot ve vojenských objektech. Na dodržení těchto opatření dohlížela česká policie, četnictvo a požárníci.

Tyto přípravy byly urychleny vypuknutím Slovenského národního povstání a radostnou zprávou, že náš první armádní sbor pod vedením gen. Ludvíka Svobody překročil 6. 10. 1944 u Dukly naše hranice. Všem bylo jasné, že se konec druhé světové války nezdrtitelně blíží. Odbojová i partyzánská činnost se projevila na Hranicku sabotážemi a destrukčními akcemi, vyhazováním vlaků na trati Hranice—Val. Meziříčí, odzbrojováním Němců a Maďarů. Tyto úspěšné akce uvedly okres do revolučního kvasu.

Bylo však patrné, že okupanti se nemíní vzdát jen tak lehce. Svědčí o tom chvatné hloubení zákopů, stavění zábran a překážek od ledna 1945. Pracují na nich desítky mužů, nahananých sem z Čech a Moravy. Na silnicích jsou hloubeny protitankové příkopy a stavěny

První rudoarmejci na půdě města Hranic.

protitankové zábrany, zužovány silnice dřevěnými zábranami vyplněnými kamením.

Německé četnictvo v čele s praporčíkem Schnölzerem slídí po posledních obětech.

Dne 1. května vypuklo v Přerově povstání, jímž Hranice a Drahotuše byly elektrizovány. Povstání v Přerově bylo smělym revolučním aktem, který daleko přesahoval rámec místního významu. Povstání bylo přesilou německého vojska potlačeno a 20 osob převezeno a na vojenské střelnici v Olomouci - Lazcích zastřeleno. Dne 5. května povstala proti okupantům Praha. Tato událost se odrazila ve velké nervozitě a rozčilení jednotek německé branné moci v Hranicích i u jednotek, které byly přidřizeny maršálu Schörnerovi, a které v tyto dny ustupovaly naším městem. Povozy se hnaly většinou klusem, ve třech proudech. Před budovou býv. voj. akademie, kde byla postavena závorová barikáda a zřízen protitankový příkop, se ustupující proudy zastavovaly, neboť uzávěrou mohl projet jen jeden proud.

6. května 1945 opustili město vládní komisař Karel Kettner a okresní hejtman JUDr. Franz Jeschke a spolu s ním další němečtí představitelé města. Revoluční národní výbor se ihned ujal své povinnosti. Na záchraně veřejného majetku se podíleli členové revolučního NV, četnictvo, policie, požárníci a celá řada dalších spolehlivých občanů.

Den 7. května je posledním dnem vlády německé okupační armády v Hranicích. Hranice prožívají poslední den více jak šestileté okupace a hrůzovlády, pozorují chvatný ústup městem a čekají na svoje osvoboditele.

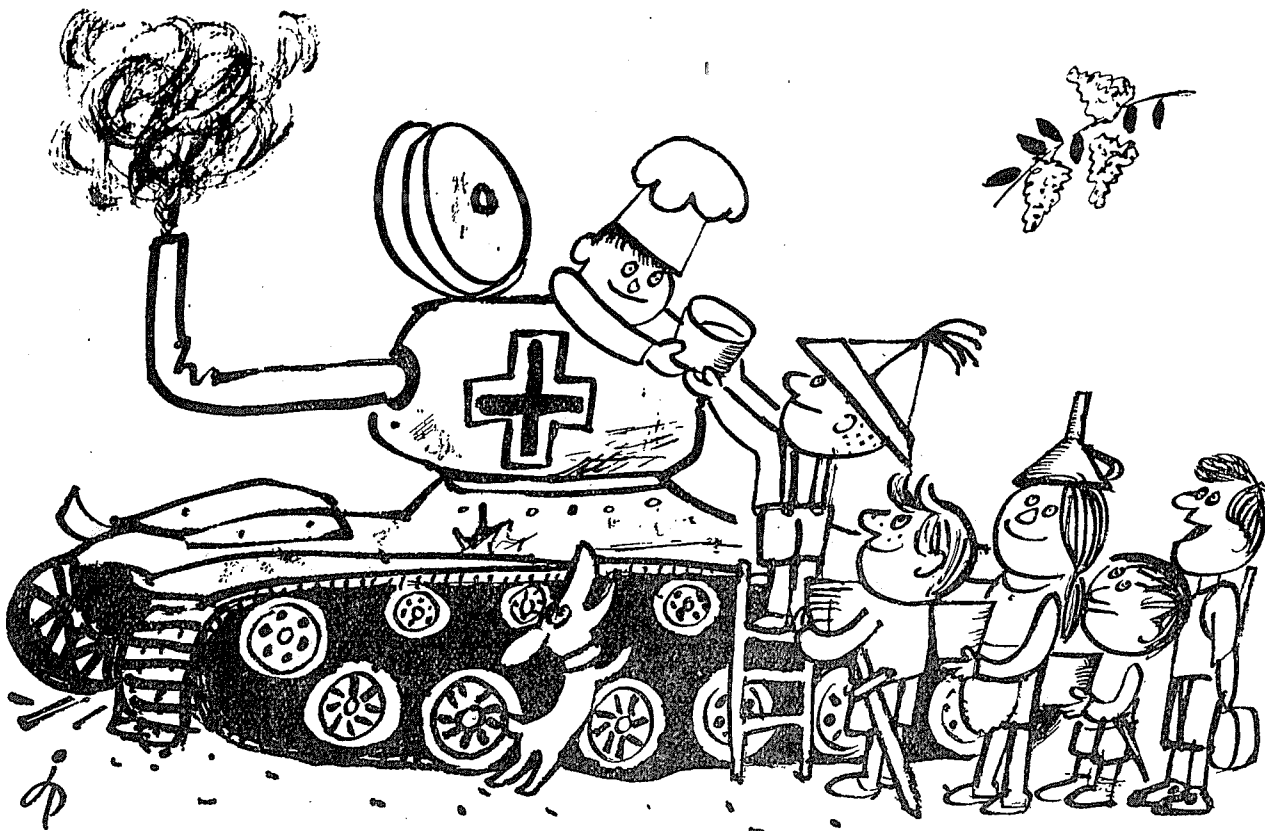
V pondělí dne 7. května dosáhlo vrcholu bezohledné drancování a ničení mostů. Eskadry sovětských letců ztěžovaly na silnici od Teplíc n. B. — nynější třída Sovětské armády — ústup okupačním armádám. Napjatou náladu občas přerušila silná destrukce mostů, z nichž byly jen 2 zachráněny. Destrukci prováděly jednotky

ustupující Schörnerovy armády. Z fronty se trousili vojáci už jen jednotlivě, nebo v menších hloučcích. I povozů, projíždějících městem, bylo už málo. V kasárnách vedle ukrývajících se zběhů zůstala jen malá část zásobovací čty. Pro naše město bylo opravdu štěstím, že neleželo ve směru hlavního náporu sovětských jednotek, i když Němci počítali, že se v okolí Hranic zachytí a zastaví ústup, o čemž svědčila skutečnost, že od ledna 1945 připravovali v opatovických lesích velká skladiště munice a zbraní.

Podle pokynů revolučního NV byly časně ráno dne 7. května obsazeny budovy bývalé vojenské akademie a rovněž další vojenské objekty, aby bylo zabráněno případnému drancování a poškození v době všeobecného chaosu. Munice byla zajištěna a zneškodněna. Kasárny byly po odchodu Němců obrazem zkázy a bídy, skoro ve všech místnostech byly zjevné stopy pitek a ničení. Poslední zbytky německé armády procházely Hranicemi dne 8. 5. 1945 okolo druhé hodiny v noci.

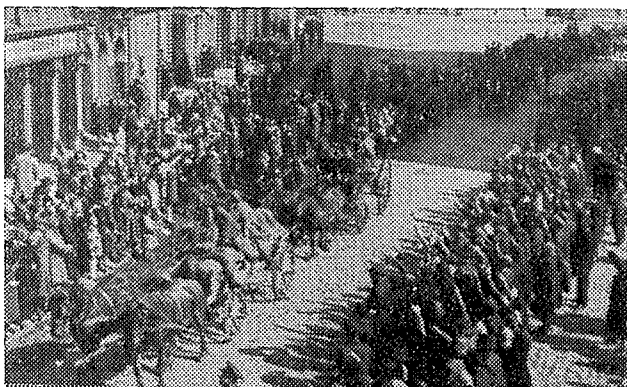
Dne 8. května na rozdíl od včerejšího pochmurného dne bylo jasné, a krásné májové ráno a nad Hranicemi zasvitlo slunko svobody.

Na slavné a vítězné cestě na západ vstoupila ráno dne 8. května 1945 Sovětská armáda i do našeho města. První rozvědčík dorazil do Hranic okolo 5,30 ráno a byl jím Vladimír Gricenko, toho času učitel z obce Jevinoc u Užhorodu. Tento přijede k nám k oslavám 20. výročí osvobození a bude zde besedovat ve školách. Na události 8. května v Hranicích krásně vzpomínal v dopise zaslaném místnímu výboru KSČ a všem hranickým občanům major Sovětské armády Zapasa, vyznamenaný čs. válečným křížem, který sděluje, že mu ani po dvaceti letech nevymizel z paměti obraz májového jitra 8. května 1945, kdy byly osvobozeny Hranice. První pátrači se ptali: Kakda ušli germánci, i kuda? Za poskytnutí vody k pití, k umytí i k vaření, vždy pěkně poděkovali: „Spasibo, bolšoje spasibo“.

Máj — mír.

U budovy dnešního kina „Svět“ uvítal přicházející jednotky učitel Boh. Hajzner, u dnešní lidové školy umění uvítal Sovětskou armádu Alois Hlobil jako velitel požárníků, za vojáky a odbojové složky uvítal Sovětskou armádu z balkonu radnice velitel hranické posádky škpt. Karel Žák a u bývalé vojenské akademie major PhDr. Dvorský. Za krátkou dobu bylo město plné praporů, na náměstí vyhrávala Klívarova hudba a zástupy lidí, ozdobených trikolorami, se objímaly a přály si slovy: „Mnoho zdaru do nové republiky“. Projíždějící jednotky Sovětské armády byly radostně pozdravovány a její velitelé uvítání na radnici představiteli revolučního národního výboru.

Občané vítají své osvoboditele.

Revoluční Okresní národní výbor vydal dne 8. května 1945 pokyny pro obyvatele okresu a vyzval je, aby každý podle svých sil přispěl k obnovení pořádku, k zajištění hospodářského života a bezpečnosti ve městě. Rovněž vyzval občany, aby prokazovali Sovětské armádě oddanost a svým chováním dali výraz svého srdečného přátelství a sympatií k ní, aby byli poslušni dozorčích orgánů a všech rozkazů, které budou Sovětskou armádou

a NV vydány. Večer 8. května hlásil rozhlas celému světu, že mimo jiná města, byly osvobozeny i Hranice. Revoluční NV se ihned v duchu svého provolání dal do práce a obnovil normální život v Hranicích. Mezi prvními opatřeními bylo znovuzahájení vyučování dne 14. 5. 1945 a soustředění přihlášek osob, podaných v duchu výzvy, o náhradu škody, kterou utrpěli okupaci.

Jako člen revolučního NV, ve funkci člena rady a stavebního referenta, vzpomínám na svízelné zajišťování potřebného materiálu na obnovu poškozeného města, zejména mostů, které bylo třeba rychle postavit pro postup jednotek Sovětské armády. Materiál byl brán z místních zdrojů, a to dvou pil a z vagónů řeziva, které stály na žel. stanici Drahotuše. Rovněž tak byla svízelná situace s obstaráváním materiálu na opravu elektrického vedení, telefonu, vodovodu, plynovodu a skla. Překážkou byla zejména přerušená železniční doprava. Celková potřeba řeziva, kulatiny a trámů činila jen pro opravu mostu přes Bečvu a pro hlavní úpravy kasáren a poškozených domů cca 700 m³.

Na žádost Sovětské armády bylo urychleně provedeno vyčištění a oprava budov v Lázních Teplicích n. B., kde doposud byla německá vojenská nemocnice a kde bylo zřízeno rekreační středisko pro 200 sovětských letců. Je možné s uspokojením konstatovat, že úpravy byly zásluhou hranických řemeslníků provedeny v nejkratším čase. Dále jsme se zaměřili na provedení oprav, omítek a maleb v budovách bývalé vojenské akademie, aby na základě rozhodnutí vlády mohlo být co nejdříve provedeno znovuotevření vojenské akademie v Hranicích.

Za dvacet let došlo k hlubokým přeměnám ve všech oblastech společenského života, k politické práci a organizaci i v kulturně výchovném procesu. A naše město, díky úzké spolupráci občanů s MěstNV vyrostlo do krásy, provedlo výstavbu průmyslových objektů, obytných domů a společenských zařízení, prostě změnilo se k nepoznání. A k slavným dnům dvacátého výročí osvobození bylo tak krásné a čisté jako ještě nebylo. Vždyť i to je jen malá odměna těm, kteří se nerozpakovali obětovat i životy pro nás, abychom mohli v míru žít a tvořit!

Památník družby československých a sovětských dělostřelců v Hranicích

V parčíku ve třídě Československé armády v Hranicích prosvítá na temně zeleném pozadí vysokého stromu mohutný podstavec se sousoším, představujícím československého dělostřelce v přilbě a s granátem v náruči a po jeho levici sovětského vojáka. Kolem podstavce lze číst nápis: „Odhaleno k desátému výročí slavné bitvy u Jasla na paměť družby sovětských a československých dělostřelců.“

Myšlenka oslavit hrdinství československých dělostřelců byla však mnohem starší. Již při oslavách osvobození v roce 1947 se mezi důstojníky býv. Dělostřeleckého učiliště v Olomouci zrodil návrh postavit památník československým dělostřelcům — obětem prvního a druhého odboje. Byl ustaven početný přípravný výbor a již na podzim 26. října 1947 slavnostně položen základní kámen u Žižkovy kasáren v Dobrovského ulici v Olomouci. Slavnost se konala za účasti řady oficiálních hostů, mezi nimiž byli i představitelé obnovené olomoucké university. Projev pronesl zástupce ministerstva národní obrany div. generál Jiří Hudeček, tehdy velitel dělostřelectva, plukovník Sovětské armády Alexej Kločkov a představitel města Olomouce.

8. června 1948 byla vypsána soutěž na vypracování návrhu památníku. K účasti se přihlásilo osm umělců: M. Bartoňková z Prahy, Rudolf Doležal, Vojtěch Hořínek, Karel Lenhart, Julius Pelikán a Jára Šolc z Olomouce, Vladimír Navrátil z Velkého Újezda a J. Triska z Gottwaldova. K posouzení návrhů byla sestavena po-

rota, v níž kromě zástupců města Olomouce a přípravného výboru byl národní umělec ak. sochař Vincenc Makovský, za Památník odboje v Praze sochař pplk. Jar. Heyduk, ak. sochař Luděk Havelka z Gottwaldova a profesor estetiky Palackého university v Olomouci dr. B. Markalous-John. Z předložených návrhů zaujal porotu nejvíce model ak. sochaře Vladimíra Navrátila, který podle původní koncepce vypracoval postavy československého dělostřelce a starodružníka jako představitel našeho odboje v obou světových válkách.

Postupně však převládala idea oslavit památníkem družbu mezi československými a sovětskými dělostřelci, upevněnou společným bojem a obětmi v památné bitvě u Jasla 15. ledna 1945. Proto stanovila porota 25. září 1950 se souhlasem nár. umělce V. Makovského novou koncepci památníku a doporučila sochaři Vladimíru Navrátilovi upravit v jejím duchu jeho návrh: „Náš lidově demokratický voják — dělostřelec, má být vyjádřen spolu s dělostřelcem Sovětské armády jako armády učitelky. Doporučujeme proto, aby výtvarník ponechal pojetí našeho vojáka tak, jak je v kompozici, ale vojáka sovětského pojal jako figuru aktivní a vyjádřil předání slavné bojové tradice sovětské armády armádě naší.“ Podle této koncepce dostalo pak dílo Vladimíra Navrátila konečnou podobu.

Náklad na památník byl plánován ve výši 1,5 miliónu korun (před rokem 1953) a potřebné finanční prostředky se shromažďovaly pravidelnými měsíčními příspěvky

olomouckých důstojníků a dary dělostřeleckých důstojníků a vojáků v záloze z celé republiky. Celou potřebnou částku se však nepodařilo včas zajistit a v roce 1953 bylo uskutečnění památníku ohroženo, když ani město Olomouc nebylo s to věnovat zbytek nákladu. V roce 1954 bylo dokončení památníku umožněno příspěvkem ministerstva národní obrany, které poskytlo částku 60.000 Kčs. Tehdy bylo také rozhodnuto postavit památník v Hranicích, kam mezitím bylo učiliště přeloženo. V čelo nového výboru pro postavení památníku byl stanoven pplk. Adolf Beneš, který se již dříve obětavě staral o uskutečnění této myšlenky.

7. prosince 1954 zvolila zvláštní komise, v níž byl ak. sochař Vladimír Navrátil, ak. architekt Lubomír Šlapeta, tajemník krajského střediska ústředního svazu čs. výtvarných umělců v Olomouci inž. Jan Bečák, zástupce ministerstva národní obrany, Vojenského historického ústavu, hlavní politické správy ministerstva národní obrany, hranické posádky, přípravného výboru a MěstNV

v Hranicích místo pro postavení památníku v parčíku ve třídě Československé armády. Brzy na to byl převezen základní kámen z Olomouce, podle návrhu ak. architekta Lubomíra Šlapety vybudován podstavec a upraveno okolí. Sousoší podle modelu Vladimíra Navrátila vytesal do kamene J. Stárek, kameník v Olomouci. Vzniklo tak monumentální dílo, jež svým významem a uměleckou hodnotou se řadí důstojně mezi přední památníky osvobození v naší republice.

Slavnostní odhalení památníku družby se konalo 8. května 1955 v den 10. výročí osvobození města Hranic Sovětskou armádou. Ze slavnosti, na níž promluvil zástupce ministerstva národní obrany a poslanec major J. Kladenský, byl odeslán dopis sovětským dělostřelcům.

Od té doby každoročně kladou hraničtí občané ve výroční den osvobození věnce k památníku družby a uctívají tak hrdinství sovětských a československých vojáků, kteří položili život za naši svobodu.

M. Dudín:

STOJÍŠ TU

*Stojíš tu v soše zakalený,
v bronzovém lesku parády.
Tak nepřišel jsi ke Zvolení,
vojáku Rudé armády.*

*Tys býval prostší, dobráctější ...
S ušankou jdeš v mých vzpomínkách
tou cestou, kterou tenkrát šel jsi,
na botách neseš její prach,*

*granáty v pěsti přichystané,
ohničky v oku znaveném.
Pot s bronzového těla kane,
krev na zápěstí zraněném.*

*Jdeš rychleji než rozkaz káže,
přes hory, dolů v štrou dál ...
Tak jsi se tenkrát zjevil v Praze.
A poprvé ses rozesmál*

*z celého srdce, sladkým smíchem,
jako bys neznal hořkost béd.
A na kabátě v koutku tichém
ti šťastný povzdech se rtů slét.*

V řadách Komunistické strany Československa

Aloisie Tomečková, členka KSČ od roku 1921

Když se dnes zamýšlíme nad uplynulými dvaceti lety naší nové socialistické republiky, zbývá mi říci jen jedno:

Náš boj — boj komunistů — v první republice nebyl marný. Vždyť náš lid pod vedením strany dokázal hotové zázraky, které dnes slouží všem pracujícím. Co se jen postavilo nových továren, krásných bytů, zdravotnických zařízení, jeslí atd.

Jaký je dnes radostnější život, když žádný nemusí mít obavy, že zítra bude bez práce a bez prostředků na zaplacení rodiny! Dnes naše ústava zaručuje každému práci a za práci i odměnu. Prožili jsme období, kdy člověk byl bez práce jenom proto, že byl členem KSČ. Nejen však, že byli členové strany bez práce, ale byli i persekvováni a žalářováni. A situace za okupace?

V tomto smutně proslulém období byli všichni dobří vlastenci zahnáni do koncentračních táborů a s nimi i tisíce dobrých komunistů. Vždyť sama si velmi dobře

vzpomínám na toto období strachu a hrůzy, kdy jsme čekali, kdy a pro koho si opět přijdou.

A právě dnes po dvaceti letech, kdy můžeme volně a svobodně dýchat, bylo by nutné, aby si každý uvědomil rozdílnost života za první republiky a v dnešní socialistické vlasti. A aby udělal vše, co je v jeho silách, pro ještě krásnější život v naší zemi. Aby ti, kteří toto ještě nepochopili, odložili tu část pohodlnosti, kterou v sobě mají a plně se zapojili do budování naší socialistické republiky. Zkrátka dát něco víc, než je její povinnost.

A znovu bych chtěla zdůraznit, že díky za všechny úspěchy patří našemu pracujícímu lidu, který vede Komunistická strana Československa. Nesmíme však nikdy zapomenout, že toto budování nám umožnila Rudá armáda, jejíž příslušníci neváhali položit životy za to, abychom my dnes mohli v míru pracovat a žít.

Postavení a vývoj národních výborů

Dnešní postavení národních výborů — nejširší organizace pracujících — je výsledkem vývoje orgánů státní moci, orgánů moci pracujícího lidu.

V osvobozené Československé republice staly se národní výbory základem nově budovaného státního aparátu. A hned zpočátku plnily důležitou úlohu při výstavbě lidové demokratického státu, když v letech 1945 až 1948 bylo potřeba aktivně bojovat za udržení státní formy diktatury proletariátu. Tento boj se projevil v plné míře i při vlastním budování národních výborů.

Samotné základy národních výborů byly položeny již za okupace, kdy KSČ v té době kladla požadavky vytvořit národní frontu a národní výbory — orgány, které by byly zárukou realizace požadavků a potřeb pracujícího lidu.

A tak již v roce 1940 se začaly zakládat revoluční národní výbory a staly se hlavním politickým orgánem boje proti fašistickým okupantům. KSČ však zdůrazňovala, že úloha národních výborů organizováním boje proti okupantům neskončí, ale že národní výbory po osvobození sehraji pak významnou úlohu při přestavbě státního aparátu. Národní výbory jako orgány národní jednoty se staly základem nových vpravdě lidových orgánů státní moci a správy.

Díky vítězství linie KSČ o vytvoření národních výborů, projevily tyto po osvobození svoji moc mimořádně důležitými zásahy do hospodářské struktury našeho státu, aktivně se podílely na znárodnění, na osídlování pohraničí, na revizi pozemkové reformy a na výkon nové pozemkové reformy, na obnově našeho národního hospodářství, na výstavbě a přestavbě našeho státu. Bez národních výborů bychom si těžko dovedli představit například přeměnu vesnice ze zaostalé malovýroby na socialistickou velkovýrobu.

Zvlášť je třeba zdůraznit, že velkou zásluhu na pokrokové činnosti národních výborů mělo vítězství KSČ ve volbách v roce 1946.

KSČ se tak stala vedoucí silou národní fronty a tím měla rozhodující vliv na přestavbu a výstavbu státního aparátu.

Ovšem boj o národní výbory — jakožto přímých vykonavatelů vůle a potřeb lidu ještě neskončil, buržoazie se všemožně snažila práci národních výborů zdeformovat. V některých národních výborech členové reakčních politických stran vytvářeli tak zvané protikomunistické bloky, namířené proti tvůrčí práci NV podle známého politického hesla buržoazie — reakce „čím horší, tím lépe“.

Pokusy reakce o oslabení národních výborů byly pak definitivně zlikvidovány slavným únorovým vítězstvím pracujícího lidu v r. 1948. Únorové vítězství bylo rozhodujícím mezníkem pro další vývoj NV a umožnilo, že ještě v roce 1948 v Ústavě 9. května byl pevně zakotven systém národních výborů.

Postupně se potom upravovala pravomoc, organizační struktura, vzájemné vztahy jednotlivých stupňů NV a jejich jednotlivých orgánů.

Dalším velmi důležitým podnětem pro zlepšení práce NV bylo zasedání ÚV KSČ 3.—5. prosince 1953. Zde již po delších zkušenostech byla provedena nová úprava organizační struktury národních výborů, byly vytyčeny nové metody práce v prohlubování spojení národních výborů s pracujícím lidem. Pro zlepšení práce NV byl pak přijat zákon o řízení národních výborů vládou. Tím se řízení NV vyňalo z působnosti ministerstva vnitra a vyjádřila se tak potřeba komplexního řízení národních výborů.

Další základní úpravy se uskutečnily v zákonech 12, 13 a 14 o národních výborech a o volbách do národních výborů. Hlavním cílem těchto úprav bylo další prohloubení principů socialistické demokracie. Projevilo se to v několika směrech. Například volby do NV se uskutečnily na základě všeobecných rovných, přímých a tajných voleb; důsledněji se realizovalo právo voličů odvolávat členy NV, kteří neplní svoje povinnosti, prohloubila se kontrola národních výborů a jejich odpovědnost vůči pracujícímu lidu, vyjádřilo se rozlišování

mocenské a výkonné složky národních výborů (plénům, rada, odbory).

Pravomoc NV se podstatně dále zvýšila na základě usnesení celostátní konference KSČ v r. 1956, kdy se v rámci decentralizačního procesu postupně přeneslo řízení nových hospodářských a rozpočtových organizací z ministerstev na NV. Usnesení celostátní konference KSČ bylo významným krokem v budování NV hlavně pokud jde o zvýšení jejich pravomoci. Tuto vývojovou etapu dovršuje XI. sjezd KSČ r. 1958 tím, že rozvádí směrnice II. celostátní konference a dobudování socialistického společenského řádu.

Vycházejíc z vývoje a ze zkušeností z práce NV, rokem 1960 — v podmínkách vítězství socialistických výrobních sil a výrobních vztahů — začíná se další významná etapa ve vývoji NV, etapa, ve které se NV uplatňují v praxi jako nejširší organizace pracujících, jak to vyjadřuje i socialistická ústava ČSSR. Dochází k dalšímu posílení ekonomických základů NV, k přestavbě územní organizace státu, ke zvýšení pravomoci a odpovědnosti NV. Prohlubuje se zásada širší účasti pracujících na správě a řízení státu. Nové poslání NV v socialistické společnosti zdůraznil i náš právní řád v celé řadě právních norem vydaných v r. 1960, 1961 a v dalších letech.

Účast pracujících na správě státu nachází v dnešních podmínkách ještě hlubší uplatnění, neboť zásada účasti pracujících na správě a řízení státu je jednou z hlavních zásad prohlubování socialistické demokracie.

Socialistická ústava ČSSR a nové volební zákony upravily jednotný název všech členů zastupitelských sborů na poslance. I tímto se vyjadřuje změna v postavení NV při zvýšení jejich pravomoci a odpovědnosti. V nových podmínkách se současně zvyšuje i odpovědnost poslanců za svoji práci voličům zejména tím, že poslanci se přímo zúčastňují na výkonu státní moci, to znamená, že poslanci se nejen usnášejí na opatřeních, ale sami usnesení i vykonávají.

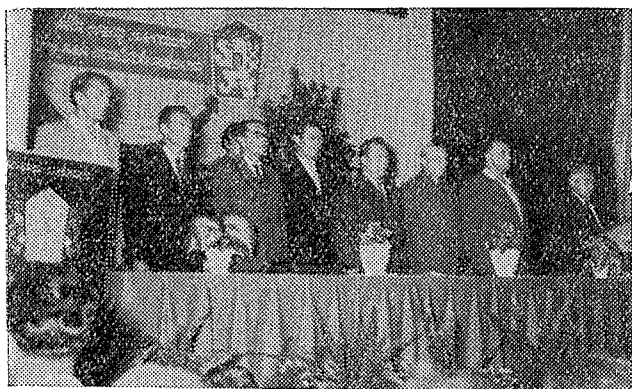
XII. sjezd je dalším důležitým mezníkem v rozvoji práce NV. Ve svých bodech usnesení se klade důraz na další růst účasti pracujících na řízení a správě, na důslednou práci plén, rad a komisí, zlepšením jejich kontrolní činnosti a prohloubením odpovědnosti poslanců a členů komisí NV vůči pracujícím. Činnost NV orientuje XII. sjezd hlavně na rozvoj služeb obyvatelstvu ve všech k tomu příslušných zařízeních, která NV řídí. Při tom se dále zdůrazňuje, že NV jsou základním článkem při rozvoji společenského a kulturního života.

Ve dnech 21. a 22. ledna 1964 na základě usnesení ÚV KSČ k volbám do zastupitelských orgánů se uvádějí do praxe další opatření k prohloubení účasti a vlivům pracujících všech společenských organizací a celé NF na další zkvalitnění práce NV. Na základě usnesení ÚV KSČ a v souladu s linií XII. sjezdu KSČ byla do volebního zákona zakotvena zásada, aby při volbách do zastupitelských sborů byl zvýšen vliv pracujících na výběr kandidátů. Tímto důležitým opatřením byla dále prohloubena naše volební soustava a socialistická demokracie. Novým momentem při tomto zdokonalení volebního systému je, že pracující dostali možnost navrhnout před registrací více kandidátů ve svých volebních obvodech a na veřejných předvolebních schůzích si pak pracující z těchto širších návrhů vybrali zpravidla jednoho kandidáta, který byl pak přihlášen k registraci.

V linii XII. sjezdu KSČ přijal ÚV KSČ v lednu 1965 zásady pro uskutečňování nové soustavy plánovitého řízení národního hospodářství. Vláda jak schválila 10. března 1965 Zásady pro hospodářsko-organizační a kulturně výchovnou činnost NV. Současně se zdokonalováním plánovitého řízení NV je nutné zvýšit účast NV na jeho rozvoji, hledat a uplatnit v působnosti NV dokonalejší formy a metody řízení hospodářství, které uvolní cestu široké tvůrčí činnosti dělníků, rolníků a inteligence při dalším všestranném rozvíjení naší socialistické společnosti.

Závažným požadavkem je posílit úlohu NV jako orgánů státní moci a společenské kontroly a organizátorů masové iniciativy a aktivity pracujících při řešení hos-

podářských, kulturních a sociálních úkolů, při upevňování svazku dělníků, rolníků a inteligence a jednoty našeho lidu. Orientovat především pléna a komise na otázky, které se výrazně dotýkají životních potřeb a životní úrovně občanů, způsobu a tempa jejího zvyšování

Z plenárního zasedání MěstNV v Hranicích.

Víte o nich všechno...

Rozhovor s vedoucím organizačního odboru s. Langem.

Mnoho se dnes hovoří o činnosti občanských výborů. Jak je lze definovat a jaké mají poslání?

Všestranné rozvíjení a zdokonalování socialistické demokracie, aktivní účast všech občanů na správě státu, na hospodářské a kulturní výstavbě je hlavním cílem práce národních výborů v dalším rozvoji naší společnosti.

Rozhodujícím článkem a nástrojem v tomto procesu při uskutečňování těchto společenských úkolů v národních výborech jsou právě občanské výbory. Jsou to aktivity národních výborů — kolektivy obětavých občanů — funkcionářů, které vlastní konkrétní práci jsou všestranně nápomocny při zabezpečování úkolů orgánů státní moci.

Hlavním posláním občanských výborů je organizovat účast občanů na řízení a správě hospodářských a společenských záležitostí v obvodech své působnosti.

Občanské výbory na úseku masové politické a organizační práce organizují za široké účasti občanů brigády na zvelebování a zlepšení životního prostředí města, a to formou uzavírání socialistických závazků a jejich plnění, podle potřeby je poskytována pomoc ve špičkových pracích našemu zemědělství, zabývají se uspokojováním všech kulturních a sociálních potřeb našich občanů, včetně prohlubování zásad socialistického soužití, rozvíjením nových socialistických vztahů mezi lidmi a upevňováním morálně politické jednoty pracujících.

Velký význam občanských výborů spočívá v tom, že ony jsou nejbližší občanům, mezi těmito každodenně pracují, znají jejich těžkosti a náměty, konkrétně znají jejich vynalézavost a všestranně mohou rozvíjet iniciativu ve prospěch rozvoje svého obvodu, města a celé naší společnosti.

Z toho je zřejmé, že občanské výbory zaujaly velmi významné místo v životě města a celé společnosti. Zajímal by nás, od kdy se vlastně datuje jejich vznik?

V minulosti byla organizována pomoc národním výborům prostřednictvím tzv. uličních výborů. V souladu se zákonem o NV z roku 1960 zahájily v našem městě po prvé práci občanské výbory v září 1960. Tyto aktivity jsou voleny na dobu 2 let a tak v současné době máme již třetí funkční období občanských výborů, kterých pracuje v našem městě celkem 17 a je v těchto zapojeno celkem 205 občanů, z toho 58 žen. Obvody občanských výborů jsou vytvořeny podle volebních obvodů MěstNV tak, že 3—4 obvody tvoří jeden občanský výbor.

a na klíčové otázky a perspektivu plánovitého rozvoje hospodářství a kultury.

Národní výbory jsou v organizaci naší soc. společnosti jedním z článků, v němž se rozhoduje o dalším rozvoji naší socialistické státnosti a o budování všelidového státu.

Tímto posláním navazují národní výbory na své bojové tradice a celou svou zásluhou činnost od roku 1945. Pod vedením KSČ, v těsné součinnosti s organizacemi Národní fronty a za široké podpory našeho lidu budou i v příštím období zvyšovat sílu našeho socialistického státu.

Vývoj NV se bude i nadále uskutečňovat v souladu s vývojem našeho státu, který přeměnami uskutečněními v ekonomické základně i v třídní struktuře prohlubuje svůj demokratický charakter a mění se v nástroj všeho lidu při budování rozvinuté socialistické společnosti a soustřeďování sil pro budoucí postupný přechod ke komunismu. Prohlubují a rozvíjejí se všechny jeho funkce, zejména funkce hospodářsko-organizační, zvyšuje se společenská úloha a rozšiřuje pravomoc místních orgánů státní moci a správy jako zastupitelských orgánů obyvatelstva v místech.

Miroslav Kuba, tajemník MěstNV

Mohu odpovědně říci na základě získaných zkušeností z jejich vlastní činnosti, nelze si dnes splnění úkolů volených orgánů představit bez jejich existence.

To nám vše dokumentuje, jak veliký kus cesty občanské výbory za dobu své činnosti dosáhly za svým vytyčeným cílem na cestě od těch prvních krůčků až po dnešní jejich mnohotvárnou činnost. Jistě bude i naše čtenáře zajímat, co všechno občanské výbory v našem městě vykonávaly a jaká je jejich praktická činnost?

Je skutečností, že občanské výbory od zahájení své činnosti nebyly hned na výši svých úkolů. První kroky byly nejisté, jejich činnost se rozvíjela postupně organizováním školení pro funkcionářský aktiv občanských výborů, byly organizovány besedy s úkolem výměny zkušeností z jejich vlastní konkrétní činnosti, prostřednictvím pravidelných porad, organizovaných městským národním výborem, byla jejich práce prohlubována a zkvalitňována. Občanské výbory si vlastní prací získávaly potřebné autority v obvodech své působnosti a svou mnohotvárnou hospodářsko-organizační a politicko-výchovnou činností se stávají důležitým pomocníkem městského národního výboru.

A nyní k samotné konkrétní činnosti občanských výborů: Občanské výbory pracují plánovitě na základě úkolů daných městským národním výborem a potřebou svých obvodů — pracují tedy podle plánu samostatně.

Velmi dobrých výsledků dosahují ve zvelebování životního prostředí svých obvodů a samotného města. Tak např. prakticky všechny občanské výbory se podílely na výstavbě parku kultury a letního kina, rozšiřování zeleně, opravách veřejných prostranství a chodníků a celé řadě dalších zvelebovacích prací, včetně jar-ních úklidů. Občanské výbory uzavírají s městským národním výborem socialistické úmluvy, které pak naplňují jednotlivými závazky občanů na pracích zařazených v plánu zvelebování města. V současné době jsou to závazky na výstavbu koupaliště — jako hlavní celoměstské akce, zařazené v akci Z.

Občanské výbory vlastní prací zasahují prostřednictvím svých aktivistů z řad občanů do otázek zásobování, služeb, jsou zúčastněny prostřednictvím veřejných schůzí občanů projednávání důležitých materiálů městského národního výboru, které jsou projednávány s předstihem před volenými orgány s cílem vlastními náměty a názory a ověření si samotného mínění občanů. Zkvalitňovat jednání volených orgánů — rady a plenárního zasedání. Občanské výbory projednávají porušování občanského soužití, které za přítomnosti dotčených občanů působením celého kolektivu občanských výborů končí v převážných případech smírem. Organizují pro občany svých obvodů hodnotné kulturní programy, přednášky, besedy, zájezdy a další akce, kterými obohacují vlastní

pracovní schůze, uskutečňují besedy s poslanci nadřazených orgánů a vytvářejí svou konkrétní práci podmínky pro stále vyšší účast občanů na řízení a správě města. Občanské výbory se také vyjadřují k různým žádostem občanů, což jenom posiluje jejich autoritu v obvodech své působnosti.

Chtěl bych říci, že úkoly pro občanské výbory jsou skutečně stále náročnější a vyžadují od funkcionářů těchto aktivů odpovědný a obětavý přístup k jejich zabezpečování a co hlavně, úzký styk s občany a jejich účast na zajišťování úkolů občanského výboru a MěstNV.

To je skutečně velký kus práce. Řekněte nám něco o vlastních formách a metodách jejich činnosti.

Chtěl bych říci, že občanské výbory nemají vždy stejné podmínky. Pracují podle vlastního plánu práce, samostatně za účinné pomoci poslanců městského národního výboru. Kladem je to, že úkoly plní odpovědně, přijímají usnesení v celém kolektivu a také je snahou kolektivu usnesení konkretizovat v praktické provádění schválených úkolů. Rovněž je potěšitelné, že úkoly jsou zajišťovány bez dlouhého schůzování, konkrétně tak, že členové OV mají rozděleny funkce podle úseků činnosti

(např. 1 člen je odpovědný za veřejný pořádek, druhý má na starosti čistotu obvodu, třetí zásobování a tito si podle potřeby vytvářejí pro splnění úkolů na tomto úseku další aktiv občanů pro splnění úkolů) a po projednání v občanském výboru, prostřednictvím členů občanského výboru jsou přenášeny mezi občany. Hlavní a myslím rozhodujícím pro úspěšnou činnost občanských výborů v posledním období je správně organizovaná a dále rozvíjená socialistická soutěž občanských výborů o putovní standartu městského národního výboru. V této soutěži je zapojeno všech 17 občanských výborů, soutěž je čtvrtletně hodnocena vyhlášením výsledků a předáním putovního standardu na plenárním zasedání městského národního výboru. Kladem je, že soutěž je stále živá, kritéria jsou měněna, a to vždy tím směrem, kde je v tom kterém období spatřována hlavní tíha úkolů orgánů státní moci v našem městě.

Závěrem k práci občanských výborů, které pracují podle schváleného statutu, je nutno říci, že občanské výbory se stávají jedním z důležitých článků mezi orgány městského národního výboru a občany města a vlastní mnohotvárnou a záslužnou činností vytvářejí podmínky pro budoucí komunistickou samosprávu.

Zpravodajství té doby

(momentky z nástinu politického života v titulcích)

GESTAPÁK FR. SCHUBERT ZATČEN

V ostravském tisku se objevila v nápadné úpravě zpráva, že byl zatčen gestapák Schubert, který pracoval v Ostravě v tzv. oddělení N, které mělo seznam všech udavačů a využívalo zpráv českých zrádců. Málokdo však ví, že Schubert bydlel v Hranicích, ulice Boženy Němcové. Ti, kdo ho znali, jistě se podiví, že tento drobný nepatrný človíček, který se zdál zdánlivě zcela neškodným Němcem, konal tu nejspínavější práci. Bude za ni spravedlivě odměněn.

SPRAVEDLIVÝ TREST ZRÁDCI

K. Kettner odsouzen k doživotnímu žaláři

V dusné atmosféře mimořádného lidového soudu v N. Jičíně byl ve čtvrtek 17. října odsouzen bývalý „vládní komisař“ města Hranic K. Kettner k doživotnímu žaláři.

Přelíčení s Kettnerem trvalo téměř čtyři dny. Bylo předvoláno na 60 svědků. Soudu předsedal soud. rada Strouhal z Val. Mezíříčí, veřejným žalobcem byl dr. Šrnc, obhájcem ex offio býv. lipenský advokát dr. Hradil.

Ruch 1946

KONEČNĚ SE JDE NA ŠMELINÁŘE A FLÁKAČE!

Plénium ONV v Hranicích rozhodlo, že v Hranicích bude zřízeno pracovní středisko, do něhož budou dodávány veškeré osoby, které se přes neustálé výzvy úřadů a vlády vyhýbají práci, šmelinářů a osob, které ohrožují klid, bezpečnost a budovatelskou práci státu, opilci, prostitutky, nesvědomití řidiči aut apod.

V době, kdy občané pilně pracují, není možné, aby zahaleči sabotovali. Trestejte bezohledně! — tak si to přeje pracující lid. Kdo se ani teď neumí žít poctivě, nechť se tomu naučí v pracovních táborech.

Ruch — 1946, č. 22.

1. MÁJ ROKU 1946 V HRANICÍCH

Dopoledne:

O půl 8. hodině: nástup venkovských organizací s hudbami a alegorickými vozy z pěti východních silnic — v třídě Stalinově, Zborovské, dr. Ed. Beneše, u sokolovny a u vojenské akademie.

V 8.00 hodin: manifestační průvod se standartami ze Stalinovy třídy, Čaputovy, Komenského, Kropáčovy, Mostní na náměstí Svobody.

V 10.00 hodin: projevy řečníků KSČ s tribuny na náměstí Svobody. Projevy budou vysílány rozhlasem do přilehlých ulic.

V 10.30 hodin: odchod z náměstí na hřiště ČSKH u splavu, kde bude v přírodě společný oběd města s venkovem.

Odpoledne:

Ve 14.00 hodin — lidová veselice na hřišti ČSKH. Vstup volný. Zde zatančí soudruzi a soudruzi v národních krojích naše národní tance. Po programu při hudbě s Rudolfa Klivara tanec pro účastníky. O jídlo, zákusky, občerstvení a zábavu jest postaráno.

Večer:

Ve 20.00 hodin v sále sokolovny divadelní hra Konstantina Simonova „Ruští lidé“. Sehraje Bd v rámci oslav 1. máje KSČ v Hranicích.

Ž Ruchu — č. 3 roku 1946.

STAŇTE SE ČLENY SVAZU PŘÁTEL SSSR!

Všichni dnes užíváme velkého daru svobody! Vzpomínáme s vděčností těch, kteří nám ji svými nesmírnými obětmi přinesli — příslušníků slavné Rudé armády vítězného Sovětského svazu.

Musíme si plně uvědomit, že bez jejich nesmírných obětí bychom nikdy nebyli svobodní. Je pravda, že bojovali za svobodu lidstva a za jeho práva všechny velmoci.

Ale je také pravda, že to byl právě Sovětský svaz, který se zúčastnil tohoto boje neúspěšně.

Není to pouhá fráze. Je to skutečnost, kterou dokází číslce. My všichni se v hlubokém pohnutí skláníme před památkou 200.000 padlých Američanů. My všichni smekáme v hluboké úctě před památkou 300.000 padlých hrdinů Anglie.

Ale přátelé, co máme dělat před památkou 7 miliónů* padlých Rusů? To je skutečnost, která mluví za vše ostatní.

Ať již bude běh dějin jakýkoliv, tento příklad statečnosti, lásky k vlasti a ke svobodě nejen jejich vlasti, ale ke svobodě všeho lidstva, za které bojovali, ke svobodě všech Slovanů, za kterou krváceli, ten příklad navždy bude ozařovat slavnou dobu vítězného nástupu socialismu — dobu lepšího lidství.

* Pozn. red. Skutečných obětí bylo více.

Výňatek z článku — Ruch 1946 č. 6.

SSSR, NEJVĚTŠÍ ZEMĚ NA SVĚTĚ

B. Vitavský

Šestina světa.

Pohlédněte na mapu světa. Sovětský svaz je největší zemí na zeměkouli. Rozkládá se současně na dvou částech světa — v Evropě a v Asii. Do hranic SSSR spadá východní polovina Evropy a severní třetina Asie.

Sovětský svaz co do rozlohy je dva a půlkrát větší než USA. Kdybychom složili dohromady území Anglie, Francie, Německa, Itálie a Španělska, k tomu i ostatní země západní Evropy, dostali bychom pouze čtvrtinu plochy, kterou zabírá SSSR. Abychom projeli zemí rychlíkem ze západu na východ, půldruhého týdne je potřeba k tomu. Za tuto dobu stačí vlak ujet 10 tisíc kilometrů — tato vzdálenost dělí Baltické moře od Tichého oceánu.

Nejzápadnější bod sovětské země leží u polské hranice na jižním břehu Baltického moře, blízko Kaliningradu (dříve Královec). Nejvýchodnější konec SSSR je na mysu Děžeňovu, omývaném Beringovým průlivem.

Nejsevernější bod Sovětského svazu na pevnině je mys Čeljuskinův na Sibiři, za polárním kruhem, a nejnižší ušima u města Kušky v Turkmenii, na hranici Afganistanu. Mezi mysem Čeljuskina a Kuškou je vzdálenost 5 tisíc kilometrů. Jak rozličná je příroda těchto míst! Když pod horským paprskem slunce v Turkmenii dozrávají na palmách plody, na mysu Čeljuskina se kupí ledy. Plocha SSSR má víc jak 22 miliónů čtverečných kilometrů. Je to šestina celé obydlené souše zeměkoule.

Cára státní hranice Sovětského svazu táhne se něco přes 60.000 kilometrů. Je jednou a půlkrát delší než rovník.

Skoro jednu třetinu hranic tvoří pevnina, víc jak dvě třetiny moře. Ruch 1964.

DĚTSKÉ JESLE V HRANICÍCH OTEVŘENY

Národní fronta žen v Hranicích otevřela dne 15. t. m. za přítomnosti zástupců MNV, Okresní péče o mládež a odboru matek a dětí dětské jesle, denní útulek v Hranicích v Komenského ulici. V pracovní dny budou přijímány do útulku děti pracujících matek ve stáří 1-6 let. Útulek, vybavený nově a hygienicky, působil na přítomné příjemným a světlým dojmem a těšilo se, že naše děti v něm budou trávit radostné a šťastné chvíle. Útulek byl předán do správy Okresní péče o mládež.

Ruch — 1946, č. 17.

VOLBY BUDOU SKUTEČNÝM VYJÁDRĚNÍM VŮLE LIDU

Ministr vnitra s. Nosek podrobně informoval novináře o přípravách k nastávajícím volbám i o jejich významu pro život národa a státu. Konstatoval, že vláda Národní fronty slíbila před rokem, že provede, jakmile to jen bude možné — volby do Ústavodárného národního shromáždění podle zásad všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva a podle zásady poměrného zastoupení. Tento úkol a slib vláda NF vypsáním a provedením voleb dne 26. května 1946 plní právě tak jako ostatní body svého programu. Tyto

volby jsou mezníkem na cestě našeho národního a státního života k normálnímu mírovému poměru.

Politický význam těchto parlamentních voleb jest zvýšen usnesením NF, že podle jejich výsledků bude provedena úprava politického složení národních výborů, takže jde o něco více, než o pouhé parlamentní volby.

Historický význam těchto voleb stupňuje ještě ta skutečnost, že hlavním úkolem zvoleného NS bude vytvoření novou ústavu, nový základní zákon republiky, do jehož předpisu mají být vtělena základní práva občanů, práva politická, sociální i hospodářská.

Komunistická strana chce, aby se volby staly soupeřením stran v práci. Proto KSČ vydala heslo: Republika více práce, to je naše agitace. — Ne podle slov, ale podle skutků poznáte je.

Z Ruchu 1946, číslo 3.

MAJÍ SE NÁRODNÍ SOCIALISTÉ STYDĚT NEBO NESTYDĚT?

Před několika dny napsalo Svobodné slovo rozčileně: „My se k dvaceti letům své minulosti hlásíme hrdě, protože my se nemáme zač stydět.“

Ale, ale, pročpak to rozčilení?

Vypadá to, s odpuštěním, jako by Svobodné slovo chtělo něco ze své minulosti zastřít. Pravda, ono vlastně je zač se stydět.

V době pro náš národ nejtěžší, 15. března 1939, v den, kdy nacisté obsazovali naši vlast, lisalo se již České slovo k okupantům a psalo:

„S německou říší máme více než čtyři pětiny hranic. Tvoříme s ní organickou jednotu hospodářskou. Toto postavení smí být na příště jediným vodítkem, které bude určovat naše národní myšlení. K německé říši budeme vedeni duchem upřímné loyality. V dobrém poměru k velikému sousedu náš národ nezahyne.“

Tak nyní je nám to již zcela jasné.

Výňatek z článku — Ruch 1946, č. 3.

KOMUNISTÉ NEAGITUJÍ PRAZDNÝMI SLOVY, ALE PRACÍ!

V sobotu dne 11. května 1946 ve 14.00 hodin vyjedou od Rudého domu v Hranicích 2 pracovní brigády KSČ, a to do Rouského a Ústí. Obě pracovní brigády jsou složeny ze členů závodních organizací KSČ fy Kunz, Heller, Groda, Skaika a z ostatních dobrovolců strany. Po loňských „1.000 hodin republice“ a po odpracování národních směn našich závodních organizací nastupujeme nyní na pomoc venkovu. Zarovnáme všechny zákopy a jámy po německých granátech, opravíme zemědělským stroje a nástroje, pomůžeme sklídit úrodu. Práci porazíme drahotu.

Všechno svobodně republice.

Z Ruchu — 1946, č. 4.

VOLEBNÍ VÝSLEDKY

Všech voličů v ČSR je 7.583.784. V 9 hod. dopoledne spočteno hlasů: 7.119.680. Z toho dostávají strany: KSČ 2.702.452 = 37,96 proc., nár. soc. 1.303.363 = 18,31 proc., lid. 1.126.777 = 15,82 proc., soc. dem. 862.494 = 12,11 proc., demokratická strana Slovenska 982.924 = 13,81 proc., strana svobody 59.651 = 0,84 proc., strana práce 49.760 = 0,70 proc., bílé listky 32.159 = 0,45 proc.

Hranice: volilo celkem

KSČ	8118
Lid.	2370
Soc. dem.	1586
Nár. soc.	1870
Bílé	2257
Nepl.	35

— Ruch rok 1946.

PO VOLBÁCH

Tak je po volbách a vyhráli je komunisté. Podle slov některých politických strategiů má přijít revoluce, totalita, diktatura proletariátu a jiné bolševické zvrhlosti. Ti, kteří tomu věřili, brzy poznají, jak se mýlili. Vývoj půjde dál svou cestou, půjdeme jen trochu rychleji kupředu. Teprve nyní se pozná, jací jsou komunisté budovatelé ve svobodném státě a jakou dají svobodu všem poctivým Čechům. Naše demokracie bude demokracií opravdovou a spravedlivou. Brzy se do našich krajů navrátí i dostatek jídla a brzy budeme sklízet výsledky vykonané práce. Komunistická strana po prve v dějinách československého státu získala výrazné prvenství, bude tedy stát u kormidla lodí, na které poplují všichni občané našeho národa.

Výňatek z článku — Ruch 1946.

Vyhnat sabotéry a agenty reakce ze stran Národní fronty. Jde nyní o to, že my všichni, celý národ, musíme mít největší zájem na tom, aby poctiví lidé ve všech stranách vyháněli agenty reakce ze svých stran. Je nutno upevnit a posílit jednotu lidu a reakci izolovat. Je také třeba, aby všichni poctiví příslušníci soc. dem. a nár. soc. strany si uvědomili, že patří dohromady s KSČ, že nás spojují myšlenky socialismu, že jsme socialistickým blokem.

Republika potřebuje mohutnou komunistickou stranu. Není náhodou, že, útočí-li reakce na vymoženosti naší nové republiky, na znárodnění, na NV apod., útočí především na komunisty. KSČ je nejspolehlivější, nejmocnější a nejpevnější zárukou vývoje naší republiky vřed a je proto třeba, aby naše strana stále mohutněla. Dnes máme na 1.200.000 členů, chceme však, pravil soudr. Gottwald za nadšeného potlesku, aby nás bylo co nejdříve půl druhého milionu. To není jen věc naší strany, to potřebuje naše republika, náš národ. (Klement Gottwald)

Ruch II, rok 1947.

DOHODA KSČ SE SOCIÁLNÍ DEMOKACIÍ

Všechny pracující lid a všichni poctiví demokraté naší lidové demokratické republiky vítají dohodu, kterou uzavřela KSČ se sociální demokracií. Slavnostní prohlášení této dohody, první krok k obnovení socialistického bloku i upevnění celé Národní fronty, je hodnocen pracujícími jako historický mezník na cestě k šťastné budoucnosti republiky. Všichni jsou přesvědčeni, že touto dohodou se odstraní definitivně všechny podružné rozpory a rozmlísky — často dost malicherné — jichž využívala reakce.

Obě strany si podaly ruce a čekají, že si budou moci stisknout pravice se všemi stranami, které se nezálučně přihlásí k poctivé spolupráci v duchu Košického programu. Nikdo a nikdy, kdo v tomto duchu pracovat chce, nemůže být ze spolupráce vylučován. Rozhodující je, že obě strany chtějí řešit, jdouce důsledně cestou Národní fronty, všechny problémy ve prospěch všech pracujících vrstev, upevňující socialistický blok, páteř Národní fronty.

Dohoda sama je těžkou ranou do plánu reakce a je příslibem úspěšného demokratického vývoje našeho státu. Nic se dnes nestaví v cestu spolupráce tří socialistických stran v rámci Národní fronty, jak se tyto strany slavnostně zavázaly úmluvou z června 1945. Musí to být politika hájící zájmy dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence, ale bezohledně a důsledně potírající reakci, stíhající šmele, náře a všechny trubce, kteří dosud tyčí z práce poctivých občanů.

Jsmo přesvědčeni, že opravdoví socialisté a demokraté ve všech stranách nedopusť rozvrat, ke kterému reakce záměrně pracuje. Všechny intriky a pikle reakce jsou odsouzeny k nezdaru. Jednota lidu je silnější a nepřipustí, aby bylo boženo to, co stálo již tolik práce a obětí. Nikomu se nepodaří otočit kolo dějin zpět.

Ruch II, rok 1947.

Ve znamení čerpadel

Závod Sigma Hranice sehrával od svého založení v roce 1883 až do dnešních dnů kladnou úlohu v politickém dění ve městě. Sigma byla prvním větším závodem ve městě. Vedle vládnoucí německé buržoazie začala vyrůstat v Hranicích organizovaná síla českého dělnictva, která společně s jinými pokrokovými vrstvami českého obyvatelstva změnila mocenské pozice ve městě a stála vždy na stráž pokroku, ať to byl z počátku boj o českou radnici a české školy, nebo později boj za sociální práva a za svržení panství buržoazie.

Osudy závodu a jeho zaměstnanců byly pohnuté. Střídání období konjunktur a krizí, přechod závodu z rukou průmyslového kapitálu do rukou kapitálu finančního i utrpení za doby nacistické temnoty. Za okupace prořídly řady zaměstnanců odchodem na otročské práce do Německa, uvězněním předáků a politických vůdců dělnické třídy, i útekem za hranice a k partyzánským jednotkám. Po skončení války se již někteří nevrátili.

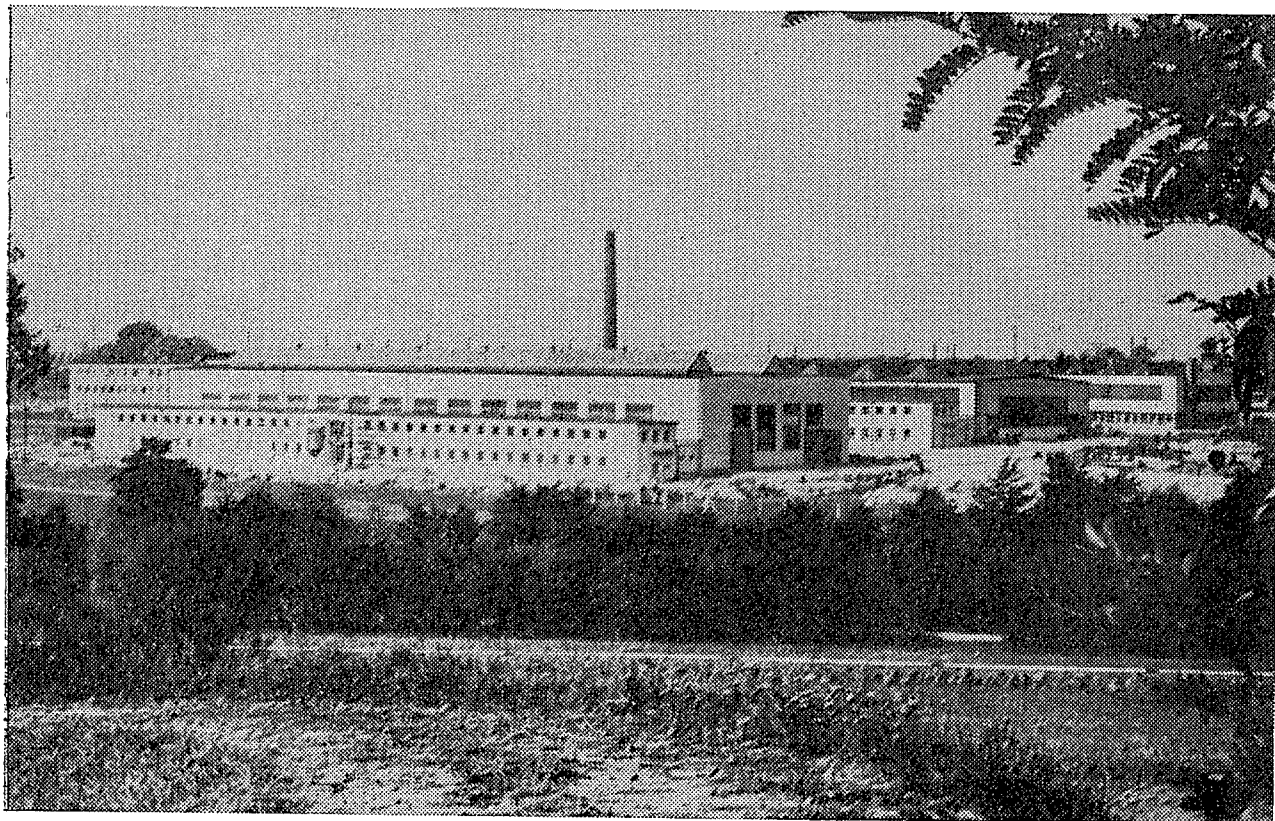
Rokem 1945 nastal v životě závodu a jeho zaměstnanců radikální obrát, začala se psát nejslavnější kapitola dějin závodu. Letos, po 20 letech budování, se můžeme poohlédnout zpět a srovnávat těch 60 roků v historii kapitalistické Kunzovy a 20 roků osvobozené lidské práce v závodě Sigma.

Počet pracovníků se zvýšil na čtyřnásobek předválečného počtu. Ve starých objektech závodu 1, pamatují-

cích továrníka Kunze, se již téměř nepracuje a slouží největší jako sklady. Výrobní proces se uskutečňuje i zde ve starém závodě 1, převážně v nových provozovnách. Závod 1 a 2 je vybaven solidním sociálním zařízením, zdravotními středisky a závodními jídelnami.

V posledních letech došlo k významné a rozsáhlé výstavbě závodu 2 u nádraží. Je zde již pět hal a ve výstavbě jsou další objekty.

Znárodním průmyslu byl vytvořen základní předpoklad k odstranění roztržité výroby vzájemně si konkurujících čerpadlařských podniků. Brzy po znárodnění došlo k určení základní koncepce v rozmístění výrobních programů. Tato koncepce je postupně dále propracována. Změny vedly k tomu, že závod opustil jednoduchou výrobu ručních čerpadel obecného použití a namísto této výroby se v závodě rozvinula výroba průmyslových čerpadel. Závod je v současné době, vyjma některých okrajových typ, jediným výrobcem pístových průmyslových čerpadel u nás. Výroba těžkých průmyslových čerpadel, vyráběných kusově a v malých sériích v závodě 2, je doplněna v závodě 1 sériovou výrobou lehkých odstředivých, samonasávacích a rotačních čerpadel, při níž se uplatňují zejména ženy, které za použití nové technologie byly schopny nahradit ve velkém rozsahu muže — odborníky, kteří pracují na výrobě průmyslových čerpadel, fyzicky i odborně náročnější.

Nové haly závodu Sigma II.

Strojírenská výroba čerpadel však není jedinou oblastí působení závodu. Závod má rozsáhlý útvar vyšších dodavatelských forem, který se zabývá projekcí, dodávkami a montážemi vodárenských a kanalizačních technických celků, jako jsou úpravní vody pitné, čerpací stanice, kanalizační čistírny apod. Závod dodává a montuje tato zařízení i v cizině.

Po celých dvacet let zaznamenával objem výroby rychlý vzestup, který je ve značné míře zobrazením vzestupu výroby v našem státě. Je to tím, že výrobky závodu jsou potřebné pro rozvoj všech odvětví národního hospodářství, ať jsou to doly, hutě, elektrárny, nebo chemický, potravinářský a lehký průmysl, nebo stavebnictví, zemědělství či doprava. Velkou část výrobků dodává závod strojírenským podnikům jako součást nejrůznějších strojů a investičních celků. Stále více a více roste význam vývozu.

Představu o růstu výroby za uplynulých dvacet let si můžeme nejlépe udělat takto: Objem výroby, dosažený

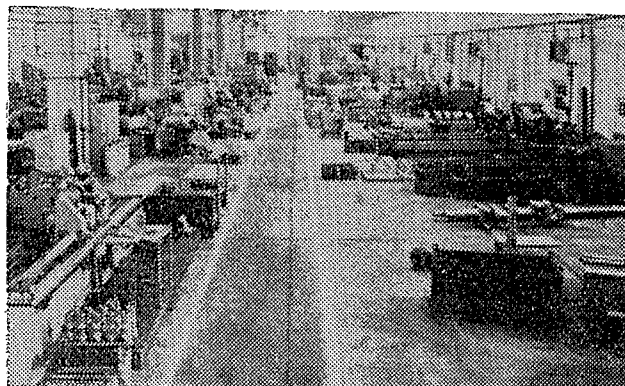
za celý rok 1946, dosáhne závod v současné době za 21 dní.

Velkého růstu produktivity bylo dosaženo v období první a zejména druhé pětiletky. Tak například v posledním roce první pětiletky, v roce 1953, dosáhl závod dvojnásobku výroby z roku 1948. Nejvyšší kvantitativní růst výroby byl dosažen ve druhé pětiletce: od roku 1955 do roku 1960 se výroba téměř ztrojnásobila. I období 5 let od roku 1960 do roku 1965 je charakterizováno rychlým růstem výroby, která je proti druhé pětiletce dvojnásobná.

Neustále stoupající potřeba národního hospodářství si vyžádala rozsáhlou výstavbu závodu a tím zvýšení jeho výrobní kapacity a zaměstnanosti. Růst výroby však nebylo možno zajišťovat jen růstem počtu pracovníků, ale především růstem produktivity práce. V současné době pracují v závodě 1 na sériové výrobě vysoce výkonné jednoúčelové stroje, poloautomaty, automaty i stroje programově řízené. Závod 2 je naproti tomu charakte-

Pohled do haly II - výroba středně těžkých píst. čerpadel.

Pohled do haly V - výroba těžkých pístových čerpadel.

rizován výkonnými moderními těžkými obráběcími stroji, vhodnými pro kusovou a malosériovou výrobu.

O růstu produktivity si učiníme představu nejlépe takto: výrobu, připadající na 1 pracovníka závodu za celý rok 1946, dosahují pracovníci v současné době za 2 měsíce. Jednoduchou představu o vývoji výroby a produktivity získáme, uvědomíme-li si, že výroba závodu se za uplynulých dvacet let téměř zdvacateronásobila, počet pracovníků se však pouze zctveronásobil. Z toho vyplývá, že výroba na jednoho pracovníka je pětinasobná.

Závod má před sebou dobrou perspektivu. Odbýt čerpadel, uplatňujících se ve všech odvětvích národního hospodářství a vyvážených do desítek zemí celého světa, je zajištěn na dlouhá léta. Připomeňme si jen například význam hydrauliky v konstrukci nových strojů, nebo stále větší obtíže při zajišťování dostateku pitné i užitkové vody pro potřebu obyvatelstva a pro průmyslové závody. Uvědomme si význam čištění odpadních vod. Závod tedy v zájmu zvládnutí národohospodářských potřeb dále poroste a bude potřebovat nové pracovníky. Proto věnuje závod velkou pozornost výchově učňovské-

ho dorostu. Odborné učiliště bylo v roce 1964 vybaveno novou budovou dílen a v letošním roce se staví internát pro 240 učňů. Závod může poskytnout pracovní příležitost řadě lidí, kteří dosud denně odjíždějí za prací mimo Hranice a stojí za to o možnosti zaměstnání — v Sigmě uvažovat.

Závod trvale plní plán, čímž získává prostředky pro premiový fond a prostředky k výstavbě sociálních a rekreačních zařízení. Závod má moderní novou svobodárnu, buduje mateřskou školu a jesle na třídě 1. máje, má vybudované krásné rekreační středisko s kapacitou 140 osob na přehradě Bystřičce. Děti zaměstnanců tráví část svých prázdnin v pionýrském táboře v Hostýnských horách, který patří mezi nejlépe vybavené pionýrské tábory v Severomoravském kraji.

Bilance uplynulých dvaceti let budování je v závodě Sigma Hranice opravdu radostná a je radostnější o krásnou perspektivu, kterou závod před sebou má. Dobrá budoucnost závodu se projeví příznivě i v rozvoji města a závod Sigma hodlá ve své činnosti ve prospěch města i v příštích letech usilovně pokračovat.

Hranická cementárna - vzorný exportní závod

Hranická cementárna a vápenice, nár. podnik, v dnešním rozsahu vznikl sloučením Hranické cementárny a n. p. Moravskoslezských vápenic v r. 1957. Před tím byla Hranická cementárna samostatným národním podnikem, vzniklým při výstavbě závodu.

Hlavními výrobky jsou: cementy všech druhů (v současné době s výjimkou vysokopepného cementu) podle našich i cizích norem; vápno pro účely stavební, vápna pro zvláštní účely pro použití v chemickém průmyslu, pro hnojivé účely; mleté vápence pro doly, chemický průmysl: vápence pro průmyslové použití v hutích, cukrovarech, papírnách, gumárnách aj., hydraulické směsné vápno.

Základním závodem podniku je Hranická cementárna, která v roce 1964 oslavila deset let výročí svého trvání. Byla postavena v prostoru bývalé vápenky „Skalka“.

Jako základní suroviny pro výrobu cementu se využívá vápence devonského původu a místních jíílů.

A nyní k historii těžby vápence a výroby vápna v místech, kde nyní stojí cementárna a blízkého okolí.

V roce 1833 byla postavena v Černotíně šachtová pec, 1845 postaveny na Skalce tři šachtové pece, 1911—1912 stavba kruhové pece spolkem Středomoravských cukrovarů v Olomouci, 1918 otevření nového lomu.

Zrod cementárny.

Původcem všeho dění, které se kolem Skalky od roku 1938 odehrálo a jež vyvrcholilo stavbou naší cementárny, byla „Podolská cementárna v Praze“. Byla akciovou společností a patřila do koncernu Královské cementárny. Znalci tohoto koncernu provedli v Hranicích povrchový geologický průzkum a na jeho základě bylo v roce 1937 rozhodnuto, že v Hranicích bude vybudována nová cementárna. Pro stavbu v Hranicích hovořila řada skutečností:

Oblast bohatá na vápenec, poloha Hranic, jako železniční křižovatky, blízkost naší uhelné pánve a dostatek pracovních sil. V roce 1938 začal koncern Královské cementárny s konkrétními přípravami ke stavbě.

Mnichovský diktát z 28. září 1938 pohřbil v troskách také plán zahájení stavby Hranické cementárny. Navíc na neuskutečnění výstavby v tomto období měla vliv i snaha konkurenční akciové společnosti Štrambersko-vítkovické cementárny a cementárny Maloměřice v Brně.

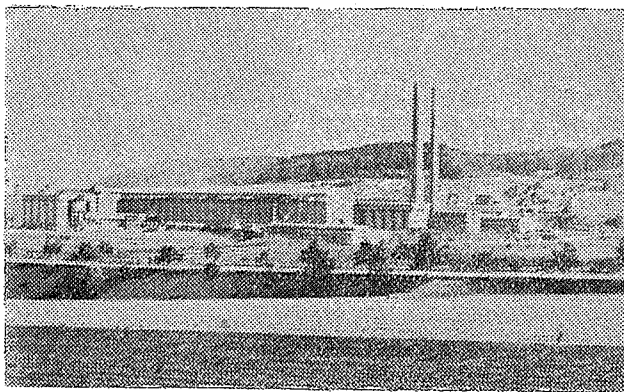
Teprve po osvobození od fašistické nadvlády a po únorových událostech v roce 1948 nabyly záměry výstavby cementárny v Hranicích konkrétní podoby.

Rok 1950 byl prakticky rokem počátku výstavby Hranické cementárny a vzniku nár. podniku. Vyvrcholením údobí stavebního a současně též začátkem montáží byl rok 1952. Montážní práce se rozběhly na plné obrátky

v roce 1953 a probíhaly až do samého spuštění závodu dne 14. dubna 1954, které provedl tehdejší prezident Antonín Zápotocký.

Jako každý nový závod, prodělala i Hranická cementárna řadu „dětských nemocí“, které musely být odstraněny během zkušebního provozu.

Rok 1955 byl pro cementárnu již rokem plného provozu a postupné konzolidace poměrů na všech úsecích plánované činnosti podniku. Plán výroby slínku byl již splněn a překročen a samotný podíl výroby exportních cementů dosáhl výše 128.00 tun. Výrobou exportních cementů v tomto a následujícím roce byl zajištěn dovoz obilí a vakcíny proti obrně z Kanady.

Celkový pohled na cementárnu.

Již v tomto roce obdržel závod titul „Vzorný exportní závod“, což bylo velkým úspěchem ve srovnání s ostatními cementárnami s dlouholetou tradicí.

Po dokončené konzolidaci podniku byl k 1. 1. 1957 sloučen n. p. Moravskoslezské vápenice s cementárnou a tím vznikl nový národní podnik Hranická cementárna a vápenice. Tím připadl cementárně současně i další úkol v zajišťování provozu a rozvoje závodů se zastaralým výrobním zařízením a nedostatkem pracovníků.

V roce 1959 bylo započato s výstavbou 4. rotační pece na cementárně, která byla uvedena do provozu v roce 1960. Podnik získal v roce 1960 za 1. a 2. čtvrtletí Rudý prapor ministerstva, organizace ČSM Rudý prapor ÚV ČSM.

Vývoj podniku nezůstal ani po rozšíření cementárny o 4. rotační pec stát, v roce 1963 byla dokončena výstavba výrobní osinkocementových trub.

Rok 1964 přinesl pracujícím nár. podniku další ocenění jejich práce. Podnik získal v 1. čtvrtletí opět Rudý prapor ministerstva a je nejlepším v soutěži o kvalitu cementu během celého roku mezi cementárnami v Čechách a na Moravě. Svazáci získávají dvakrát Rudý prapor ÚV ČSM. Nelze opomenout pomoc zemím, které budují vlastní průmysl stavebních hmot. Řada zaměstnanců cementárny pracovala jako experti v nově budovaných cementárnách v Egyptě, Indii a v Afganistanu. Na cementárně byli rovněž školeni pracovníci z Egypta, Afganistanu a Mongolska.

HCV vyrábí hlavní druhy maltovin a vápencových výrobků rovnoměrně a v souladu s plány výroby i spotřebami odběratelů. I když těžší spotřeby všech podnikem v okrese produkovaných produktů bylo v oblasti Severomoravského kraje, tvořila výrazný podíl také expedice (hlavně u cementu, vápna a v poslední době u osinkocementových výrobků) do jiných odbytových oblastí, v nichž výrobní zdroje nestačí krýt spotřebu.

Stabilizace v plnění objemu výrobních úkolů a trvale příznivé výsledky v hodnocení kvality výrobků zařadily naši cementárnu i nedávno dobudovanou výrobu osinkocementových trub mezi významné exportní závody v celostátním měřítku, což bylo zvláště v posledních letech oceněno čestným uznáním za vzorné plnění exportních dodávek ministerstvem stavebnictví.

Z cementu vyrobeného v našem základním závodě v Hranicích vyrostly stavby nejen v mnoha zemích Evropy, ale i v 9 zemích Asie, 12 zemích Afriky a v 11 státech Ameriky.

Rovněž kvalitu výrobků výroby osinkocementových tlakových trub měly již příležitost posoudit a prověřit na závlahových akcích naši obchodní partneři z Kuby, Pákistánu, Kypru, Sýrie, Iráku, Finska a Habeše.

Na dobré plnění úkolů má vliv pravidelně vyhodnocovaná socialistická soutěž mezi závody, na cementárně mezi úseky, kolektivní i jednotlivci. V současné době je v soutěži o titul BSP zapojeno 12 kolektivů a 18 kolektivů již titul získalo. Kolektiv na vlečce používá s úspěchem Seifertovy metody na snižování zdržného.

Na podniku pracují 3 komplexní brigády, které mimo rámec socialistické soutěže uplatnily a s urychlením zavedly do provozního využívání řadu zlepšovacích návrhů na zlepšení oprav výrobního a strojního zařízení. Na prováděné opravy dávají některé opravářské kolektivy záruční listy.

Na rekreačním středisku Zavadička odpracovali naši zaměstnanci bezplatně 5.000 hodin.

Podnik plní rovněž své úkoly v rámci patronátní činnosti s JZD, za což byl odměněn čestným uznáním Okresní odborové rady.

Péče o pracující

našeho podniku je mnohostranná. Podnik zajišťuje závodní stravování ve vlastní závodní kuchyni a jídelně, umožňuje pracujícím nákupy svačin a jiných potravin v závodní kantýně v základním závodě HC i ve VOT. Pro všechny zaměstnance jsou vybudována potřebná sociální zařízení (šatny, umývárny, sprchy apod.).

K velkým výhodám našeho nár. podniku patří zřízení samostatného závodního zdravotního střediska v samostatné budově, kde pracuje jednak na plný úvazek závodní lékař, dále na poloviční úvazek dentista a jedno půldne v týdnu ženský lékař i odborný dětský lékař. Ve zdravotním středisku je dále elektroterapie. Počátkem roku 1964 bylo uvedeno do provozu inhalatorium pro hromadnou inhalaci.

Pro zotavení zaměstnanců bylo vybudováno rekreační středisko na Zavadičce, kde jsou postaveny dvě komfortně vybavené chaty a kde je také tábořiště vhodné pro stanování.

Pro děti předškolního věku byla vybudována vzorná závodní mateřská škola o 2 odděleních po 30 dětech a jeslovým oddělením pro 15 dětí. Pro školní mládež byla v sídlišti HCV zřízena družina mládeže o jednom oddělení.

V současné době má náš národní podnik jen v Hranicích 275 podnikových bytů a svobodáren, převážně v sídlišti HCV a z části v sídlišti kpt. Jaroše.

Dále pro dojíždějící zaměstnance bylo zřízeno stanoviště autobusů se zastávkou přímo u základního závodu a s ředitelstvím ČSAD je sjednán jízdní řád tak, aby vyhovoval potřebám pracujících našeho podniku.

Všechna tato zařízení sledují jednak zajišťování pracujících po dobu jejich pobytu v závodě, jednak preventivní péči snižování absence pracujících pro nemoc.

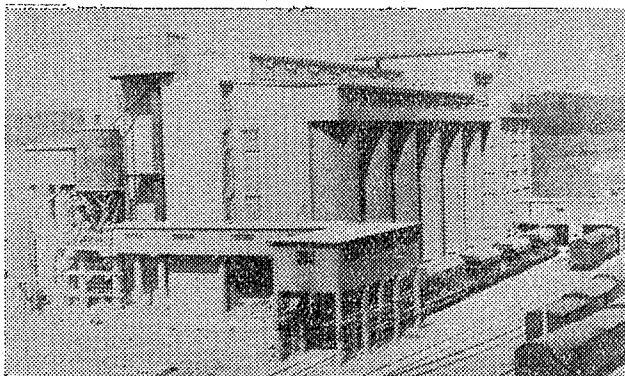
Rozsahem a vybavením jednotlivých zařízení řadí se Hranická cementárna a vápenice, n. p., mezi nejlepší podniky našeho oboru a v Severomoravském kraji.

Uplatňování vědy a techniky ve výrobním procesu

Na úseku přípravy suroviny se v posledních letech stále více používá při těžbě clonových odstřelů, i když většina zpracovávaného materiálu se dosud těží komorovými odstřely. Použití clonových odstřelů odstraňuje namáhavou lidskou práci, kterou vyžaduje ražení a zavážení štol při přípravě komorového odstřelu. V této souvislosti je třeba vyzvednout stavbu dvou pojízdných vrtacích souprav, kterých se běžně používá při přípravě clonových odstřelů.

Na počátku provozu cementárny byly zdrojem častých provozních poruch násypky u čelistových drtičů. Byla provedena jejich úprava a dále bylo zavedeno automatické sklápění bočnic na nákladních autech T 111.

Pro ochranu kladivových drtičů před zabráněním vniknutí železných předmětů byly na úseku drcení vápence a na sušárně strusky instalovány hlásiče železa.

Pohled na expedici cementu.

Signalizace hladiny kalu ve vtokových hrdlech surovinových mlýnů pomocí elektrody zabráňuje přeplnění a zamletí mlýnů.

Dalším prvkem nové techniky na úseku přípravy suroviny je automatický rozdělovač vzduchu pro čerání surovinového kalu v sílech.

V souvislosti s přípravou suroviny pro pálení slínku byla provedena řada zkoušek než se poznalo, jak se chová při pálení materiál složený z různých základních složek (korálové vápence, výše a níže procentní hlíznaté vápence, vápence s příměsí křemičitého písku, směsi s korekčními hlinami atd.).

Na základě těchto zkušeností byl navržen technologický způsob přípravy suroviny dnes používaný, kdy skladba surovin začíná řízením těžby v lomu a oddělením skladováním jednotlivých druhů vápenců na skládce. Na úseku pálení slínku bylo zavedeno dálkové měření množství kalu vtékajícího do rotační pece přímo palíčem na velitelně, takže palíč má možnost regulovat další veličinu nutnou pro správný chod pece. Pro možnost lepšího zpracování prachového úletu byly u všech rotačních pecí instalovány míchací šneky, v nichž se smíchává returnní prach s kalem a plynule dávákuje do pece.

Na sušárně strusky se instalováním ventilátoru o větším výkonu dosáhlo zvýšení výkonu sušáren proti původnímu.

Úpravou odprašovacího zařízení se jednak snížila zaprášenost kouřových plynů a úlet prachu do okolí a podstatně se zlepšilo pracovní prostředí na sušárně.

Dalším technickým zlepšením na tomto úseku je zavedení automatické regulace sušení v bubnových sušárnách, kdy přiděl mokré strusky do bubnu je ovládan

regulátorem podle výše teploty kouřových plynů, odcházejících z bubny.

Automatická zavážka zásobníků mokré strusky před sušicími bubny využívá signalizace minimálního a maximálního stavu hladiny materiálu v zásobnících pomocí dvou elektrod na základě elektrické vodivosti mokré strusky. Při automatické zavážce se kusová struska samočinně odtrhává a drtí v čelistovém drtiči, který je chráněn před vniknutím železných předmětů hlásičem železa.

Byla odzkoušena nová vnitřní vestavba do sušicího bubny, která se rovněž příznivě projevila na zvýšení výkonu.

Zlepšení provedená na úseku mletí cementu:

Bylo zavedeno třídící pancéřování mlýnů, které prokázalo dvojnásobnou výdržnost ve srovnání s dřívějším způsobem. Dosavadní tříkomorové mlýny byly přestavěny na dvoukomorové. Ve vzduchotechnickém okruhu mlýnů byly rovněž zařazeny hruboodlučovače, které mají zachytit část cementu ze vzduchu, odsávaného ze mlýna a tím snížit zatížení filtru.

Byla provedena úprava žlabů zvětšením jejich sklonů, čímž se téměř odstranila jejich dřívější poruchovost.

V současné době byla zavedena automatická regulace mletí pomocí elektroakustických zařízení vlastní konstrukce u všech cementových mlýnů. Naše mlýny jsou první v ČSSR, které jsou provozovány s automatickým řízením přídělu materiálu.

Mezi nově zbudovanými zařízeními je třeba dále uvést výklopník železničních vagónů, který pomáhá zvládnout

vykládku zvýšené dodávky pomocných surovin do cementárny, a rozmrazovací tunel. V rámci rozšíření výrobní kapacity bylo vybudováno 5 nových cementových sil a pro zvětšení skladovacího prostoru a zlepšení manipulace se surovinami byla rozšířena jeřábová dráha. Na úseku expedice bylo vybudováno zařízení na volně ložený cement, kterého se používá při expedici cementu autocisternami.

Stručný přehled hlavních opatření chce ukázat, že stav strojné technologické zařízení a výrobní technologie samotné neustrnul na úrovni před 10 lety a že rozvoj techniky v našem závodě je dokumentován řadou konkrétních výsledků. Dosažené dobré výsledky dokazují, že pracovníci, kteří se sešli v nově vybudovaném závodě, vytvořili zdačný kolektiv, schopný tvůrčím způsobem vyřešit řadu problémů a vytvořit zařízení, která mnohdy byla novinkami v rámci celého oboru.

OTÁZKA CEMENTÁREN A VÁPENIC V HRANICÍCH PŘED ROZHODNUTÍM

Dovídáme se, že 6. listopadu večer se koná mimořádná schůze MNV v Hranicích za přítomnosti místní a okresní rolnické komise z Hranic, na níž bude jednáno se zástupci Moravskoslezských cementáren a vápenic, nár. podniku se sídlem v Brně, o konečné dohodě ve věci přidělu lesních pozemků na katastru města Hranic z bývalého německého Althanova panství. Jak je snad veřejnosti známo, stojí tento les o výměře 50 ha, prostírající se za Kostelíčkem směrem ke Kunčicím, na půdě, která obsahuje nejlepší vápenec v našem státě. Je proto pochopitelné, že kromě jiných uchazečů mají zájem o přiděl tohoto komplexu půdy zmíněné cementárny, vidouce zde téměř nevyčerpatelnou zásobu důležité suroviny.

Ruch — 1946, č. 30.

Cesta zemědělství k socialismu

Bez kvalifikace to nejde ani na poli

Od roku 1945 byla téměř celá výměra orné půdy v držbě soukromých zemědělců. Část půdy, a to 175 ha obhospodařovalo polní hospodářství při místním národním výboru za vedení soudruha Antonína Terka.

V roce 1949 byla zahájena výstavba Hranické cementárny a tehdy nastal značný úbytek půdy, a to ve výměře 197 ha, na kterých se cementárna začala budovat.

Soukromí zemědělci hospodařili na menších parcelách a jen několik málo zemědělských závodů bylo ve výměře 5 ha půdy.

Pěstovaly se zde všechny druhy obilovin, brambory, cukrovka, jeteloviny, luštěniny apod. Ve značné míře byly zakládány zahrádky hlavně na okrajové části města na obojích pasekách pod Křivým a u Kostelíčka.

V roce 1955, a to 1. dubna, předal Místní národní výbor své hospodářství do správy Státním statkům se sídlem v Přerově. Při arondaci bylo vytvořeno 5 bloků, jejichž výměra byla zaokrouhlena v roce 1956 přibráním pozemků od jednotného zemědělského družstva v Drahotuších na 220 ha. Hospodaření farmy bylo celkem úspěšné, neboť plán živočišné výroby byl splněn na 100 procent a rostlinné výroby na 104 proc.

Přesto, že na provozovně práce trpěla nedostatkem pracovních sil, hlavně mužských, průměrný výdělek v této době činil Kčs 1300,— na 1 pracovníka.

Rok 1958 byl prvním rokem společného hospodaření hranických zemědělců sdružených v JZD.

Na počátku roku bylo v JZD 26 družstevníků s výměrou půdy 122 ha. V průběhu roku přistoupilo dalších 41 zemědělců s výměrou půdy 136,37 ha.

Rozšířením členské základny získalo družstvo hospodářsky — přibývalo hospodářských budov, lepších pozemků, dobytek. Noví členové pak pomohli organizačně upevnit družstvo.

V té době JZD nevlastnilo žádné traktory a většinu polních prací provádělo potahy. Těžší práce jim zajišťovala STS Lipník n. Beč.

V roce 1959 došlo k dalšímu rozšíření členské základny družstva, které zůstalo až do dnešního dne.

V roce 1960 bylo v JZD poprvé započato se společnou výstavbou hospodářských budov. Byla vystavěna letní salaš u Hranické cementárny a druhá pod Křivým, kde se provádí odchov mladého dobytka.

Drůbežárna JZD Hranice.

Byly převzaty dvě drůbežárny v hodnotě 104.000 Kčs. V roce 1961 bylo započato s výstavbou čtyřřadového kravína v hodnotě 1,324.000 Kčs.

JZD v současné době obhospodařuje 355 ha zemědělské půdy, z toho 270 ha půdy orné. Stav dobytka hovězího činí 349 kusů, zhruba 200 kusů prasat.

Dochází ke stabilizaci v JZD, neboť jsou docilovány rok od roku stále lepší hospodářské výsledky. JZD plní veškeré nákupní úkoly. V minulém roce dosáhlo JZD dosud nejlepších výsledků a rovněž se zvýšil i důchod samotných pracovníků, neboť bylo vyplaceno 20 Kčs na jednu pracovní jednotku proti plánovaným Kčs 18,—.

V současné době je v JZD zpracováván plán specializace výroby s tím, že JZD zaměří výrobu na mléko, vejce a na pěstování zeleniny.

Po rozšíření JZD v roce 1959 zůstala jen nepatrná část soukromých zemědělců, kteří obhospodařují již jen 64 ha orné půdy.

Ke společnému hospodaření v jednotném zemědělském družstvu se rozhodli také rolníci v Hranicích. V pondělí dne 23. září 1957 sešli se v městské radnici na ustavující schůzi nového, již 47. družstva v Hranickém okrese. Přítomných 24 členů nového jednotného zemědělského družstva v Hranicích zvolilo jednomyslně za předsedu s. Karla Tutku a do představenstva zemědělce Hanzlíčka, Svarze, Dohnala a Marii Ku-

novskou. Jednotné zemědělské družstvo v Hranicích bude společně hospodařit na 113,70 hektarech zemědělské půdy podle III. typu stanov JZD.

Blahopřejeme družstevníkům našeho okresního města a do jejich společné práce pro blaho nás všech jim přejeme mnoho úspěchů.

Za novou vesnici Hranicka č. 39/1957

Ústřední státní veterinární ústav — stanice klinické diagnostiky a terapie v Hranicích

Objekt stanice — veterinární nemocnice v rozloze asi 11.000 m² je v severní části města.

Veterinárních nemocnic je v naší republice asi 12 včetně se dvěma fakultními a hranická patří mezi tři největší v republice, a to jak svojí rozlohou, tak i činností. Představuje největší léčebné zařízení v Severomoravském kraji, je obsazena odborníky pro jednotlivé obory a je dokonale vybavena léčivý a moderním zařízením pro diagnostiku a léčbu zvířat. Jak personální, tak i technické vybavení nemocnice umožňuje provádění i nejnáročnějších léčebných zákroků.

Kolektiv odborných pracovníků, tj. veterinárních lékařů a techniků i pomocných pracovníků, provádí léčebnou činnost hospitalizováním nemocných zvířat, ambulantním ošetřováním a konzultacemi u nejasných onemocnění zvířat v terénu. Veterinární lékaři pracují i na vědeckovýzkumné práci přezkušováním nových diagnostických a léčebných metod, zaměřených především k aktuálním problémům na úseku veterinární péče.

Veterinární nemocnici každoročně procházejí praktickou výukou posluchači veterinárních fakult, frekventanti technických veterinárních škol a nově promovani veterinární lékaři.

Dosah činnosti veterinární nemocnice je prakticky do všech severních a severovýchodních okresů našeho kraje. Zasahuje okresy Opava, Ostrava, Karviná, Frýdek-Místek, Nový Jičín, Vsetín a Přerov.

Činnost nemocnice se rok od roku rozrůstá a dosahuje stále větší popularity, o čemž svědčí i pozvání odborných zástupců nemocnice na vědecké konference za hranice naší vlasti.

Posuzujeme-li činnost veterinární nemocnice v slavném 20. výročí s ohledem na počátky její činnosti, možno říci, že právě před dvaceti lety po osvobození města Hranic začíná její historie v pravé podobě, která se čím dále více ztvárňuje a konsoliduje do dnešních forem.

Němci za okupace z bývalé kontumační stáje za předmnichovské republiky, určené pro posuzování remont, zřídili veterinární lazaret k léčení koní wehrmachtu. Od osvobození přebírá nemocnici ministerstvo národní obrany, a tak jako 2. vojenská nemocnice je určena pro léčení vojenských koní a psů, pro taktický výcvik voj. pracovníků veterinární služby a pro skladování a distribuci vojenského veterinárního materiálu. Při postupné likvidaci vozatajských a jezdeckých útvarů došlo v roce 1955 i k předání vojenské nemocnice do civilní správy ministerstva zemědělství. Dochází pak k rozsáhlé adaptativní úpravě prostorů i zařízení, k úpravám zevní i vnitřní komunikace. Vnitřní vzhled ošetřovny i stájových prostorů se mění. Stoupají nároky na hygienu provozu, otevírají se brány nemocnice pro příjem nemocných zvířat všeho druhu. Roční stav ošetřených zvířat se stupňuje a těžiště veterinární péče se soustřeďuje na zachraňování nejdůležitějšího článku živočišné výroby, tj. skotu.

Jen pro názornost uvedu srovnání v několika číslech. Zatímco v r. 1957 bylo vyšetřeno a ošetřeno celkem 1.557 koní a skotu, zvyšuje se počet zvířat v roce 1960 na 1.605 a v r. 1963 na tři a půl tisíce, v r. 1964 na 6.329 s převahou ošetřeného skotu.

Činnost pracovního kolektivu je obětavá. Přes složité a rozmanité úkoly této služby, zasahující do odlehklých oblastí kraje, zajišťuje nemocnice nepřetržitý provoz

nočních, sobotních a svátečních služeb. Majitel s nemocným zvířetem najde ošetření v nemocnici v kteroukoliv dobu. V noční službě neodkladné operace či jiná nutná vyšetření a ošetření nejsou řídkým jevem.

Pro představu nezasvěcených chci poukázat na některé úseky činnosti nemocnice.

Jako v léčebném zařízení, léčí se v nemocnici především ta zvířata, která vyžadují diagnostiku nebo léčebný zákrok. Provádějí se zde různá vyšetření všeho druhu od serologického vyšetření mléka na brucelozu až po vyšetřování bílých a červených krvinek a sedimentace, po chemické vyšetřování moče klisen na březost, mikroskopická a jednoduchá bakteriologická vyšetření. Nemocná zvířata se léčí Penicilinem, Streptomycinem a jinými antibiotiky, léčivý srdečními, nervovými atd. Provádějí se operace velkých zvířat ve stoje i v leže na operačním stole, v narkóze i bez narkózy, amputace neléčitelných onemocnění paznehtů, operace dutiny břišní a předžaludku k odstranění cizích těles, hřebíků a drátů přijatých dobytčetem s krmivem, císařské řezy u krav a koní při komplikovaných porodech, šití ran zvířat po úrazech, operace nádorů, léčení zánětů ledvin, jater a zažívacích poruch i transfúze krve.

V nemocnici se provádějí pitvy drobných zvířat, drůbeže, králíků i psů, aby se na základě sekčního nálezu dalo provést opatření hlavně v našich velkochovech zvířat a zamezilo se tak zbytečným ztrátám.

V provozu nemocnice se provádí léčení zvířat s poporodními komplikacemi, léčení neplodnosti krav, zánětů mléčné žlázy, nemoci mláďat a provádějí se ortopedická vyšetření a speciální kování koní na dobře vybavené staniční podkovárně.

Desítky a desítky zkoušených podkovářů a odborníků, způsobilých upravovat paznehty skotu, si daly vyškolení zemědělské závody kraje v hranické veterinární nemocnici.

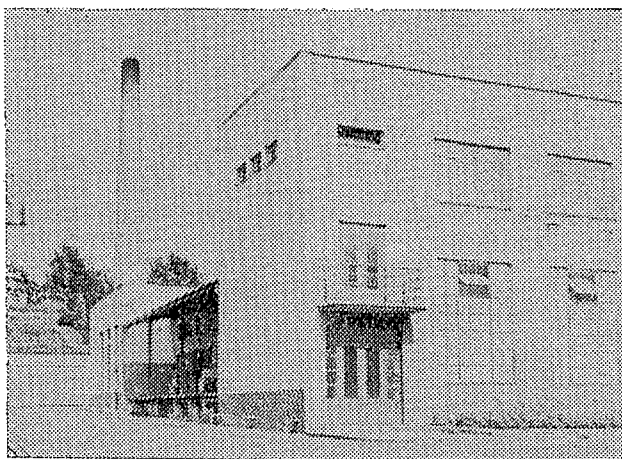
Odbornou pomoc nemocnice vyhledávají i chovatelé drobných hospodářských zvířat. Klientela sahá daleko a obětavý milovník malých zvířat neváhá se svým pacientem jezdit na vzdálenost 80 km ze Vsetínska, Šumperska či Ostravska i několikrát za týden. Není to ani zvláštností, objeví-li se v nemocnici ošetření exot, který je součástí cirkusu či zooparku. Tak byl léčen v nemocnici velbloud, osel, opice i nezkrtný býk zebu.

V současné etapě je vývoj hranické veterinární nemocnice orientován na novou investiční výstavbu. Vzhledem k dostatečné kapacitě ustajovacích prostorů, tj. 120 stání velkých zvířat, je zaměřen zřetel na vnitřní hygienickou úpravu a modernizaci stájových prostorů, opravy omítek, výstavba garáží sanitních vozů, asfaltování komunikací a výhledově pak výstavbu jednopatrové budovy s přednáškovým sálem, promítací kabinou, knihovnou, muzeem, sociálními zařízeními zaměstnanců, laboratoří i bytovými jednotkami pro zaměstnance.

K 20. výročí osvobození naší vlasti Rudou armádou byl přijat podle ideového rozpracování ZO KSČ závazek k předčasnému splnění ukazatelů plánu odborných úkolů, a to tak, aby pololetní úkol byl splněn již v květnu k datu osvobození Rudou armádou. Již dnes po splnění převážné části ukazatelů můžeme konstatovat, že závazek 27členného kolektivu hranické veterinární nemocnice bude dodržen a v některých ukazatelích i překročen.

Mléka máme stále víc

Hranice jsou jedním z mála měst, které mají v místě mlékárnu. To přispívá k dobrému zásobování pracujících čerstvými mléčnými výrobky, poněvadž mléko a mléčné výrobky jsou potraviny nezbytné pro správnou výživu člověka. Mlékárnu v místě se nemohou pochlibit i mnohá větší města, jako jsou Přerov, Olomouc a jiné. Mlékárna byla založena po první světové válce a vyráběla v období do druhé světové války velmi široký sortiment výrobků, ale jenom v malém množství a ve starých, nevyhovujících budovách. V roce 1942 až 1944 byla mlékárna přestavěna v prostorné provozní místnosti a vybavena strojním zařízením o větším výkonu. Po zavedení povinné dodávky mléka vykupovalo se v roce 1945 až 10.000 litrů mléka denně, což bylo možno zpracovat jen ve výrobě se zvýšenou kapacitou. Během 20 let od osvobození se výkup mléka rok od roku zvyšoval, takže v roce 1964 se vykupovalo v letním období až 50.000 litrů mléka denně. Během tohoto období byla mlékárna (na zpracování tak velkého množství mléka) vybavena moderním strojním zařízením. To je stále obměňováno a doplňováno (na vyšší kapacitu) stroji s větší mechanizací a automatizací. Jsou to hlavně strojní automatické myčky lahví a konví, automatická pasteurizační stanice a hlavní linka s balicíkou na výrobu másla kontinuálním způsobem.

Pohled na objekt hranické mlékárny.

Stále se zvyšující výkup mléka zajišťuje možnost tak velké výroby, že po zásobení města Hranic a okolních 50 obcí je asi 50 % mléka a mléčných výrobků odsunováno k zásobení průmyslové Ostravy, hlavně mléko konzumní, čerstvé máslo, smetanové sýry a smetanové krémy, které jsou ve velkém množství vyráběny i pro Vsetín, Valašské Meziříčí, Přerov a Olomouc. Výborná jakost výrobků z hranické mlékárny, hlavně másla, je po celém kraji známa, proto jsou tyto výrobky žádané. Na mezikrajských i celostátních přehlídkách se výrobky z hranické mlékárny umísťují na prvních místech již po několik let. Za dobré hospodářské výsledky a výsledky v jakosti výrobků byla mlékárna vyznamenána štitem „Vzorný potravinářský závod“.

K dosažení velmi dobrých výsledků přispívá hlavně socialistická soutěž, v níž je zapojeno 95 zaměstnanců. Dvě brigády jsou držitelem titulu. Brigáda socialistické práce v máselně je vedena s. Dobromilou Šnajdarovou, která již byla vyznamenána odznakem „Nejlepší pracovník potravinářského průmyslu“ a v minulém roce obdržela státní vyznamenání „Za vynikající práci“. Brigáda již po několik let vyrábí máslo pouze v I. jakosti. Druhá brigáda socialistické práce (při výrobě mléčných krémů), vedená s. Bohuslavem Štajnarem, docíluje při výrobě mléčných krémů nejlepší kvality. Kolektiv mlékárny je rovněž zapojen v soutěži o titul „Provozovna

20. výročí osvobození“ a za dobré výsledky byl zapsán do Knihy cti na OV KSČ v Přerově.

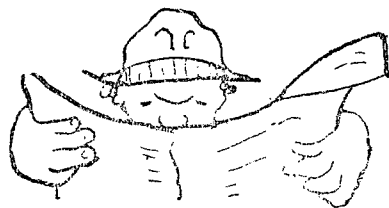
Kolektiv pracovníků mlékárny byl vždy mezi těmi, kdo uplatňovali v praxi novinky vědy a techniky ve výrobním procesu. Již v roce 1954 byla hranická mlékárna mezi prvními mlékárnami v republice, které zavedly kompletní svoz mléka v cisternách z celého sběrného obvodu. V roce 1955 vyřešil kolektiv pracovníků ministerský tematický úkol kontinuální výroby másla v lince a dlouhodobé skladování másla ve spotřebním balení. Pro toto balení se nejlépe osvědčila podlepená hliníková fólie, do které mlékárna, jako jediná v republice, balí máslo dosud. Ekonomický přínos skladování másla tímto způsobem je značný.

Péče o pracující je v závodě dobrá. Zaměstnanci mají k dispozici pěkně vybavený Rudý koutek s klavírem, gramofámem a knihovnou. Dále vlastní mlékárna rekreaci chatu na Kunzově, kde zaměstnanci tráví zasloužený odpočinek. Patnáct procent zaměstnanců se již zúčastnilo zahraniční rekreace a zájezdů na mezinárodní veletrhy v Lipsku, Poznani a Budapešti.

Za uplynulých dvacet let zaznamenala mlékárna velké úspěchy, hlavně v růstu výroby a produktivity práce. K správnému hodnocení růstu výroby jest uveden následující výkup mléka, vždy v období po pěti letech:

v roce 1945 bylo vykoupeno	3,951.000 litrů mléka
v roce 1950 bylo vykoupeno	8,337.000 litrů mléka
v roce 1955 bylo vykoupeno	8,501.000 litrů mléka
v roce 1960 bylo vykoupeno	12,558.000 litrů mléka
v roce 1964 bylo vykoupeno	14,949.000 litrů mléka

V této době je kapacita mlékárny velmi přetížena, proto bylo přikročeno k pravidelnému dennímu odsunu syrového mléka do nově vybudovaného kombinátu mlékáren v Ostravě-Martinově. Hranická mlékárna se bude specializovat na výrobu sortimentu výrobků nejvíce žádaných.

OPĚT NEJLEPŠÍ V KRAJI

Na celozávodní schůzi, konané 26. září 1958, byla Olomouckým mlékárnám, n. p., závod Hranice, předána již podruhé putovní standarta jako nejlepšímu závodě v kraji za docílené výsledky v rámci socialistické soutěže mezi závody. Jmenovaný závod stále vysoko pokračuje plnění plánů i všech hospodárnostních ukazatelů. Rovněž jakost výrobků jest nejlepší a za nejlepší jakost másla na krajských přehlídkách jest závod již po několik čtvrtletí držitelem putovní vlnky. Máslařka s. Dobra Šnajdarová byla s. ministrem vyznamenána jako nejlepší pracovník MPPV.

K dosaženým výsledkům pomáhá závodě socialistická soutěž a pravidelné výrobní porady, čímž jsou všichni pracovníci do pracovního úsilí zapojeni. Na základě prověrky efektivnosti si závod rozšířil celozávodní závazek k 41. výročí VŘSR o 14.060 Kčs a zavázal se k splnění plánu na rok 1958 do 14. prosince tohoto roku. Všichni pracovníci mlékárny v Hranicích jsou odhodláni si i nadále putovní standartu udržet.

Za novou vesnici Hranická č. 43/1958

Dům radosti a poučení

K 15. výročí založení Pionýrské organizace Československého svazu mládeže dostali hraniční pionýři opravdu krásný dárek.

V den výročí založení jejich organizace 24. dubna 1964 byl slavnostně za účasti všech složek otevřen předsedou Městského národního výboru v Hranicích s. Josefem Hlavačkou Městský dům pionýrů a mládeže.

Jeho historie je tedy ve dnech oslav dalšího významného jubilea naší vlasti velmi krátká. Podívejme se však ve stručnosti nejdříve na průběh jeho budování a potom na jeho jednoletou činnost. Budova MěstDPM je již téměř stoletá. Z tohoto důvodu bylo proto třeba provést hodně úprav, které si vyžádaly nákladů bezmála 100.000 Kčs. Byla obnovena celá fasáda budovy, oprava střešní krytiny a úprava místností uvnitř domu. V celém domě byla provedena výměna elektroinstalace, značná část vodoinstalace a oprava ústředního topení — výměna kotle. Celá budova byla pak vymalována a zařízena novým nábytkem, jehož hodnota je více než 25.000 Kčs.

Za pomoci pionýrů, vojáků a hranických závodů byla provedena úprava okolí domu a zahrady, která si vyžádá ještě hodně sil a času.

Slavnostní zahájení školního roku 1964/1965 v Parku kultury v Hranicích bylo i zahájením činnosti MěstDPM. Vždy, když stojíme na prahu nového školního roku, zamyslíme se nad tím, čeho jsme dosáhli, máme různá předsevzetí. Uplynulý rok byl pro celou pionýrskou organizaci ČSM úspěšný. Dosáhli jsme pěkných výsledků v rozvoji tělovýchovně branné a turistické činnosti, ve veřejně prospěšné práci, v upevňování pionýrských kolektivů, podařilo se nám informovat širokou veřejnost o práci PO ČSM a současně získat i řadu dospělých pro práci s dětmi. Jsme všichni hrdi na vysoké ocenění, kterého se dostalo pionýrské organizaci ČSM od ústředního výboru KSČ a vlády republiky udělením státního vyznamenání — Řádu práce. Proto musíme být nároční na sebe i na všechny, kteří spolu s námi usilují o soustavnou a stále účinnější komunistickou výchovu všech našich dětí. Pracovníci MěstDPM měli tedy všechny předpoklady jít do nového školního roku, v kterém celá naše vlast oslaví 20. výročí svého osvobození sovětskou armádou, s pevným předsevzetím dokázat co nejvíce pro bohatou činnost pionýrského domu.

Prvním našim úkolem bylo založit zájmové kroužky, získat zájem pionýrů a zajistit dobré vedoucí. K dneš-

nímu dni pracuje u nás 9 zájmových kroužků. Jsou to: radistický, kroužek dovedných rukou, fotografický, chovatelský, maňáskový, rybářský, letecko-modelářský, stolního tenisu a kroužek trubačů a bubeníků. V těchto zájmových kroužcích pracuje 158 pionýrů. Podařilo se získat obětavé vedoucí a proto děti mají o práci v kroužcích zájem.

Na úseku masově politické práce je naše činnost také bohatá. Uspořádali jsme setkání pionýrů I.—III. ZDŠ v Hranicích se starými občany města s kulturním programem. Beseda byla velmi srdečná, na závěr pionýři obdarovali důchodce drobnými dárky, které vyrobili v zájmovém kroužku v MěstDPM.

Organizujeme orientační závody SHMP pro pionýry našich ZDŠ, maňáskové divadélko pro mladší pionýry a jiskry. V prosinci jsme připravili novoroční slavnost pod názvem „Cesta raketou na Venuši“, které byly velmi úspěšné, účast byla asi 250 dětí.

Uspořádali jsme okrskové kolo STMP v recitaci a ve zpěvu, ve kterém se naši pionýři dobře umístili a postoupili do okresního kola.

O vánočních a pololetních prázdninách jsme pro pionýry připravili turnaj v košíkové a turnaj ve stolním tenisu o putovní pohár MěstDPM.

Pionýři z kroužku dovedných rukou připravili pro pracovnice MěstDPM pěkná blahopřání k MDŽ.

Protože všechny DPM jsou metodickými středisky pro pomoc pionýrským skupinám ZDŠ, úzce spolupracujeme se skupinovými vedoucími na I.—III. ZDŠ v Hranicích. Oba pracovníci se rovněž podílejí na zpracování a vydávání metodických materiálů.

A naše perspektiva? V současné době budujeme chovatelská zařízení, která budou oživena v průběhu letošního roku zvířaty.

Budeme se zúčastňovat STMP, vybudujeme hřiště pro jiskry a plánujeme zařízení dílen; ovšem za výdatné pomoci závodů v našem městě.

Co bychom si přáli my, pracovníci pionýrského domu v Hranicích?

Aby naše každodenní práce s dětmi byla radostná, aby přinášela dobré výsledky a abychom cílevědomě uváděli všude do praxe usnesení V. pléna ÚV ČSM.

Aby naše činnost byla bohatá tak, jako je bohatých a plodných našich 20 svobodných let.

Bojová a revoluční mládež Hranicka

Mládež Hranicka může být hrdá na své předchůdce a jejich revoluční a bojové tradice. Již za první republiky ukazovala mládež v Hranicích a jeho okolí svou bojovou a revoluční povahu. Vzniká odbočka Komsomolu, rozvíjí se organizace mládeže u dělnických spolků.

V době okupace vhodné přírodní podmínky Hranic a okolí dávají možnost k ilegální činnosti a je to opět hranická revoluční mládež, která těchto výhod plně využívá k boji proti fašismu.

Po osvobození se ještě stav mládeže na Hranicku zvyšuje, přibývají školy, vznikají závody a s nimi dělnická mládež. Tato se organizuje ve svazu dělnické mládeže, pomáhá obnovení našeho průmyslu a zemědělství.

V roce 1948 a 1949 vznikají komise mládeže při závodních výborech, které jsou hybnou silou odrazu potyček pravicových stran a jejího postoje k budování socialismu.

K úplnému sjednocení mládeže dochází při založení Československého svazu mládeže, kdy se všechny její složky, dělníci, zemědělci, úředníci, studenti a vojáci spojují pod heslem založit miliónovou organizaci a co nejvíce připravit I. sjezd ČSM. S přibývajícím věkem se mládež stále více zapojuje do veřejně prospěšné práce, vstupuje do brigád socialistické práce, uzavírá socia-

listické závazky, pomáhá budovat největší závody Hranic Sigmů a cementárnu. Přitom však nezapomíná také na zájmovou činnost, která byla v Hranicích vždy bohatá a plně se zapojuje do kulturního a sportovního života ve městě a okolí.

Československý svaz mládeže v našem městě sehrává v současné době stejně jako v letech minulých významnou úlohu v politickém, kulturním, sportovním životě našeho města. 1564 svazáků je zapojeno do 22 svazáckých organizací.

Na závodech jsou ustavovány svazácko mládežnické kolektivy, které soutěží o hrdý titul „Kolektiv 20. výročí osvobození ČSSR“. Mládež se podílí brigádnickými hodinami na úpravách prostranství a okolí závodu, zapojuje se do kulturního a politického života pod vedením celozávodních výborů KSČ a závodních výborů ROH.

V menších podnicích a v úřadech jsou to kontrolní hlídky, nebo hlídky hospodárnosti, které vedou mládež k lepšímu hospodaření se socialistickým majetkem, ke kvalitní a lepší práci, odhalují a ukazují na nedostatky, které je nutno řešit.

Československý svaz mládeže na školách a v učilištích je oporou učitelů při výchově mladého člověka, zapojuje se do pomoci našemu zemědělství při špič-

kových pracích a národnímu hospodářství při sběru odpadových hmot.

Všechna mládež Hranicka má na kontě veřejně prospěšné práce odpracováno tisíce hodin na úpravách sídliště a okolí svého bydliště, na Parku kultury a oddechu a na jiných zvelebovacích akcích ve městě.

V současné době se svazáční funkcionáři a veškerá mládež zabývá otázkou mimopracovní a mimoškolní doby — volného času. Začínají se zakládat kluby mládeže, které se snaží podchytnout mladé lidi stejného zájmu, jsou to např. Klub cestovatelů, Klub magnetofonových nahrávek, Klub knihovny MÁJ a podobně. Háčkem těchto akcí zůstávají místnosti, v kterých by se mohla mládež scházet a kde by rozvíjela svou činnost podle zájmu. Tento problém bude částečně vyřešen vybudováním do-

movů mládeže u SPŠ a OU Sigma, přesto však je třeba hledat další podmínky, jak mládeži pomoci při dalším využívání volného času, zvláště v zimním období.

Koordinátorem veškeré činnosti svazáckých organizací ve městě je místní výbor ČSM, který vede mládež našeho města k dalšímu zapojení na všechny úseky činnosti a zabývá se zkvalitňováním a zlepšováním svazácké práce.

Svaz mládeže orientuje všechny mladé lidi na další zkvalitnění svazácké práce tak, aby mládež ve městě mohla přivítat XX. výročí osvobození ČSSR konkrétními činy.

V tomto roce se chystá přivítat IX. Světový festival mládeže, který proběhne v Alžiru a zúčastnit se III. celostátní spartakiády v Praze.

Interview s historií

1. Jaký byl původní znak města Hranic? Kde býval umístěn a kde je dnes?
2. Podle koho je pojmenován pěvecký spolek v Hranicích? Kdy žil tento muž a jaká je o něm tradice?
3. Která síň v Hranicích je nejvýznamnější? V jakém je slohu a proč je obzvláště cenná?
4. Co jsou právovárečné domy? Jak se poznají?
5. Který je nejstarší dům v Hranicích? Co je na něm dosud zachováno ze starých dob?
6. Jaké sady a aleje ovocných stromů byly kdysi v Hranicích? Kde a kým byly založeny?
7. Co je nejceněnějšího na hranickém zámku? Co bylo ještě kdysi na zámku jiného než dnes?
8. Kolik bran bylo v městských hradbách? Kde ležely a jak se jmenovaly?
9. Která hranická škola je v budově s minulostí naprosto neškolní? Kdy byla tato škola založena?
10. Kdy vznikla v Hranicích veřejná knihovna? Kdo byl jejím zakladatelem a jaké má letos výročí?

11. Čím byl otec tohoto významného hranického občana? Jaké památky městu zanechal a kde je pochován?
12. Který pomník na hranickém hřbitově je asi nejstarší a čím je pozoruhodný?
13. Který cestovatel, žijící v 17. století, má vztah k Hranicím? Kde cestoval a jak se jmenuje jeho cestopis?
14. Jakou událost připomíná deska v dlažbě hranického náměstí? Co předcházelo této události?
15. Kde a kdy byla v Hranicích významná výroba keramiky?
16. Kdy se v Hranicích stavěla železnice a viadukty?
17. Kolikrát procházeli naším městem ruští vojáci a kdy?
18. Kdy byla v Hranicích založena komunistická strana? Co je známo o jednom z jejích čelných zakladatelů?
19. Jak dlouho jsou již Teplice známými lázněmi? Které nemoci se tam kdysi léčily?
20. Jak hluboká je hranická propast? Na které staré mapě už ji najdeme?

Odpovědi na tyto otázky najdete na str. 33.

Škola, lesy — v minulosti i dnešku

Lesy zaujímají jednu třetinu rozlohy naší vlasti. V československém lesnickém životě má proto významnou a bohatou tradici jediná střední lesnická škola na Moravě, SLTŠ Hranice. Našemu lesnictví, za 45 let svého trvání jako česká škola, odchovala na 1200 absolventů, z nichž mnozí se osvědčili jako vynikající odborníci.

Historie lesnického školství na Moravě však začíná mnohem dříve. Dne 3. října 1852 byla založena německá dvojtřídní spolková lesnická škola v Úsově, která byla v roce 1967 přemístěna do Sovince u Uničova a v roce 1896 do Hranic, kde byla rozšířena na tříletou školu. Zde byla k ní připojena také dvouletá nižší, tak zvaná revírnícká škola.

Na podzim roku 1920 byla tato německá škola přeměněna na českou vyšší čtyřletou lesnickou školu, německý ústav byl postupně likvidován a za školní katedry zasedli čeští učitelé. Přišli zejména ze starší hájenské školy v Jemnici, odkud přivezli i valnou část inventáře a archiv. Vedení školy se ujal Fr. Matějka, vynikající odborník, jehož památník je umístěn na školním polesí lesnické školy ve Valšovicích.

V roce 1921 získala škola po pozemkové reformě z lesního statku Althanova téměř 1.000 ha lesa, jako účelové polesí. Na pozemku, který se rozkládá na svahu od školy k městu, bylo vybudováno arboretum a doplněno vzácnými dřevinami a keři, později na okraji ovocného sadu. administrativní budova a byty pro učitele.

Dvacáté výročí vzniku české lesnické školy v Hranicích bylo tragické jubileum. Fašistická okupace přervala i život české lesnické školy, a skrovný počet žáků a učitelů přijal ve školním roce 1941/1942 a 1942/1943 po hostinství vyšší rolnické školy v Přerově. Na začátku května 1945 však němečtí okupanti chvatně opustili před

příchoodem Rudé armády Hranice. Jejich místo znovu zaujali čeští profesori a žáci.

Vyučování bylo zahájeno pod vedením nového ředitele inž. Pacáka a učitelský sbor byl podle potřeby doplněn. Vyučovali externě i odborní učitelé z hranických škol. Po odstranění škod, způsobených válkou ve školním polesí, zneškodnění zbraní, nábojů a výbušnin, bylo možno přikročit i k obnově hospodářství a praktické výuky ve školním polesí.

Na lesnické škole, jako v celé naší společnosti, zavál čerstvý vítr pokroku i nesmířitelného boje za spravedlivou věc našeho lidu. V okresních novinách Nové Přerovsko, ze dne 20. II. t. r. je článek, ve kterém se mimo jiné říká:

V roce 1947 a 1948 byla neopakovatelná atmosféra i na lesnické škole v Hranicích. Hlavně se o to zasloužilo vedení KSČ v Hranicích, které soustavně dovedlo vyhledávat, dovedlo spolupracovat a opírat se o některé učitele a zejména pokrokové studenty na této škole. Zde bije přímo do očí, jak v nejkratší době se hroutily silné bašty reakčních stran, jak bouřlivě rostla stranická organizace, opírající se o smysl mládeže pro pravdu a spravedlnost. Ti, kteří se domnívali, že je jim moře po kolena, najednou museli bojovat o každého jednotlivce. Vzpomínáme si, jakou pozornost nám věnoval soudruh Lebovič, skvělý komunista, osvětový důstojník a partyzán. Přicházel k nám i vedoucí tajemník OV KSČ soudruh Čajka a jiní. Na nadšení pro všechno, s čím přicházela a co chtěla strana, nikdy nezapomeneme."

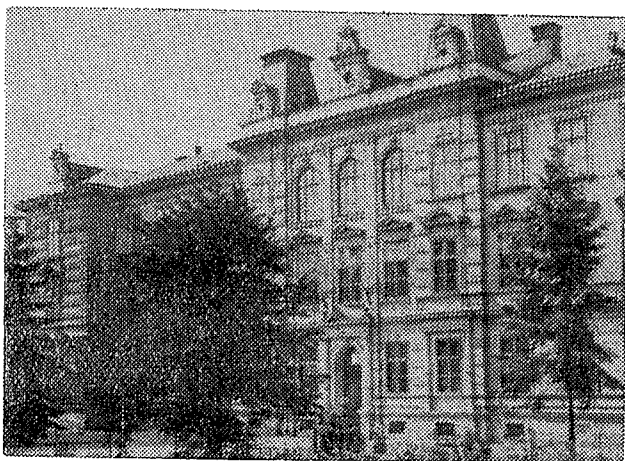
Je nesporné, že v únoru 1948 i po něm, se škola aktivně uplatňovala v politickém boji za upevnění lidové moci v okrese i kraji. Učitelé i žáci mnohostranně rozvíjeli mnohostrannou činnost přednáškovou, kulturní

i tělovýchovnou, brigádami pomáhali zemědělství a zvláště v lesnictví při kalamitách, zalesňování a těžbě na různých místech naší vlasti, na Šumavě, v Krkonoších, Jeseníkách, Orlických i Oderských horách i v Beskydech.

Škola se bouřlivě rozvíjela, ke čtyřletému studiu přibýly dva abiturientské ročníky, externí a později i dálkové studium různých typů, takže nyní počet dálkově studujících převyšuje počet žáků denního studia, i když počet ročníků tohoto studia byl zdvojnásoben.

Z řady učitelů a ředitelů, kteří podle svých sil a schopností řešili úkoly školy v nových podmínkách, je nutno nepochybně vyzvednout jméno inž. O. Holinky, který přes své poměrně krátké působení v letech 1960—1963 nejen že započal s intenzivní rekonstrukcí školy a jejího okolí, ale především jako nadšený komunista řešil své úkoly a vedl pedagogický kolektiv směle a neformálně, bez ohledu na osobní těžkosti.

Škola ovšem plní množství úkolů i funkcí mimoškolních, podílí se na kulturním a společenském i tělovýchovném životě města, nejednou její práce přerostla rámec okresu i kraje.

SLTŠ Hranice, snímek z roku 1962.

O sportovních úspěších svědčí řada diplomů a cen, které jsou ozdobou školy. Na II. celostátní spartakiádu nacvičili žáci školy cvičení mužů s plnými míči a s tyčemi a zastupovali v počtu 80 cvičenců bývalý okres hranický v Praze. Na III. CS cvičí 128 žáků skladbu mužů: Jednotni vpřed, s vědomím, že Praha je opět jejich cílem. Na pracovních brigádách odevzdávají žáci školy rok co rok dobrou a prospěšnou práci a reprezentují školu i kulturními akcemi, zejména hudbou a di-

vadlem. Vědomí příslušnosti k zemědělskému školství prokazuje naše škola už řadu let tím, že pomáhá při náboru do zemědělství, i formou patronátů u některých JZD v okolí Hranic.

Po tomto stručném pohledu na složitý vývoj školy je nutno si všimnout arboreta a školního polesí. Arboretum, jehož valná část stromů a exot, zasázených na počátku století, již dosloužila, bylo energicky probráno a celý park se prosvětřil a provzdušnil. Pěstitelé nasázeli do arboreta nové dřeviny, žáci věnovali sta a sta brigádnických hodin úpravě nových cest a chodníků. Nově vybudovanou skalku s bohatou květenou obdivují návštěvníci z blízka i daleka.

Přes ztrátu více než jedné třetiny své rozlohy, na které je budován Park kultury a oddechu města Hranic, je arboretum vzorným objektem, jak je ocenili v 6. čísle XV. ročníku Zemědělské školy pracovníci Státního ústavu pro typizaci a rozvoj zemědělských staveb.

Rovněž ve školním polesí došlo k významným změnám. Zvláště v posledních letech byly provedeny četné adaptace, stavby správních, hospodářských budov i garáží, upraveny rybníky, budovány cesty, založeny nové školky a podstatně zvýšen stav mechanismů, motorových vozidel a traktorů.

V současné době se polesí stává i výzkumným pracovištěm, má přes dvacet demonstračních a pokusných ploch, na kterých žáci pod vedením odborníků vykonávají potřebné zásahy a seznamují se tak s nejnovějšími směry v lesnictví. I tato skutečnost a především výchovné a hospodářské výsledky dosažené školním polesím, se projeví ve vysokém hodnocení školního polesí v celostátní soutěži v posledních letech.

Lesy naší školy zabírají více než 1.000 ha půvabné krajiny mezi Lázněmi Teplicemi a hradem Helfštýnem a jsou proto hojně vyhledávány turisty i výletníky. Proto se učitelé i žáci a pracovníci polesí starají rovněž o udržování estetického vzhledu tohoto pracoviště. Na různých místech byly proto zřízeny vkusné rozcestníky, památníky, lavičky a budují se i vyhlídky s krásnými pohledy do údolí Moravské brány.

Dostí bylo řečeno o střední lesnické škole, mnohé by bylo možné ještě dodat.

Parky, zahrady a aleje jsou plny ptačích budek vyrobených žáky naší školy, mnohá prostranství byla vysázena stromy a keři, pásy topolů a keřů u stadiónu a staré sokolovny jsou rovněž svědectvím o práci našich žáků. Vítězové recitačních soutěží spolu s cimbálovou muzikou a rytmickými skupinami se účastní oslav 20. výročí osvobození v našem městě, dramatický kroužek provede představení hry Helfštýnská romance přímo na Helfštýně.

Své odhodlání nestát stranou při životě našeho města i naší společnosti prokázali naši žáci i takovou skutečností, že se právě v těchto dnech přihlásilo 43 čestných dárců krve. I to je obraz života naší školy v přítomnosti.

Zdravotnické mládí nastupuje

Máme-li říci něco o střední zdravotnické škole v Hranicích, středisku teoretické výuky budoucích zdravotních sester v okrese, nelze přehlédnout začátky školy v roce 1949.

Revoluční změny naplňovaly chod školy, osnovy i vyučovací hodiny, život i myšlení všech, kdož byli zapojeni do pedagogické práce. Přišly i do označení školy, která celkem šestkrát změnila název, než se v roce 1961 ustálil v dosud trvající jméno, střední zdravotnická škola. Její poslání bylo jednoznačné: vyškolit odborně vzdělané, svědomité a pečlivé, důsledné, ukázněné a uvědomělé zdravotní pracovníce se socialistickým vztahem k nemocným, kteří s důvěrou se odevzdávají do péče sester a lékařů.

Nakolik se tento náročný úkol všech výchovných pracovníků, učitelek, profesorů i lékařů zvládl, o tom mluví výstižně zprávy, které dostáváme z pracovišť našich absolventek po ukončení nástupní praxe. A jsou to

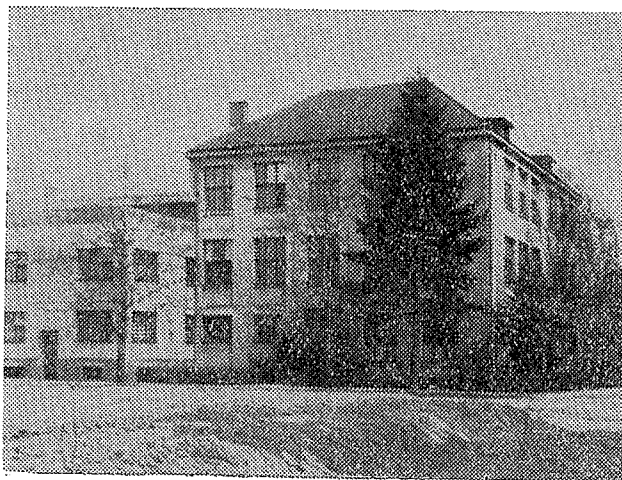
zprávy vesměs potěšitelné, čteme-li: „Vaše absolventka L. Z. se dobře zapojila do práce, je rychlá, samostatná, důsledná při vykonávání svých povinností, k nemocným je ochotná a vlídná, v kolektivu oblíbená.“ A opět jinde: „J. K. lze hodnotit jako velmi dobrou sestru, která má ráda své povolání“, a další a další podobná posouzení. V několika případech máme i komplexní hodnocení našich absolventek. Pracovníci KÚNZ — interní léčebny pro horníky v Klokočově píší: „Absolventky Vaší školy řadíme mezi nejlepší.“ Jistě pochvalné uznání, které svědčí o dobré a svědomité práci většiny našich žaček.

Procházím-li odděleními nemocnice a polikliniky, kde probíhá praktická část výuky a výcviku žákyň a pozoruji, s jakým nadšením, snahou být co nejvíce prospěšnými, se naše žákyně ujmají svěřených úkolů, pozorují-li přátelský vztah a péči, s jakou se žákyním věnují sestry na všech odděleních, učitelky ošetřovatel-

ské techniky i lékaři, všichni zaměstnanci nemocnice, pak mne skutečně hřeje vědomí, že o budoucí generaci zdravotnických pracovníků nemusíme mít obavy. Je to už hezká řádka absolventek od roku 1953, které vyšly z naší školy. Tehdy jich bylo 71, mezi nimi jeden muž, jediný, který dosud na naší škole studoval. Do roku 1964 vzrostl počet absolventek na 375 a 20 absolventek večerního studia. Byly to vesměs žákyně z Hranic a okolí, až na 7 dívek řecké národnosti. Zejména tyto spolu se žákyněmi ze vzdálenějších míst našly příjemné a vhodné prostředí pro studium v domově mládeže, umístěném na pěkném místě na břehu řeky Bečvy. Několik absolventek přešlo již také na lékařské studium. Příchod nových sester přinesl mezi pacienty a zdravotnické pracovníky vyšší a dokonalejší vztah, oprostěný od všech zkreslujících forem hmotné závislosti. „Sloužím zdraví lidu“, odznak s tímto nápisem hrdě připínají naše sestry pod límeček slušivého stejnokroje. A není to jen fráze. Práci to dokazují.

Přesto jsme si vědomi řady nedostatků, které chceme postupně odstraňovat ve výchově, výuce i v praktickém výcviku. Nechceme ustrnout na zastaralých léčebných a ošetrovatelských metodách, ale budeme přebírat nové, dokonalejší a uvádět je v život. Proto umožňujeme vyučujícím ošetrovatelské techniky, aby se v rámci postgraduálního školení pravidelně účastňovaly seminářů v Ústavu pro doškolení středních zdravotnických pracovníků v Praze. Kromě odborné učebny ošetrovatelské techniky zřizujeme odbornou učebnu klinických předmětů, kde bude možno používat nejmodernějších pomůcek a metod výuky. Materiální vybavení, zejména pří-

stroji, nástroji a pomůckami je až na prostorové omezení dokonalé. Ředitelství OÚNZ věnuje naší škole přízeň a s pochopením pomáhá řešit všechny problémy a potíže ekonomické i pracovní. Zavazuje nás to k zintenzívnění naší práce, k většímu úsilí ve výchově zdravotnických pracovníků, které se ctí obstarat na všech pracovištích, kam budou poslány.

Zdravotnická škola.

Průmyslové školy v Hranicích

Průmyslové školy v Hranicích mají přes poměrně krátkou minulost dobrou tradici a celostátní význam. Přesný název těchto škol od 1. září 1961 — střední průmyslová škola stavebních hmot, SPSSH (jediná škola tohoto druhu v ČSSR) a střední průmyslová škola dřevařská, SPŠD (jediná škola toho druhu v českých krajích) — dělá sice mnohým lidem stále ještě starosti, neboť do té doby byly tyto školy známy jako průmyslová škola cementářská a průmyslová škola pilařská.

Průmyslová škola cementářská byla zřízena k 1. září 1951 při průmyslové škole pilařské v souvislosti s výstavbou Hranické cementárny. V dalším školním roce 1952/1953 byl připojen 1. a 2. ročník školy k bývalému reálnému gymnasiu v Hranicích. Od školního roku 1953 až 1954 až do 1. září 1961 existovala škola samostatně v budově I. ZDŠ v Hranicích v ul. 1. máje. Významnou událostí v životě školy byla výstavba nové školní budovy na Jeremenkově náměstí. (Od r. 1959 až do r. 1961 v hodnotě asi 4,5 mil. Kčs.) Současně byl vypracován projekt stavby nového domova mládeže v přímé blízkosti školy.

Průmyslová škola pilařská je o něco starší. Byla zřízena v říjnu 1946 jako zvláštní obor lesnické školy v Hranicích. Od r. 1947 až do r. 1961 existovala jako samostatná škola, do roku 1949 v budově lesnické školy a od r. 1950 na Motošíně.

Od 1. září 1961 byly obě školy sloučeny pod jedno ředitelství a koncem října 1961 se přestěhovaly oba obory do nové školní budovy SPSSH na Jeremenkově náměstí. Při průmyslových školách je organizováno úplné večerní studium strojírenské technologie, 5. ročník oboru výroby cementu, vápna a maltovin a externí studium obou oborů. Od roku 1962 bylo zřízeno konzultační středisko dálkového studia při průmyslových školách, které má zatím 1. a 3. ročník pouze na SPŠ dřevařské.

Obě průmyslové školy vychovávají ve čtyřletém denním studiu středně technické pracovníky pro náš průmysl stavebních hmot (cementárny, vápenky, Prefry) a dřevařský (odvětví mechanického, zčásti chemického zpracování dřeva a přidruženou výrobu dřevařského průmyslu).

Celkový počet absolventů obou škol od založení činí 902. Absolventi pracují ve všech krajích naší republiky,

mnozí pokračují ve studiu na různých vysokých školách, nejčastěji na VUT, chemickotechnologické fakultě a na vysoké škole lesnicko-dřevařské, fakultě dřevařské ve Zvolenu. Někteří se uplatňují i v jiných oborech.

Letošním školním rokem končí výstavba školy dokončením posledních vnitřních prací v laboratorní části školní budovy a vybudováním nového domova mládeže v hodnotě 4.240.000 Kčs, který má být poprvé používán od 1. září 1965. Tím bude dokončena výstavba školy, která byla zahájena v r. 1959. Potřebnost výstavby nového domova mládeže byla velmi naléhavá, neboť staré domovy mládeže (Jambor a Zora) už vůbec nevyhovovaly. Dnes je stavba šestipodlažního domova mládeže před dokončením. Má 240 lůžek, je vybaven moderním nábytkem, každé podlaží má prostornou klubovnu a studovnu, které bude možno použít v případě potřeby i jako třídy. Při domově mládeže je také prostorná a moderní jídelna. V nejbližším okolí domova je plánováno hřiště pro košíkovou a odbíjenou. V zimě bude hřiště přeměněno na kluziště.

Průmyslové školy zaznamenávají neustálý růst. Od 1. září 1965 budou mít obě školy po dvou třídách v prvních ročnících a SPSSH bude mít ve všech ročnících paralelní třídy.

Žáci průmyslových škol se velmi aktivně podílejí na veřejně prospěšné práci. Tak např. v akci „Z“ a brigád pro zvelebení města odpracovali od 1. ledna 1964 do 10. března 1965 10.149 brigádnických hodin. Na jiných brigádách v zemědělství, lesnictví, dopravě, v cementárnách, dřevoprůmyslu a v jiných závodech odpracovali za stejné období 58.055 brigádnických hodin. V minulosti byla zvlášť významná pomoc žáků SPŠ dřevařské v pohraničí, kde žáci při nedostatku odborných pracovníků sil pomáhali velmi vydatně v plnění výrobních úkolů. Velkých úspěchů dosahují žáci obou průmyslových škol i ve sportu a uplatňují se i v kulturním životě našeho města.

V příštím školním roce se očekává další zlepšení v práci obou průmyslových škol, neboť se zkvalitní podmínky pro vhodnější organizování mimoškolního života žáků tím, že podstatná většina žáků bude soustředěna do nového a moderního domova mládeže v bezprostřední blízkosti budovy průmyslových škol.

Výstavba — ani 12.000 bytů zdaleka nestačí

Bytový fond od počátku druhé světové války až do roku 1947 byl stále na stejné úrovni a nebyl téměř udržován.

Teprve rok 1948 znamenal počátek výstavby nových státních obytných budov, obytných budov podniků a rodinných domků. S údržbou to ale nebylo i potom o mnoho lepší, zejména proto, že státní bytový majetek spravovaly různé instituce a tato roztržičnost měla za následek téměř nezáměr o řádnou péči a údržbu budov.

V posledních pěti letech se však soustředil veškerý státní bytový majetek, včetně bytů podniků a organizací, u samostatných domovních správ.

Domovní správy byly tak postaveny před velký a odpovědný úkol — dohnat vše, co bylo v předcházejícím období zanedbáno. A to není tak snadné. Bude jistě trvat několik let, nejspíše do roku 1970, aby vše zameškané bylo dohnáno.

Náklady na údržbu bytového fondu vzrostly například od roku 1955 ze 720.000 více než o jeden milión na 1.831.000 Kčs v loňském roce. Mimo to získala domovní správa z nebytových prostor a rozdělením nadměrných bytů dalších 31 bytů.

Souhrnně lze říci, že od roku 1945 v Hranicích ve státní a družstevní výstavbě dostalo město 1.152 bytů a výstavbou rodinných domků dalších 80 bytů. Že to zdaleka nestačí, s tím jistě souhlasí všichni žadatelé o byt i čekatelé na družstevní výstavbu.

Alespoň několika slovy uvádíme některá akta z průmyslové výstavby. Zatím co do roku 1945 byly v Hranicích pouze dva větší závody, firma Kunz a fa Heller, za uplynulých dvacet let došlo i zde k bouřlivému rozvoji. Byl rozšířen závod Sigma I a vybudován závod

Sigma II. Dále byla vybudována Hranická cementárna, závod Výstavba eternitových trub a je budován závod na výrobu pálené krytiny, nový závod ČSAD, byla postavena nová mlékárna, vybudována nová rozvodna a měnična elektřiny, vybudováno nové nádraží, nový závod ČSD-opravna trakčních sítí, dobudována veterinární nemocnice a řada dalších menších akcí.

O výstavbě mostu přes Bečvu se hovoří jinde. Byl vybudován ale také nový most přes Veličku u Galašovy ulice a přes Ludinu u ulice Komenského. Byly opraveny chodníky i komunikace, i když jejich současná úroveň je stále ještě nevyhovující. Nový stadión, včetně stadiónu házené, jakož i Park kultury s letním kinem, stavba školy stavebních hmot s moderním internátem rovněž dokazují, že i naše město je typickým příkladem velkého procesu rozvoje a výstavby socialismu v naší vlasti.

Několik údajů.

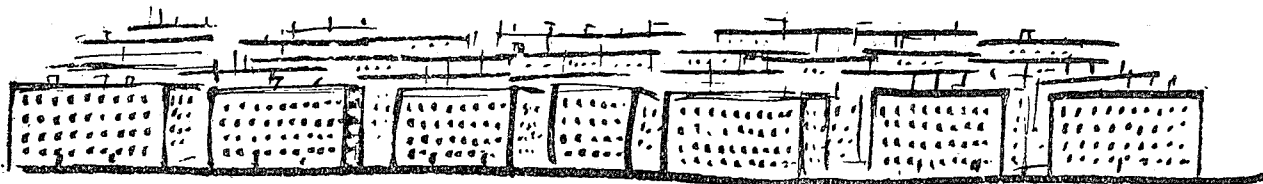
V roce 1956 je dokončena předlažba náměstí Klementa Gottwalda.

V roce 1957 jsou založeny první zelené pásy s květinovou výzdobou v ulici Čs. armády před Karnolou, ve Fierlingerově ulici, ve Vrchlického ulici a před poštou v ulici 1. máje.

Dne 3. listopadu 1960 poprvé svítily zářivky na mostě přes Bečvu a výbojky v Mostní ulici a u sokolovny. Dne 17. prosince se poprvé rozsvítily výbojky na náměstí Klementa Gottwalda.

Dne 30. dubna 1961 poprvé tryskaly proudy vody z fontány na náměstí Klementa Gottwalda.

V roce 1962 bylo dokončeno výbojkové osvětlení k sídlišti HCV a kolem sídliště kpt. Jaroše.

Nová silueta města.

Historie jednoho mostu

Jeden z nejkrásnějších pohledů na Hranice se otevírá z nábreží řeky Bečvy. Před šedesáti lety bylo toto panorama doplněno dvěma smělymi betonovými oblouky nového mostu. S jeho stavbou bylo započato v létě 1904. Do zimy téhož roku byly vybudovány základy na obou březích a střední pilíř. Během roku 1905 spojily mostní oblouky pravý břeh s levým. Dne 19. prosince 1905 se konala zatěžkávací zkouška a kolaudace hotového díla.

Téměř čtyřicet let pak most sloužil svému účelu, byl ozdobou města, svědkem mnoha historických chvil v životě jeho obyvatel, odolával častým dravým přívalům rozvodněné Bečvy i nárazům ledových ker při jarních táních, až nakonec podlehl bezohledné ničivosti ustupující nacistické armády na sklonku druhé světové války.

Za všeobecného ústupu okupantů v dubnu 1945 chystali se němečtí vojáci zřizování zákopů a zátaras v ulicích k obraně, zároveň však připravovali mosty, viadukty a jiné komunikační prostředky k zničení. Tři týdny před odchodem navrtali do pilířů mostu dutiny a vložili do nich asi 20 q třaskavin. Podobně byly připraveny i ostatní menší mosty ve městě.

Po nepřetržitém ústupu, při němž automobily, vozy a jiná vozidla projížděla ulicemi až ve čtyřech proudech vedle sebe, přišlo pondělí 7. května. V Praze se bojuje na barikádách, rozhlas hlásí, že se každou chvíli očekává bezpodmínečná kapitulace Německa. Nad Hranicemi pře-

letávají ve výši granáty sovětské i německé dělostřelby. A krátce před polednem zaznívají první detonace, když jsou ničeny mosty v Čaputově ulici a na jiných místech. Městský rozhlas vyzývá občany v blízkosti Bečvy, aby se ukryli. Ve 12 hodin 25 minut zaduní prudký výbuch, nad řekou vystoupil vysoký oblak prachu, v okolí byla přerušena dodávka elektrického proudu; rozhlasové přijímače umlkají. Budovy v Kropáčově ulici a v blízkém okruhu mají rozbita okna a poškozeny střechy. Kamení zaletělo až za park na Střelnici. A divákům se naskytá smutný pohled na zbytky pilíře uprostřed řeky a na trosky, vystupující nad hladinu.

V noci na 8. května podlehl zkáze i další mosty ve městě až na most přes potok Ludinu na konci Svatoplukovy ulice proti jídelně Litovel a na most ve třídě Československé armády u Karnoly.

Ovšem ani tyto poslední projevy nacistické zvůle nezastavily vítězný postup Rudé armády, jejíž první příslušníci prošli v časných ranních hodinách naším městem a jimž obyvatelstvo pomáhalo uvolňovat cestu. V dopoledních hodinách také sovětské vojáky předvedli ukázkou své pohotovosti, když v krátké době poskládali na hladině Bečvy pontonovou lávku, ale asi za čtvrt hodiny ji opět rozebrali a odjeli směrem k Lipníku. Přepравu na druhý den pak obstarávala pramice a později pontonová lávka, vozidla projížděla přes řeku pod splavem.

Nový národní výbor hned v květnu se staral o obnovení této důležité komunikace. Bylo rozhodnuto co nejrychleji postavit provizorní dřevěný most. Stavba byla zadána staviteli J. Vostřezovi. Již v červnu se začalo pracovat, v Hranicích ani v okolí však nebylo k dispozici dostatek vhodného dříví, proto bylo nutno teprve v okolních lesích kácet stromy o průměru přes 60 cm, opatřit denně potřebné pivozy a motorová vozidla k odvozu na pilu. Na stavbě pracovalo asi 50 lidí, z nich však bylo jen 8–10 tesařů, ostatní byly jen pomocné síly. Mnohým občanům se zdál postup prací pomalý, nutno si však uvědomit, že šlo tehdy o největší mostní stavbu na Bečvě a také v říjnu, jak konstatoval tehdejší hranický týdeník Nový směr, byl vykonán mnohem větší kus díla než na podobné akci v Přerově. Hranický most byl 100 m dlouhý, rozdělený do 10 dřevěných bábek, z celkové šířky 7,5 m byl pro chodník pro pěší vyhrazen pás 1,5 m široký. Na stavbu se spotřebovalo přes 600 m³ dříví a 130 q železa, hřebíků, šroubů a skob. Náklad dostoupil tehdy výše 1,5 miliónu Kčs. Finanční prostředky poskytla správa státních silnic, město Hranice zavedlo jen elektrické osvětlení. Stavba trvala 11 měsíců, přes most se však jezdilo již v únoru 1946. Již tehdy při vypracování plánů bylo stanoveno, že jde o provizorium s trvanlivostí asi 5 roků.

Zájem o obnovu původního mostu byl však v hranické veřejnosti živý.

Avšak řada nových, naléhavějších úkolů odsunula obnovu hranického mostu do pozadí. Až v roce 1957 byl učiněn rozhodný krok, když se podařilo zařadit do plánu příštího roku částku 1.300.000 Kčs na generální opravu této důležité komunikace přes Bečvu. Projekt nového mostu provedl SUDOP — Státní ústav dopravního pro-

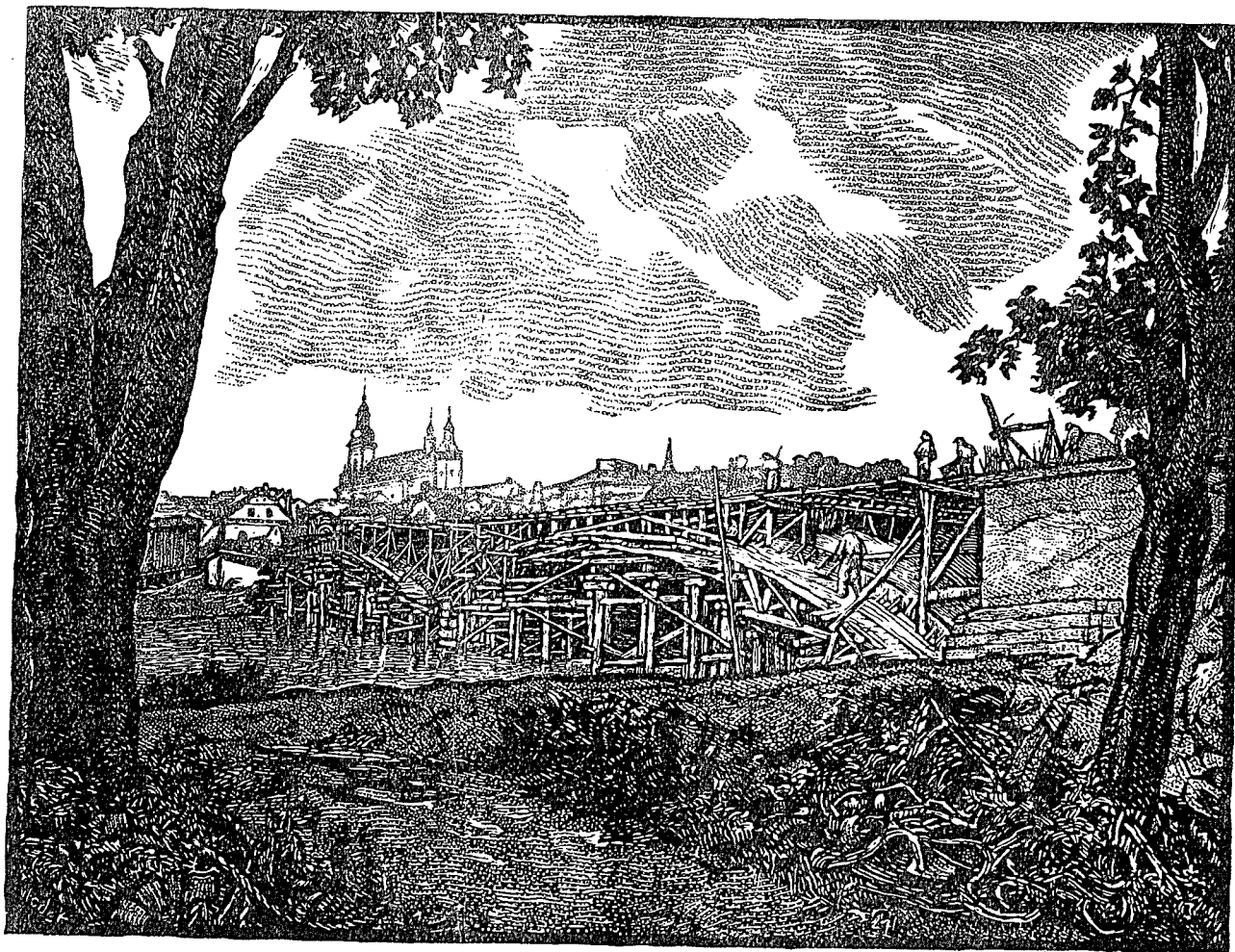
jektování v Brně, jeho autorem je inž. Vaňous. Stavbu prováděl n. p. Dopravní stavby v Olomouci, stavební práce vedl od počátku inž. Arnošt Diamant. Investorem byl n. p. Státní silnice v Olomouci.

Za velkého zájmu občanů byly práce zahájeny v lednu 1958. Nejdříve byly odstraněny zbytky zničených čel na obou březích a pozůstatky pilíře a na základech teprve budováno znovu. Zdálo by se, že stavba byla usnadněna tím, že se vlastně pokračovalo na základech z roku 1903. Ve skutečnosti tato okolnost spíše činila potíže, poněvadž destrukce v květnu 1945 poškodily základy až na základovou spáru, takže bylo třeba pozůstatky napřed patřičně zajistit.

V první polovině roku 1959 se nad hladinou Bečvy rozklenulo dřevěné bednění oblouků, betonáž se však zdržela asi o tři týdny pro přechodný nedostatek armovacího železa, takže se s ní započalo až v srpnu. Do konce roku byla vybetonována vozovka, v prosinci se již objevilo zábradlí. Současně zahájil n. p. Dopravní stavby z Olomouce již od počátku roku 1959 velkorysou úpravu okolí mostu, sokolovny, Mostní, Kropáčovy a Žáčkovy ulice.

Konstrukce mostu je železobetonová, provedená přímo na místě, jako u mostu původního. Oblouky mají stejný tvar i rozpětí, délka činí 83,50 m, vozovka je 8,30 m široká, po každé straně je chodník o dvoumetrové šířce, takže nový most je širší, než byl původní. Na stavbu bylo spotřebováno asi 1.500 m³ šterkopisku, který byl dovážen z povodí Moravy (starý most byl postaven z písku přímo z řечиště Bečvy), asi 1000 q oceli a asi 60 vagónů cementu.

Při stavbě se vyskytlo dost potíží a překážek: především tříkrat stoupla hladina Bečvy tak, že bylo třeba práce přerušit a veškerá zařízení vystěhovat, zvláště

Stavba nového mostu v Hranicích.

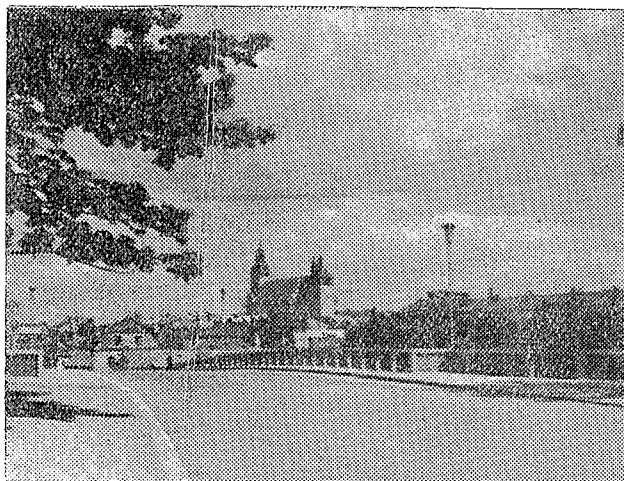
když v srpnu 1958 sahala voda až 60 cm pod provizorní sousední most. Také přísun materiálu byl někdy nepravidelný. Přesto na jaře 1960 práce pokročily již tak daleko, že ve čtvrtek 5. května byla provedena zatěžkávací zkouška a v neděli 8. května se Hranice dočkaly radostné slavnosti.

Toho dne dopoledne se při vstupu na nový most shromáždili členové MV KSČ, MNV, OV KSČ, zástup pionýrů a asi tisíc občanů, z nichž většina přihlížela ze starého mostu.

O půl desáté hodině zahrála hudba ZK Sigma Píseň práce a tehdejší předseda MNV Vilém Drahotušský pronesl tento projev: „Naše město prožívá v tyto dny radostné chvíle 15. výročí osvobození Rudou armádou. Osvobozený lid před 15 lety přejímal po porážce fašistických okupantů těžké dědictví v podobě neblahých důsledků války. Jedním z nich bylo i vyhození mostu přes Bečvu ustupujícím zbytkem fašistické armády. Včera tomu bylo 15 let. Dnes po 15 letech budovatelského úsilí našich pracujících pod vedením KSČ a díky pomoci a spolupráci bratrského lidu Sovětského svazu jsme mohli urazit tento veliký úsek cesty a účtyhodné práce, který se projevuje i v našem městě.

Ve čtyřicátém pátém roce nám Sovětská armáda přinesla svobodu a štěstí a otevřela nám možnost budovat novou, lidově demokratickou republiku, plnou síly, mohutnosti a krásy. Po 15 letech usilovné práce jsme vstoupili do roku, v němž definitivně vítězí socialismus. V tradicích 9. května bude náš lid co neaktivněji přispívat svou prací za udržení míru v nerozbořeném přátelství se Sovětským svazem, jehož světlým památníkem je osmý květen i v našem městě.

Závěrem děkuji všem pracovníkům a občanům, kteří se podíleli na výstavbě tohoto nového mostu a odevzdávám jej naší široké veřejnosti s přáním, aby sloužil jen mírovému a radostnému provozu. Výstrahou nám bude den, kdy lidská zloba a nenávist most zničila, ale bude i radostným svědkem dnešní historický májový den, ve

Nový most přes Bečvu.

kterém odevzdávám tento most v období svobody a radostných zítřků. Na paměť osvobození našeho města Rudou armádou bude se nazývat tento nový most „Most 9. května“.

Pak nastal historický okamžik, předseda V. Drahotušský přestříhl pásku a za zvuků pochodu vykročili všichni shromáždění na první cestu po novém mostě.

Úpravy okolí však pokračovaly ještě dále, dokončeno zábradlí, upevněno nábreží ochrannými zdmi. Na novém mostě pak 3. listopadu zasvítla poprvé pronikavá světla zářivek. Provizorní most byl hned v létě rozebrán, byl již ostatně velmi chatrný. Tak před 5 lety z obrazu našeho města zmizela jedna z bolestných připomínek neblahé okupace a druhé světové války.

Základní školství

I. ZÁKLADNÍ DEVÍTILETÁ ŠKOLA V HRANICÍCH, TR. 1. MÁJE

V uplynulých dvaceti letech prodělala naše škola vývoj z bývalé újezdní měšťanské školy v dnešní základní devítiletou školu, čítající 26 tříd, 3 oddělení družiny mládeže a školní stravovnu. V současné době má škola 960 žáků, 38 učitelů a vychovatelek.

Hluboké změny ve struktuře dnešní společnosti postavy před naší školou úkoly, které jsou odrazem a důsledkem spojení školy se životem a mezinárodně politickým děním. Mění se život a práce dětí ve škole, mění se i školní a mimoškolní práce učitelů. Mají-li žáci za 9 let školní docházky vstřebat a zažít stále vzrůstající poznatky ve všech vědních oborech, mají-li se ve škole naučit, jak maximálně využívat výtěžků vědy a techniky, snaží se jim učitelé naší školy podávat učivo v takové formě, která plně uplatní a využívá nejen moderních audiovizuálních pomůcek, ale také moderních výchovných metod a individuálního přístupu ke každému žákovi s přihlédnutím k jeho schopnostem a chápavosti. V naší škole přistupujeme již druhým rokem k vnitřní diferenciaci ve vyučování některým předmětům a docílujeme velmi dobrých výsledků. U žáků, kteří si osvojují učivo pomaleji, zavádíme metodu prodlouženého výkladu, žákům, kteří učivo rychle pochopili, zadáváme samostatnou práci, věnujeme péči talentovaným žákům organizováním soutěží a olympiád. Odbornost výuky zvyšujeme budováním odborných pracoven.

I když těžiště své práce spatřujeme především v oblasti výchovy a výuky, vedeme žáky k veřejně prospěšné práci. Nahlédneme-li do školní kroniky, zjistíme, že v uplynulých dvaceti letech jsou to desítky tun odpadových surovin a metrické centy léčivých bylin, které nasbírali naši žáci pod vedením svých učitelů, jsou to tisíce brigádnických hodin, které byly odpracovány v zemědělství, na úpravě zelených pásů ve městě, v parku a

na školním pozemku. Také na kulturním a sportovním životě města mají žáci naší školy svůj podíl. Naše pionýrská skupina pracuje pro děti přitažlivým způsobem podle nových pionýrských stupňů. Na počest 20. výročí osvobození byla vyhlášena bojová kolektivní hra „Od Dukly k našemu městu“, při níž žáci sami vyhledávají účastníky osvobozovacích bojů, ve škole s nimi besedují, dopisují si s pionýry měst ležících na trase od Dukly do Hranic a poznávají, co nového bylo vybudováno od osvobození.

Po celou řadu let usiluje naše škola o to, aby uvedla v soulad zájem vycházejících žáků s potřebami našeho plánovaného hospodářství. Soustavnou výchovou žáků k volbě povolání již od 6. třídy plníme nábor úspěšně a mnohdy stanovená směrná čísla pro preferované obory překračujeme.

V naší škole jsou žáci vědomě seznamováni se současným děním a se všemi problémy doby, aby byli připraveni pro život, do něhož jednou vstoupí jako budoucí občané a budovatelé své vlasti.

2. ZÁKLADNÍ DEVÍTILETKA

Druhá základní devítiletá škola v Hranicích, Šromotovo náměstí 177, vznikla při novém administrativním uspořádání okresu adaptací budovy bývalého okresního soudu.

Stará soudní budova nemohla sloužit novému účelu ve svém dosavadním stavu. Bylo třeba provést řadu úprav, které si vyžádaly nejen velkých nákladů, ale i obětavé práce dobrovolných pracovníků. Největší část úprav byla provedena v krátkém termínu v prázdninových měsících roku 1960.

Ze státních prostředků byly financovány práce OSP, avšak velký podíl na budování měla průmyslová škola z Lipníka n. B., závod Sigma, HCV a armáda. Iniciativně pomáhali i učitelé při zajišťování nábytku do tříd, od-

klízení materiálu a mytí tříd a také správní zaměstnanci prodlužovali svou pracovní dobu a tak společnou práci všech se podařilo splnit hlavní úkol, totiž dodržet termín a zahájit vyučování od 1. 9. 1960.

Mnohé však sloužilo v nové škole jen provizorně. Vyřazený nábytek, sebraný po školách našeho okresu, ba i okresů jiných, nemohl uspokojit, bylo třeba jej vyměnit za nový, moderní. To se už podařilo do dneška uskutečnit.

Klenuté sklepy budovy poskytly dostatečný prostor pro vybudování šaten. Pracovníci závodu Sigma, HCV, členové ČSM a SRPŠ pomohli položit dobře mytelné teraco, drátěnými přepážkami rozdělit prostor na dostatečný počet šaten, Sigma pak vybavila šatnu věšáky a lavičkami.

V suterénu školy vznikly dílny, na jejichž vybudování se podíleli především vojáci místní posádky. Dílny jsou dnes nejen nově upraveny, ale i slušně vybaveny potřebným náradím. Sklepní místnosti ovšem jako pracovní prostředí žáků zcela nevyhovují.

Prostor před školou, zastíněný starými stromy, které ubíraly světlo i třídám, změnil svou tvář. Místo stínících stromů se tu rozestřely zelené trávníky, lemované květinovými záhony, chodník okolo školy byl nově vydlážděn a prostor kolem potoka Veličky upraven.

Po ukončení těchto základních prací jsme přikročili k budování odborných učeben. Dokončena je učebna fyziky. Zásahu na jejím vybudování mají patronátní závody, příslušníci armády i učitelé fyziky. Učebna je vybavena pracovními stoly s přívodem plynu a elektřiny, rozvodnou deskou, laboratorním stolem a ve zdi zabudovanými skříněmi pro nejčastěji užívané pomůcky. V plném proudu je budování chemické učebny.

Abychom usnadnili práci soudružkám uklízečkám, které udržují naši školu v čistotě, zřídili jsme na škole ohřivače vody v předních záchodů a umístili tu i radiátory, aby voda nezamrzala.

Na žáky chceme působit po stránce estetické nejen čistotou, ale i vkusnou výzdobou chodeb a tříd. Barevně jsme vyřešili olejové nátěry na stěnách chodeb, zdi zdobí obrazy a zeleň. Ve třídách se o výzdobu starají žáci a pionýrské družinky pečují o květinovou výzdobu svých tříd a živou nástěnku.

SRPŠ pomáhá při vybavení školy hlavně koupí nových názorných pomůcek. Z prostředků získaných pořádáním besídek a přátelských večírků, které organizuje za spolupráce žáků, PO a učitelů, zakoupilo gramofony, magnetofon, klavífon, gramorádio aj. Můžeme říci, že škola je dnes vybavena dostatkem moderních pomůcek a naši učitelé jich plně k názornému vyučování využívají.

Snažíme se i o to, aby naši žáci našli ve školní družině příjemné prostředí. Zásluhou SRPŠ a patronátního vojenského útvaru jsme ji vybavili nejen novým nábytkem, ale i barevnými závěsy na oknech a dostatkem her a drobného nářadí pro činnost dětí v místnosti i venku.

I když se nám podařilo v krátké době školu vybudovat a vcelku dobře vybavit, nespokojíme se dosavadními úspěchy. Pro blízkou budoucnost před námi stojí tři velké úkoly: dobudování chemické učebny, ohrazení a zkulturnění školního pozemku a vybudování hřiště (pro zimní kluziště) před školou.

Největším naším přáním a úkolem však je vybudovat v akci Z školní stravovnu, tělocvičnu a nové dílny pro pracovní vyučování. Bude-li nám tato akce povolena, jsme přesvědčeni, že za pomoci SRPŠ, patronátních závodů a vojenského útvaru dokončíme svůj úkol do konce roku 1968.

3. ZÁKLADNÍ DEVÍTELETÁ ŠKOLA V HRANICÍCH

Naše škola vznikla ve školním roce 1963-64 oddělením od SVVŠ. Samostatné ředitelství má od 1. září 1964. Má nyní 15 tříd a 3 oddělení družiny mládeže. Ve škole se učí 564 žáků a žákyň.

Škola byla postavena v roce 1899 svépomocí hranických občanů. Byly to vlastně dvě školy obecné: chlapecká a dívčí se samostatnými správami. Na škole se vystřídalo mnoho učitelů. Za okupace zde učil i Alois Hradil, který byl v roce 1942 umučen v Osvětimi. Dnes již budova školy požadavkům moderní školy nevyhovuje.

Nemá ani šatny ani tekoucí vodu ve třídách, ani dílny či jiné odborné pracovní nebo kabinet. Navíc je zde umístěna i 3. mateřská škola. V r. 1964 bylo přikročeno k větší generální opravě. Provedena byla výměna oken, renovována čelní fasáda a rekonstruováno odpadové a splachovací zařízení. V generální opravě se pokračuje. Svépomocí je budována prozatímní družina mládeže na dvoře. Ke škole patří i družina mládeže na sídlišti HCV, kterou zřídil závod pro děti na sídlišti a která je vzorně vybavena jak po stránce prostorové, tak i hygienické.

Přes obtíže a nedostatky materiální i vybavení školy pracuje učitelský kolektiv na škole vcelku dobře. O odborné a politické školení kromě akcí OŠK a OPS pečuje ředitelství spolu se závodními organizacemi KSČ a ROH. Práce se daří a výsledky rok od roku se lepší. Učitelský sbor má snahu odstraňovat nedostatky, zajímá se o nové metody práce. Přikročeno bylo k diferenciaci ve vyšších třídách, osvědčuje se práce s družinami v oddělech Pionýrské organizace.

Na vybavování školy moderními pomůckami se podílí i SRPŠ. Dobře pracuje i Pionýrská organizace, pojmenovaná po partyzánu Františku Mašlaňovi, který zahynul v r. 1944 při přechodu morávkoslovenských hranic. Přikročili jsme letos i k výběru žáků do Pionýrské organizace, neboť hromadné přijímání se nám neosvědčilo, nevedlo ke zvýšení a zkvalitnění činnosti této důležité složky. Škola je zapojena do soutěže o titul „Škola 20. výročí osvobození“. Zapojila se úspěšně do veřejné prospěšné práce, do kulturních a sportovních akcí vnitřních i veřejných.

Tak kupř. od začátku školního roku za spolupráce rodičů a starších žáků vznikla prozatímní družina v hodnotě 17.000 Kčs. Na brigádách mimo vyučování odpracovali žáci 720 hodin, 2225 hodin odpracovali v době vyučování. Za pololetí bylo nasbíráno 20.000 kg odpadových hmot.

V kulturních akcích dobře pracuje školní pěvecký sbor, který vystupuje při různých příležitostech i mimo školu. Dobře si vedou kroužky: výtvarný, gymnastický, motoristický aj. Žáci jsou zapojeni i do kroužků v Domě pionýrů.

Pro zvyšování estetické výchovy se pořádají na škole besedy o společenském chování, přehlídky správného oblékání, výchovné hudební koncerty. Připravujeme výstavku výtvarných prací našich žáků k 20. výročí atd.

Z tělovýchovných akcí je to především svědomitá příprava na okrskovou spartakiádu, dále již přes 20 akcí tělovýchovných jako orientační závody, turnaje ve stolním tenisu, hokeji, odbíjené, kopané, gymnastice, rychlobruslení, ve střelbě.

Přes tyto klady je ještě hodně nedostatků, čeká nás hodně práce. Mnoho úsilí chceme vynaložit na zlepšení výchovně vyučovacího procesu, zlepšit spolupráci s rodiči. Pomoc očekáváme také od vlastní rodinné výchovy. Dobře nám pomáhá i MěstNV, začínají dobře pracovat občanské výbory v obvodu školy, a to hlavně tím, že organizují akce pro podchycení mládeže ve volném čase, jako např. na sídlišti HCV apod.

Perspektivně připravujeme ve spolupráci s národním výborem a SRPŠ materiální podmínky pro zlepšení prostředí školy. Plánujeme v nejbližších letech ústřední topení, výměnu dveří ve všech místnostech, zřízení odborné učebny pro fyziku a chemii, zřízení dílny pro pracovní vyučování, zavedení vodovodu do všech tříd, vybudování šaten, jakož i zakoupení dalších audiovizuálních i jiných pomůcek. A v další budoucnosti i přístavbu školy.

Usnesení ÚV KSČ o školství, opatření naší vlády, MŠK, jakož i 20. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, je pro nás mobilizující silou, která nás vede k dalším úspěchům.

STŘEDNÍ VŠEOBECNĚ VZDĚLÁVACÍ ŠKOLA V HRANICÍCH

České gymnasium bylo v Hranicích založeno roku 1871, ale škola se brzy změnila na německou. Teprve po roce 1903, kdy ve volbách zvítězila česká strana a prvním českým starostou se stal dr. František Šromota, se znovu objevuje snaha o zřízení české střední školy. Úspěch se dostavil až v roce 1912, kdy bylo znovu slavnostně

otevřeno městské reálné gymnasium. Začátky ústavu byly velmi těžké, ale vzdor nepříznivým předpovědím se udržel, a po říjnu 1918 se mu dostalo plné státní podpory. Do jeho vývoje drsně zasáhla okupace. Snahou fašistů bylo decimovat a postupně zlikvidovat českou inteligenci. Také profesori a žáci zdejšího gymnasia odvedli svou krvavou daň. Několik jich bylo vězněno v koncentračních táborech a vrátili s podlomeným zdravím. Profesor Ludvík Sitař (in memoriam jmenován ředitelem) byl v roce 1942 popraven, ředitel Florián Beneš v témže roce zemřel v Osvětimi, čtyři žáci ústavu byli popraveni, 14 jich gestapáci umučili, 2 padli jako letci v zahraniční armádě, 1 položil život na pražských barikádách a 2 zahynuli při náletech.

Po roce 1954 procházel celý náš národ mnoha změnami, a to se pochopitelně odrazilo i ve školství. V současné době probíhá snaha situaci konsolidovat a vytvořit dostatek klidu pro soustavnou práci. SVVŠ se stává a musí stát školou, která připravuje kádry pro vysoké školy. To vyžaduje jednak vybrat pro ni žáky nejnadanější, schopné teoreticky i prakticky zvládnout předepsané učivo a jednak vést výuku moderními a vysoce odbornými metodami. Naše škola už druhým rokem rozdělila žáky podle jejich zájmů do třídy humanitní a přírodovědné a snažíme se, pokud nám to stará budova dovoluje, zřizovat odborné pracovny, vybavené moderními pomůckami. Od příštího školního roku se stav pěti tříd zvýší na devět tím, že se spojíme s SVVŠ v Lipniku nad Bečvou. Ve větší škole bude možno ještě lépe zajistit odbornost výuky a tím co možná nejlepší kvalitu vědomostí našich žáků.

ZVLÁŠTNÍ ŠKOLA INTERNÁTNÍ V HRANICÍCH

Největším štěstím člověka je zdraví, a to zdraví tělesné i duševní. Poruchy zdraví léčí lékař. Tytám jsou doby, kdy se lidé odhodlávali vyhledat lékaře, až když měli, jak se říká, duši na jazyku. Dnes si na to lékaři stěžovat nemohou, spíše naopak. Ale jsou i jiné poruchy zdravého vývoje dětí, které jen lékař vyléčit nedovede. Máme na mysli především poruchy rozumového vývoje dětí, zaviněné většinou nemocemi v nejtěžším věku, úrazem, ale někdy i alkoholismem předků apod. A těchto dětí je mnoho. Čím více pak stoupají nároky na rozumové schopnosti lidí, tím více vynikají rozdíly mezi dětmi vyzbrojenými normálními rozumovými schopnostmi a dětmi rozumově těžkopádnými, pomalými. A pro tyto děti, které by jinak na základních devítiletých školách byly brzdou celé třídy, které by se závisť sledovaly své schopnější spolužáky, které by brzy zatrpklý a začaly možná své šťastnější druhy nenávidět, začala se budovat za spolupráce psychiatrických klinik a spolupráce lékařů sít zvláštních škol. Na těchto školách vy-

učují učitelé s odborným vzděláním, učivo ZDŠ je redukováno na nejdůležitější poznatky, které jsou tyto děti schopny zvládnout a které budou v životě skutečně potřebovat.

Hranická zvláštní škola byla založena 1. září 1946 jako dvojtřídní s 24 žáky. Těžce se probíjela jako všechno nové. Hlavní brzdou byli právě rodiče dětí, jimž měla život usnadnit. Proč? — Pro směšnou lidskou pýchu a falešný stud. Rodiče raději nutili děti do učení bitím a jinými tresty, než by připustili, že jejich dítě nestačí na učivo normální školy. Ale jak ustupovaly rysy měšťácké morálky, tak tyto zjevy postupně mizely. Ovšem přičinily se o to také z velké části velmi pěkné výsledky poctivé práce zvláštní školy. A tak za těch 19 let svého trvání prodělala zvláštní škola v Hranicích takový rozvoj jako málokterá jiná škola.

V r. 1953 získala samostatnou budovu v Kropáčově ul., po několika letech i sousední budovu. V roce 1958 byl zřízen při škole internát. V r. 1961 zásluhou předsedy MěstNV s. Hlavačky jí byla přidělena nynější budova na Motošíně. Dnes i tato budova je nedostačující pro 10 tříd se 160 žáky a proto plánujeme do budoucna přístavbu.

Dobrá práce zvítězila. Rozumní rodiče brzy poznali, že zvláštní škola vrací jejich méně nadaným dětem nejen šťastné dětství a sebedůvěru, ale připravuje je dobře pro budoucí řemeslo nebo jinou práci. Začali si vážit obětavé práce učitelů ZŠ, za nimiž se chodí poradit, když mají potíže s dětmi. Tytám jsou časy, kdy rodiče dětí navržených do zvláštní školy obíhali všechny vlivné funkcionáře prosit o přímluvu, aby zabránili této „hanbě“ rodiny. Stále častěji se stává, že rodiče sami přicházejí požádat, aby jejich dítě bylo přijato do ZŠ. A zvláštní škola v Hranicích se za těchto 19 let mravenčí práce může pochlubit nejen změnou smýšlení rodičů, péknou školní budovou, dobrou pověstí v městě, ale, a to je nejdůležitější, řadami dobrých řemeslníků a pracovníků v nejrůznějších pracovních oborech, které vychovala. Nejvíce se naši žáci uplatnili v zemědělství, stavebnictví, hornictví, jako pracovníci v průmyslu, ale celá řada se jich vyučila i obuvníky, rezníky, kuchaři a čišníky, sklenáři, stolaři, malíři, natěrači, zámečníky, děvčata tkadlenami, švadlenami a zahradnicemi. Mnozí dokázali ve svém povolání předstihnout i absolventy normálních škol.

Zvláštní škola internátní v Hranicích se může celkem s uspokojením ohlédnout po práci za uplynulých 19 let svého trvání. Počítáme však s dalším růstem školy, plánujeme přístavbu školy a hlavně vybudování řádných dílen, které jsou důležitou podmínkou její dobré práce při výchově méně nadaných dětí ve zručné a svědomité pracovníky naší socialistické společnosti.

Aby bylo více stavebních prefabrikátů

V roce 1945 přešla konfiskací do národního majetku cihelna německého fabrikanta Grody.

Tato cihelna se svou velikostí řadila mezi závody střední velikosti a její kapacita se pohybovala mezi 5 až 6 milióny kusů plných cihel, dutých cihel a trativodek.

Závod byl na tehdejší poměry dobře vybaven a také kvalita výrobků, vzhledem k používané surovině, byla velmi dobrá. Jeho výrobky byly tedy zásobovány Hranice i okolí, trativodky pak byly expedovány i do vzdálenějších oblastí.

Po znárodnění, po únoru 1948, prošel závod řadou reorganizací, pravidelně však plnil svoje úkoly a byl vyhodnocen v socialistické soutěži a několikrát odměněn Rudými prapory ministerstva stavebnictví, ÚVOS, KNV a KOR.

I když v závodě byla prováděna různá technická opatření ve výrobě, v podstatě však rozhodující zůstávala namáhavá fyzická práce. Po geologickém průzkumu, provedeném v roce 1958, bylo započato proto v roce

1959 s výstavbou nového, moderního závodu. Přes určité potíže, které vznikly v důsledku nové koncepce cihlářské výroby i národního hospodářství, bylo dne 10. III. t. r. rozhodnuto vládou s konečnou platností o dokončení výstavby. Nyní je zařízení nového závodu postupně dodáváno z NSR a bude velmi moderní.

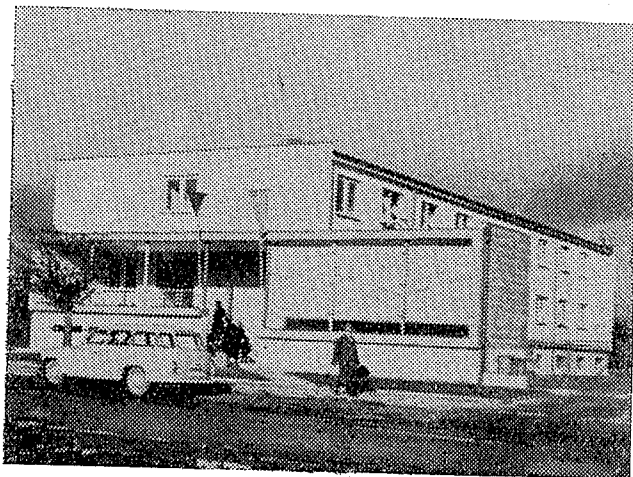
Závod bude zaměstnávat více než 300 zaměstnanců, pro které postupně vybudujeme 120 bytových jednotek. Do zkušební provozu bude nový závod uveden k 1. IV. 1968 a bude se řadit mezi největší podniky cihlářského oboru v ČSSR.

Cihlářské materiály a jejich použití v nových formách, jako je na příklad keramická prefabrikace, splňují všechny požadavky na moderní způsoby montážního stavění. Pálená krytina pak splňuje všechny požadavky na účelné krytí zemědělských, bytových i občanských staveb, přičemž je zejména důležité to, že se nemusí používat dovážených surovin, jako například azbestu.

Národní podnik SM cihelny bude se tak podstatnou měrou podílet na dalším úspěšném rozvoji města Hranic.

U zdroje velkých plánů

KVRIS — projektový odbor Krajského vodohospodářského rozvojového a investičního střediska Ostrava se sídlem v Hranicích — závod socialistické práce a XII. sjezdu KSČ, provádí jako generální projektant, případně jako subdodavatel projektovou dokumentaci zejména zdravotně technických staveb. Zpracovává rovněž technickoekonomické studie pro rozsáhlejší akce, aby bylo v dalších stupních projektové činnosti a tím i při vlastní investiční výstavbě dosaženo nejefektivnějšího řešení a zajištěny optimální velikosti kapacit, provoz a funkce stavby, jakož i sama organizace výstavby. Technickoekonomickými vodohospodářskými studiemi přispívá k upřesňování státního vodohospodářského plánu s ohledem na perspektivní potřeby Severomoravského kraje. V otázkách technického rozvoje spolupracuje projektový odbor Hranice jednak se speciálním odborem technického rozvoje vlastního ředitelství v Ostravě, zvláště však s Výzkumným ústavem vodohospodářským v Praze, v Brně, v Bratislavě a v Ostravě, případně s jinými útvary.

Budova KVRIS.

Projektový odbor KVRIS ve své činnosti navazuje na tradici bývalé firmy Antonín Kunz, akc. spol., nyníjší SIGMA, n. p., závod Hranice, která kromě vlastní výroby a montáže zařízení vodovodů a čerpárenské techniky vypracovává pro všechny stavby i příslušné projekty. Ještě v současné době pracuje u projektového odboru KVRIS na 20 % bývalých zaměstnanců zmíněného závodu; jejich dlouholeté bohaté zkušenosti se uplatňují v projekci a přejímají je i nově nastupující generace vysokoškolských i středoškolských kádrů. Po odstěpení od firmy Kunz od 1. ledna 1949 prošel závod několika reorganizacemi až do dnešního útvaru (od 1. července 1960 při stálém zachování programové náplně jen s tím rozdílem, že v rámci KVRIS plní přednostně úkoly v Severomoravském kraji a jen ve volné kapacitě projektuje pro cizí investory, a to případně i mimo kraj.

Za léta činnosti projektového odboru byla zde vypracována projektová dokumentace pro významná díla vodohospodářská na území celé naší vlasti i pro vývozní celky do zahraničí.

Tak ze staveb domácích možno vzpomenout některých důležitějších, jako jsou oblastní nebo skupinové vodovody: Bystrice nad Pernštýnem, Mikulov, Velké Meziříčí—Třebíč, Kyjov—Hovorany—Čejč, Gottwaldov, Kroměříž, Vrbno pod Pradědem, studie ostravského oblastního vodovodu, Krnov—Albrechtice—Úvalno, studie skupinového vodovodu Šumperk aj.; z úprav vody byly vyprojekto-

vány úpravy Podhradí, Nová Ves — obě pro Ostravu, Brno, Tlumačov pro Gottwaldov, Lednice pro Mikulov, Vír pro Bystřici n. P., Mostiště pro Velké Meziříčí—Třebíč, Bohumín, Čadca, Michalovce, Neratovice pro Spolánu, n. p., Náchod, Náměšť nad Oslavou, Vyšní Lhoty pro Frýdek a Havířov aj.; na úseku čištění odpadních vod byly dodány projektové dokumentace pro kanalizace a čistírny města Přerov, Nový Jičín, Frenštát p. Radh., Karviná, Michalovce, Prostějov aj.; ve prospěch čs. státních lázní zpracovány projekty na modernizaci lázeňských zařízení v Třeboni, ve Františkových Lázních, dále na využití nových zdrojů minerální vody v Teplicích nad Bečvou. V rámci akce na zvelebení půdy dodali zaměstnanci projektového odboru četné projekty na meliorační úpravy, mimo pracovní dobu pak 20 projektů rybníků v okresech Přerov, Vsetín a N. Jičín. Pro naše město Hranice mimo jiné byla zde vypracována dokumentace pro kanalizaci s čistírnou, pro doplnění vodovodní sítě, studie na rozšíření vodovodu, pro postupné rozšíření závodu Sigma a jeho odborného učiliště, areál sportovního stadiónu, vlastní provozní budova, bez úhrady — v rámci závazku — 14 projektů na úpravy mostů, chodníků, cest, požární zbrojnice, veřejných záchodů aj. V současné době byl dokončen projekt plaveckého bazénu, s jehož výstavbou se počítá od 2. čtvrtletí letošního roku. Pro zahraničí byly zpracovány projekty vodního hospodářství rozhlasových středisek s elektrárnou v Guinei a v Mongolsku, kromě řady dalších projektů nabídkových.

Zaměstnanci projektového odboru přistupují ke své práci s vědomím odpovědnosti a hospodárnosti. V navrhovaných řešeních uplatňují pokrokové metody. Výsledky své práce pozorně sledují; v minulém roce shrnuli ve zvláštní studii zkušenosti o dosahovaných parametrech na 20 navržených úpravách vody. Rozbor této studie se již využívá k odstranění některých zjištěných nedostatků a tím ke zlepšování zásobování vodou.

K dosahování dobrých výsledků přispívá pracovníkům KVRIS socialistická soutěž. Od samého jejího zrodu ji zaměřili na rozhodující ukazatele výrobního plánu — jako je kvalita, produktivita, úspory na investičních nákladech, zkracování dodacích lhůt, mimo to pak i na pomoc zkušenějším zaměstnancům mladším, dálkově studujícím, dále na pomoc národním výborům, zejména k soustavnému zlepšování hospodaření s vodou a v neposlední řadě též na pomoc zemědělství a stavebnictví. Zaměstnanci projektového odboru KVRIS odpracovali např. při výstavbě nové vlastní provozní budovy celkem 4.521 brigádnických hodin, při adaptaci bývalého pracoviště na 2 bytové jednotky pro spoluzaměstnance dalších 479 hodin. Na jejich účtu úspor na investičních nákladech přibývají každoročně miliónové částky — jen od roku 1961 činí přes 50 miliónů Kčs. Také v závazku pro I. pololetí letošního roku, uzavřeném na počest 20. výročí osvobození naší vlasti, ukládají si zaměstnanci KVRIS mimo jiné uspořít na investičních nákladech dalších 5 miliónů Kčs.

Za dobré výsledky v práci i v socialistické soutěži se jim dostalo od vyšších stranických a odborových orgánů četných uznání, sedmi kolektivům byl propůjčen titul „Brigáda socialistické práce“, z toho jednomu jako prvnímu mezi všemi projektovými ústavy již v březnu 1960. Čtyři z těchto BSP mají titul XII. sjezdu KSČ, celý závod pak je nositelem titulů „Provoz socialistické práce“ a „XII. sjezdu KSČ“.

Velmi výhodné je umístění tohoto projektového útvaru přímo v Hranicích, tj. ve společném sídle s n. p. SIGMA, generálním dodavatelem technologických zařízení navrhovaných staveb, s nímž úzce spolupracuje. To se projevuje zvláště příznivě při zpracování projektů pro zahraniční zakázky, kde bylo možno jen úzkou a pohotovou spoluprací zmíněných závodů zajistit dodání projektů i ve velmi napjatých dodacích lhůtách.

KARNOLA — závod s nejstarší tradicí

Co byla „Hellerka“, to znají ti starší, ale dnes každý ví, co se dělá v Karnole, závod 8, v Hranicích.

Tento závod byl založen v roce 1844, tedy před 121 lety, a jeho výrobky, jako sukna zvláštní jakosti a barev byly již tenkrát známy na Balkáně a Blízkém východě. Poválečná doba s novým uspořádáním Evropy uzavřela tato odbytíště a výroba se přeorientovala na módní zboží. Změna výrobního programu si vyžádala rozšíření závodu. Před rokem 1945 pracovalo v závodě 140 až 200 pracovníků, zejména mužů, avšak po roce 1948 došlo ke zvyšování počtu zaměstnanců a místa mužů nahrazovaly ženy, kterých je dnes v závodě 80 %. I když okupanti zanechali v roce 1945 závod ve velmi špatném stavu, nastal obrát nejen ve výrobě, ale i v sortimentu. Byly vyráběny speciální zimníkové a oblekové látky, jejichž výroba se oproti předválečné době zvýšila téměř trojnásobně. A že se vyrábělo dobře a kvalitně, o tom svědčí vývoz do mnoha zemí.

Za uplynulých 20 let byly věnovány značné finanční prostředky na obnovu strojního zařízení a na zlepšení pracovního prostředí. Modernizace strojů, sociální zařízení, nové šatny, vzorná lékařská ordinace a závodní kuchyně s jídelnou změnily tvář závodu. Novým strojním

zařízením byla vybavena přípravná tkalcovny, úpravna a údržbářské dílny. Prostě, udělalo se kus poctivé práce pro zlepšení podmínek výroby a hlavně pro zpříjemnění práce těch, kteří tvoří hodnoty naší nové společnosti.

Že to zaměstnanci myslí se závodem dobře, svědčí skutečnost, že pomocí socialistické soutěže získal závod v roce 1964 třikrát za sebou prapor podnikového ředitele a KVOS v Ostravě. Na tomto úspěchu se podílejí BSP, kterých je v závodě 13 s celkovým počtem 71 pracovníků. Nemalou roli v soutěži sehráli i jednotlivci, z nichž nejlepší byli vyznamenáni. Šestnácti pracovníkům byl udělen odznak „Vzorný pracovník“, čtyři pracovníci obdrželi odznak „Nejlepší pracovník VJH“ a jeden pracovník je navržen na udělení státního vyznamenání.

Při zajišťování výrobních a hospodářských úkolů se nezapomíná na péči o pracující. Každým rokem je umožněna 20 zaměstnancům rekreace ROH letní a zimní, 2 zaměstnancům rekreace zahraniční a 15 zaměstnanců je vysíláno na lázeňskou léčbu. Pionýrská rekreace je umožněna 25 dětem. Mateřskou školu a jesle závod nebudoval, neboť převážná část zaměstnanců dojíždí do zaměstnání z okolních vesnic.

Kultura — slovem i číslem

ABY Z PRAMÍNKŮ BYLA ŘEKA

V letošním jubilem roce hodnotíme na každém úseku činnosti, co se udělalo za minulých dvacet let od osvobození naší vlasti. Hodnotíme a zároveň určujeme jak dál, vytyčujeme další směle úkoly a cíle.

Úsek kulturně osvětové práce se diametrálně liší od jiných úseků lidského konání. Jeho výsledky se nedají změřit ani zvážit nebo napočítat v kusech, nedostávají se ani ze dne na den, ale musí se na ně čekat měsíce, ba i roky. Je nutně odlišný také proto, že se zde nejedná o zpracování neživé látky, ale o formování myšlení člověka. A proto hodnotit výsledky tohoto úseku je tím závažnější a také těžší.

Přehlížíme-li těch uplynulých dvacet let, čteme a posloucháme vzpomínky těch, kteří tehdy v hranické kultuře pracovali, vidíme, že se udělalo práce hodně. Už tehdy v počátcích, po osvobození, kdy ve městě pracovala osvětová beseda, která řídila veškerý kulturní život, který nebyl nijak malý. Konala se řada představení divadelních ochotníků, koncerty hudební a pěvecké, přednášky a besedy.

Je potřeba si připomenout i to, že Hranice se po osvobození staly sídlem Beskydského divadla, ovšem jen na krátkou dobu. Pro nedostatek vhodných prostorů se v roce 1946 přestěhovalo do Nového Jičína, kde byla k dispozici vhodná budova pro stálé divadlo a do Hranic až do roku 1963 jen zajižďelo.

Hranice ovšem měly i silnou tradici v ochotnickém divadle. Stačí, když se dáte do řeči se starými divadelníky, např. s paní Dvořákovou nebo se s. Jarošem a poznáte, co nadšení a volného času obětovali svému tzv. „koníčku“ — divadlu. Mnozí z nich se dodnes živě zajímají o ochotnickou činnost a živě ji sledují. Z těchto dobrých tradic vyrostly pak oba velmi dobré soubory jak při ZK ROH Sigma, tak při OB. Řada jejich inscenací slavila úspěchy v celookresním měřítku a některé z nich se dostaly dokonce i do celokrajských soutěží. Největším kladem jejich práce však bylo bezesporu to, že velmi podstatně obohacovaly kulturní život města, že si je diváci oblíbili. Dnešní divadelní soubor pokračuje zdárně v dobré tradici dřívějších souborů. Právě v těchto dnech získal pěkné umístění na okresní soutěži divadelních souborů v Radvanicích a jedna z jeho členek cenu za nejlepší herecký výkon.

Snad ještě úspěšnější byly ve své činnosti hudební soubory ve městě. Dnes si např. nedovedeme představit jedinou oslavu bez vystoupení dechového souboru JKP

— dříve ZK Sigma. Ale tato samozřejmost, se kterou přijímáme to, co je, byla předznamenána léty systematické a poctivé práce. Z tohoto souboru vyšla řada mladých hudebníků a dodnes si tento soubor vychovává s velkou péčí své následovníky. Není možné nevzpomenout proto zde jméno alespoň jednoho z těch nejzasloužilejších a tím je bezesporu s. Rudolf Klivar, který svým působením dokázal vytvořit dobrý kolektiv jak po stránce kvality hry, tak po stránce kvality vystupování. Bylo by možné hovořit dále o těch mladších, kteří dnes působí v tanečních orchestrech a snaží se, aby jejich soubory vždy dobře reprezentovaly město Hranice. O tom svědčí i letos účast tanečního orchestru, který vede s. Jiříček, v krajském kole v Olomouci.

A co náš největší soubor — Jurik, soubor se stoletou tradicí? Po dlouholetém vedení s. Knypla, který se o rozvoj souboru zasloužil opravdu hodně, převzal jeho vedení mladý sbormistr s. Šlimáček. Soubor pod jeho vedením získává v současné době řadu úspěchů. Je potřeba je ocenit hlavně proto, že udržet dnes soubor tak veliký, věnovat mu tolik úsilí a péče, není maličkost. Částečnou odměnou za tuto, skutečně namáhavou práci, je dnes to, že největší a nejslavnostnější okamžiky ve městě, zdraví právě tento soubor svým zpěvem.

Zatím jsme hovořili jen o těch největších a nejstarších souborech. Ale bylo by nespravedlivé zapomenout např. na fotoamatéry, kteří hlavně v posledních letech rozvíjejí svou činnost velmi slibně a nechybějí při žádné veřejné akci, a co teprve na loutkářský kroužek, který za krátkou dobu svého trvání připravil už tolik radostných okamžiků dětem našeho města i okolí. Také kroužek společenského tance se řadí mezi nejlepší v okrese, o tom svědčí nakonec zase současnost: jediný pár, který se za okres Přerov dostal do krajského kola, je právě z našeho hranického kroužku. Je ovšem potřeba zlepšit podmínky pro jeho další rozvoj, rozšířit jeho řady a získat vedení pro mladé lidi kroužku.

Nesmíme zapomenout ani na baletní studio, které také již pravidelně řadu let vede mládež nejen ke špičkovým výkonům, ale hlavně vydatně přispívá k jejich zdraví. Každým rokem zakončuje studio svou celoroční práci velkým vystoupením, ve kterém se uplatní všichni členové studia. A také za tuto práci je třeba poděkovat vedení studia, manželům Relským, kteří této práci věnují velký díl svého volného času.

Kromě vlastních souborů, které téměř z 80 % dostávají pro zajištění kulturního života ve městě, přijíždí do

Hranic velký počet profesionálních souborů i vynikajících jednotlivců. Řadu let jsou pořádány abonentní cykly divadel i koncertů. V poslední době však velkým problémem při těchto akcích bývá návštěvnost. Má to jistě řadu důvodů, které způsobují, že sály při těchto představeních bývají naplněny jen z malé části. Můžeme ty důvody hledat nejen v množství zájmů, které dnes lidé mají, v jejich zaneprázdněnosti na pracovištích a při veřejných funkcích apod. Velký důvod však je jistě také ten, že místnosti, kde se všechny kulturní akce ve městě konají, nevyhovují zdaleka svému účelu. I když už bylo věnována hodně úsilí výstavbě nového kulturního domu v Hranicích, nepodařilo se prozatím tuto akci uskutečnit. To ovšem neznamená, že kulturní dům v Hranicích stát nebude. Máme za to, že pro bohatou činnost, která v Hranicích je, stojí za to postavit stánek opravdu důstojný. Nepochybujeme, že se toto společné úsilí MěstNV i hranických závodů setká s úspěchem.

Značnou část kulturně osvětové činnosti ve městě tvoří vzdělávací akce. Po spojení ZK našich předních závodů s OB v Jednotný klub se právě tato činnost ještě více rozšířila. Možná, že málokdo z hranických občanů ví, že Jednotný klub vyučuje ve svých hudebních kurzech na 200 žáků, že pořádá jazykové kurzy, které navštěvuje přes 100 posluchačů, že zajišťuje university mládeže na školách apod. Velký úspěch mají také odborné kurzy a z nich např. kurzy šití, o které je velký zájem.

Při klubu velmi intenzivně a čile pracují také zájmové kroužky jako esperantský a filatelistický. V esperantském kroužku se přes 20 lidí učí mezinárodní řeči a navazuje styky se zahraničím a je potěšitelné, že je to řada mladých lidí, kteří mají o esperanto zájem.

A tak jsme se od vzpomínky na počátky kulturního života po osvobození dostali vlastně k současnosti. Je to, myslím, správné. Vždyť sebelepší historie bez dobré práce v současnosti neznamená nic. A v Hranicích byly ty dobré základy, které položila řada dobrovolných pracovníků v počátcích naší lidové demokratické republiky, dále upevňovány a na nich rozvíjena činnost bohatá nejen obsahem, ale i formami. A to je, myslím, dobrá bilance práce těch uplynulých 20 let. Že ještě nebylo vykonáno vše, to ví každý, kdo se o kulturu ve městě zajímá. Ale všichni, kdo dnes na úseku kulturně osvětové práce ve městě pracují, chtějí ji dále rozvíjet a rozšiřovat tak, aby nejen pomáhala při vzdělávání našich občanů, ale aby je také po dobře vykonané práci dovedla pobavit a rozptýlit. Někdy se jejich snaha daří, jindy zase méně, záleží totiž i na některých těch okolnostech, o kterých tady byla řeč. Osvětaři jsou však národ bojovný. Nevzdávají se ani po řadě neúspěchů a stále věří, že i v Hranicích budou naplněné sály, že lidé zase zatouží po tom společně se pobavit a pobesedovat. A chtěli bychom, aby se nám to podařilo již letos, protože tak bychom nejlépe oslavili 20. výročí osvobození naší vlasti.

EX LIBRIS

Městská lidová knihovna v Hranicích slavila v r. 1964 již 70 let svého trvání. Je to tedy jedno z nejstarších zařízení kulturních v městě, zařízení s tradicí potvrzenou zejména v uplynulém dvacetiletí, kdy činnost knihovny prudce stoupla. Podstatným důvodem k tomuto růstu byla zejména skutečnost, že od 1. 7. 1950 nastoupila v knihovně první profesionální pracovnice, která — mimochodem — je zde dodnes; a tak zvláště v padesátých letech můžeme sledovat vzestupnou křivku výpůjček — a ty jsou hlavním dokladem o její práci mezi čtenáři: např. v r. 1951 bylo půjčeno 21.389 knih, roku 1957 už 36.457 a rok 1964 zaznamenal takřka dvojnásobný počet výpůjček, tj. 70.616.

Knihovna byla v r. 1958 vyznamenána vysokou poctou — Štitem vzorné lidové knihovny — a letos v březnu obdržel kolektiv jejích pracovníků jako jediný v našem kraji čestné uznání rady KNV. Proto také už od r. 1956 pravidelně v ní praktikují posluchači knihovnické školy z Brna a často ji navštěvují exkurze z jiných knihoven, např. z Holešova, Hlohovce, Karvinska, Rýmařova atd. Právě to, jak dovede předávat své zkušenosti a jak správně metodicky vede svěřené knihovny, je na práci

naší knihovny vysoce hodnoceno. Stejně tak je úspěšná i její osvětová práce. Není ani možné vyjmenovat všechny ty besedy, které v průběhu posledních 15 let uspořádala (před r. 1950 patřilo k její náplni práce pouze půjčování); vzpomeňme aspoň těch nejúspěšnějších: v r. 1954 večer Jiřího Woltra, v r. 1957 večer Petra Bezruče, v červnu 1958 pásmo poezie „Taková je láska“, v r. 1962 slavnostní večer k 100. výročí úmrtí Boženy Němcové atd. S našimi čtenáři besedovali i někteří autoři, např. Jarmila Glazarová, Marie Majerová, Karel Ptáčník, Zdeněk Pluhař, Zuzka Zguriška, Rudolf Luškač. Stejně bohaté byly i besedy s dětmi, pro něž bylo v r. 1958 zřízeno samostatné oddělení s řadou dětských aktivit, kteří v knihovně pilně vypomáhají.

Pěkné a výhodné — i když dnes už, bohužel, nepostačující — umístění naší knihovny v budově JKP na náměstí, kam se v r. 1952 přestěhovala z nevlídných dřívějších přístřeší v radnici a Janáčkově ulici, je jedním z přesvědčivých důkazů o tom, jaký význam je v našem městě kladen na práci s knihou. A o jeho vlastním pronikavém působení mluví nejen čísla o vypůjčkách, jejich skladba (kvalitní beletrie a vysoké procento naučné literatury), ale nakonec také úzký a stálý podíl knihovny na všech kulturních akcích ve městě.

HRANICE — MĚSTO TALENTŮ

V roce 1945 měl městský hudební ústav, jak se tehdy jmenovala lidová škola umění, 6 učitelů a 325 žáků. Škola byla umístěna v jednopatrové budově v Janáčkově ulici, nynějším internátě zemědělského učiliště. V roce 1954 byla přemístěna do budovy v ulici Antonína Zápotockého, která lépe vyhovuje svými rozměry a pěkným sálem. Po úpravách, které se nyní na škole provádějí, bude dobře sloužit svému účelu. Škoda jen, že je budova umístěna na velmi frekventovaném a hlučném místě. Nyní má učitelský sbor 10 řádných a 3 externí členy.

Vzpomínáme-li na dobu před 20 lety, vidíme dnes značný pokrok v celé činnosti školy. Tehdy byla škola spravována kuratoriem a až na malý státní příspěvek musela být finančně soběstačná. Proto také byli přijímáni žáci téměř bez výběru. Za klavír se platilo školné 50 Kčs, za housle 40 Kčs, vyučovali se 3 žáci za hodinu. Po zestátnění hudební školy bylo upraveno školné na 30 Kčs pro všechny obory při výuce 2 žáků za hodinu, čímž bylo umožněno, aby se učitelé lépe každému žákovi věnovali. Škola, oprostěná od finančních starostí, může všechny síly zaměřit na hlavní cíl — pomoci vytvářet nového, citově bohatého člověka. Aby bylo umožněno i mládeži, která má talent výtvarný, tento školit, otevřeli jsme výuku ve výtvarném oboru, který za krátkou dobu svého trvání vykazuje velmi dobré výsledky.

Lidová škola umění se stále větší měrou podílí na kulturním životě Hranic — ať už se jedná o samotné vystoupení (např. tradiční večery ruské hudby v Měsíci přátelství, koncerty v Lázních Teplicích), nebo účinkování při různých veřejných akcích (vítání dětí do života, besedy při klubu důchodců, volby a jiné). V poslední době jsou to také výchovné besídky pro základní devítileté školy a školy mateřské.

Velmi dobré jméno má hranická lidová škola umění i v okrese a kraji, kde se jednotlivci i orchestry umísťují na velmi čestných místech. Také ostravský rozhlas pravidelně zve naše žáky k natáčení.

Naší snahou bude, aby v dalších letech lidová škola umění ještě lépe plnila svůj úkol vychovávat mládež se smyslem pro všechno krásné kolem sebe, mládež ušlechtilou, hrdou na svůj národ a mající v úctě národy jiné.

LIMONÁDOVÝ JOE — VERSUS KOMÁŘI

Myšlenka vybudovat v Hranicích Letní kino vznikla pravděpodobně v roce 1955. V roce 1958 je ustavena zvláštní komise, jejímž úkolem je, stručně řečeno, najít místo pro Letní kino. V prostoru židovského hřbitova, Pod skleněným kopcem, v prostoru nynějších garáží v Čechově ulici — zde všude se měřilo, zkoumalo a porovnávalo a nakonec se začalo jednat s lesnickou technickou školou o přenechání části arboreta, které se rozkládá před budovou školy.

Je to krásné zákoutí s výhledem na starobylou radniční věž, obklopené vzácnými keři a stromy arboreta,

Dnes, kdy velká bílá Picassova holubice vesele zhlíží z vysoké konstrukce, nám toto zařízení uprostřed města s pěknou přírodní scénérií závidí mnoho okolních měst. Letní kino není však jediným účelovým využitím této scenérie. Její již vžitý název napovídá vše — Park kultury. Bude to přírodní kulturní středisko hranických občanů.

Tehdy v roce 1958—1960 však situace nevypadala tak velkolepě a ani trochu růžově.

Proti výstavbě Letního kina a proti povýšení údolíčka do rodu kulturních zařízení se objevila řada námitek v podobě nejrůznějších bezmála tragicky laděných důvodů.

Kdo tam bude chodit? V noci? Je tam zima.

Nebude to narušovat mládež a probouzet v ní příliš romantické nápady?

Vyskytují se tam komáři. Nebudou štipat návštěvníky? Kdo to zaplatí? A když to někdo zaplatí, vyplatí se to vůbec vzhledem k návštěvnosti hranických kin?

Prostě otázek a důvodů bylo mnoho. Podívejte se s námi, jakou občané na tyto otázky dali odpověď a jaká je „filmová skutečnost“ Hranic denška.

Provoz Letního kina s kapacitou 1.255 míst k sedění byl zahájen přehlídkou festivalových filmů dne 12. 8. 1964 filmem sovětské produkce „Cyklistou proti své vůli“.

Největší návštěva 2.120 občanů byla zaznamenána na českém filmu „Limonádový Joe“, jehož novodobě romantické kouzlo strhlo hranickou mládež i dospělé.

Po prvním roce provozu kina je zřejmá jeho stoupající obliba u hranických občanů.

Postavy zachumlané v kabátech a putující v teplém letním podvečeru s pokrývkami k pestrobarevné mozaice brány u Litovle nebyly již ani trochu vzácné.

Zajímavý je rovněž poměr návštěvnosti Letního kina ke kinu Svět a Oko, který jednoznačně vyznívá ve prospěch přírody. Je to prostě něco nového, moderního. A snad mají lidé rádi posezení v teplém vlahém večeru, kdy nad hlavou září hvězdy, stromy šumí, tráva voní, promítací plocha (18,60 m krát 7,49 m) dostává zvláštní kouzlo a ta cigareta tak báječně chutná.

Ale dost sentimentality. Zajímalo by vás trochu historie?

Prvé kino v Hranicích se jmenovalo „Orania“ a zahájilo provoz v roce 1914 v prostorách dnešního kina „Oko“, dříve hotel Pošta. Jeho majitelem byl soukromník Julius Malchárek, bývalý majitel cestovního kina. Prvým promítačem byl Antonín Čížek, jeho praktikantem Ladislav Maršálek, nynější promítač kina „Svět“.

Asi v roce 1919 odkoupilo provozovnu kina nové ustavené družstvo pro vystavení sokolovny pro tělocvičnu. Jednota Sokol v Hranicích později budovu adaptovala, ale nikoliv pro účely sportovní. V roce 1921 zahajuje provoz nově přebudované kino „Olympia“. Prvním zvukovým filmem promítnutým s gramodeskovou aparaturou byl v roce 1931 anglický film „Bílé stíny“. V roce 1933 byl v Hranicích uveden jako první film se světelným zvukovým záznamem (tedy film již s dokonalým zvukem, který máme prakticky dodnes), český film „Tonka Šibenice“.

V roce 1952 byla provedena přestavba promítací místnosti a kino bylo vybaveno novými projektory a zvukovým zařízením. Pro pohodlnost a bezpečnost návštěvníků se zařizují sklápěcí sedadla. K dalšímu zlepšení zvukového zařízení došlo pak celkem ještě dvakrát. Rovněž promítací stroje byly v roce 1963 vyměněny za výkonnější.

Kino „Svět“, dříve „Universum“, bylo majetkem lidové strany, která budovu zakoupila v roce 1921. V roce 1925 bylo kino dobudováno a dáno do provozu. Technické vybavení kina sloužilo až na některé menší opravy do roku 1954, kdy došlo k výměně technického vybavení a k přestavbě promítací kabiny. V roce 1958 bylo kino upraveno na širokoúhlou projekci a vybaveno novým technickým zařízením a sedadly. V roce 1964 dochází opět k výměně projektorů i zvukové aparatury. Nyní máme v kině „Svět“ magnetický záznam zvuku. Vedoucím kin v Hranicích je Josef Sedláček.

Pokud se týká hranického Letního kina, říká se mezi dospělými i mládeží, že je to báječná věc. Mimochodem,

na jeho výstavbě se podílelo všech 17 občanských výborů a skoro všechny hranické závody.

Rukou společnou bylo tak vybudováno kulturní zařízení asi za 120.000 Kčs.

Takže „komáři“ byli přehlasováni a občané si na letošní léto opět chystají dlouhé kalhoty a pokrývky, aby jim při kulturním zážitku v přírodě nebylo zima. Příjemnou zábavu a pěkné počasí!

CO VÁS ZAJÍMÁ?

V roce 1958 je dokončena na sídlišti HCV budova mateřské školy a jeslí.

5. května 1958 je otevřen klub důchodců.

V roce 1959 slavnostním představením Zeyerovy pohádky Radúz a Mahulena je otevřen Kulturní dům na sídlišti HCV.

20. října 1959 zhlédli občané města první širokoúhlý film v Hranicích. Byl to Občan Brych. Film byl promítán v obnoveném kině Svět.

Dne 9. června 1959 zahájena stavba nové průmyslové školy.

Na podzim roku 1959 zahájeno budování Parku kultury.

V létě r. 1960 je upravena budova bývalého soudu na Šromotově náměstí na II. ZDŠ. Bývalý hotel Moravia je upraven na zemědělskou odbornou školu.

30. října 1961 je zahájeno vyučování v nové budově průmyslových škol.

10. srpna 1962 je dokončen internát zemědělského odborného učiliště v Janáčkově ulici v Hranicích.

Koncem roku 1962 je dokončena přestavba dětské léčebny v Lázních Teplicích n. B.

Dne 2. září 1963 je zahájena stavba domova mládeže pro 240 žáků průmyslových škol.

Dne 23. října 1963 jsou hloubeny základy pro jesle pro 55 dětí na Struhlovsku.

Dne 1. září 1964 dána do provozu nová hala pro výuku učňů v odborném učilišti Sigma.

Na podzim roku 1964 zahájena stavba nového domova mládeže pro 240 učňů při odborném učilišti Sigma.

V roce 1957 bylo dokončeno hřiště pro kopanou na novém stadiónu TJ Sigma.

Dne 8. června 1958 při oslavách 75. výročí trvání závodu Sigma odevzdán stadión veřejnosti.

V roce 1959 byly zahájeny opravy plaveckého bazénu v Karnole.

V roce 1960 dokončena nová krytá tribuna pro 800 lidí na stadiónu TJ Sigma.

Od roku 1960 TJ Cementárna buduje stadión pro házenou úpravou 2 hracích ploch.

V roce 1961 je poprvé v provozu autocamping Svazarmu Pod hůrkou.

DŮCHODCI, VYUŽIJTE ÚČELNĚ VOLNÉHO ČASU!

Důchodci, chcete být informováni o denních událostech, prohlédnout si ilustrované časopisy, vyslechnout přednášky o všem co vás zajímá; vlastivěda, přírodověda, právo, zdravotnictví, umění hudební a výtvarné, dějiny, poslechnout si koncerty, zhlédnout zábavné a poučné filmy, programy rozhlasu a televize, pobavit se vyprávěním o cizích zemích, porozprávět si s důchodci a hosty z lázní?

To vše je pro vás připraveno zdarma v útulném prostředí.

Kde? V zařízení MěstNV — klubu důchodců v Hranicích, Na náspech 5. Zde se konají týdenní besedy, v sále n. p. Sigma (dříve Halenčák) na tř. 1. máje, každých 14 dnů. Toto zařízení bylo pro důchodce našeho města vybudováno v r. 1958 a je každoročně zdokonalováno a vybavováno, aby naši přestárlí občané měli své příjemné společenské prostředí.

Nejkrásnější místa naší vlasti můžete spatřit na zájezdech, které pro vás pořádá v letních měsících pravidelně klub důchodců.

Věnujte proto pozornost vývěskám, které vás poučí o klubovních podnicích.

Jestliže jste dosud opomenuli tak učinit, pak škodíte sami sobě, neboť dnes ani důchodce nesmí stát opodál dnešního dění.

Dělnické a zemědělské mláď

ODBORNÉ UČILIŠTĚ SIGMA HRANICE

Odborné učiliště Sigma je vybudováno v budově bývalé staré nemocnice, která v objektu byla od roku 1939. Po přestěhování nemocnice do nových budov sloužil objekt převážně učňovskému školství.

Nejdříve to byla základní učňovská škola, později středisko pracovního dorostu. Od roku 1953 byly zde státní pracovní zálohy. Konečně v roce 1957 bylo zřízeno odborné učiliště Sigma Hranice.

V učilišti jsou tedy nyní příští montéři a soustružníci, kteří budou čerpat technickou zásobovat nejen naši republiku, ale i mnohé státy v zahraničí. V učilišti jsou dále vychovávaní odborníci pro TOS, n. p. Kuřim — závod Lipník n. B., závod Elektro-Praga Milotice n. B., Brandýské strojírny, n. p. — závod Senice na Hané, dále pro Okresní průmyslový podnik ve Val. Meziříčí, Hranickou cementárnu a vápenice, n. p., Severomoravský průmysl kamene — závod Olšovec, Ingstav Brno, pro Okresní vodohospodářské správy řady krajů a jiné.

S růstem počtu závodů, pro které jsou učni vychováni, rostl počet učňů z 257 v roce 1957, na 387 v letošním roce.

Samozřejmým cílem je dát závodům dobré odborníky, zájemající se o všechny problémy naší společnosti. Nyní pracuje v učilišti 11 technických kroužků, vedených mistry odborného výcviku, dále kroužek radioamatérů a čtyři kroužky, pracující na exponátech pro soutěž technické tvořivosti mládeže. Právě při STTM získalo učiliště na okresních a krajských výstavách řadu krásných ocenění, prvních, druhých i třetích cen.

Svazáci na učilišti mají řadu kulturních a zájmových kroužků, zejména kroužek divadelní, recitační, taneční a kytarový. Jiné zájmové kroužky, jako fotografický, kinoamatérský, výtvarný a filmový kulturnímu dění na učilišti výrazně napomáhají. Učňům umožňují i kulturní vyžití dva televizní přístroje, různé přednášky, promítané celovečerní filmy, besedy, stejně jako bohatá sportovní činnost. Vedle povinné tělovýchovy je tato prováděna v různých kroužcích, ve kterých učni pěstují ty sporty, které je nejvíce zajímají.

Na III. celostátní spartakiádu se nyní připravuje na učňovské vystoupení 75 učňů a učnic a na svazarmovské vystoupení 30 učňů.

Učiliště je přihlášeno do meziučilištní socialistické soutěže v Severomoravském kraji. Soutěž je hodnocena čtvrtletně a učiliště je pravidelně vyhodnocováno na předních místech.

Samostatnou kapitolou je rozšiřování prostor učiliště. V letech 1963—1964 byly postaveny nové dílny. Nyní je budován nový internát pro 240 učňů. Je plánována výstavba nové tělocvičny a hřiště. Tyto stavby, jakož i udržování rozsáhlých zahrad je prováděno pomocí brigád učňů. Rychlému tempu stavby pomáhá i to, že výstavba je vyhlášena za „stavbu mládeže“ v našem okrese.

Aktivitu a velkou pomoc, kterou naši učni poskytli při vlastní výstavbě, pomoci městu, zemědělských brigádách a jiných akcích, dokumentuje odpracovaných 49.960 hodin v minulém roce.

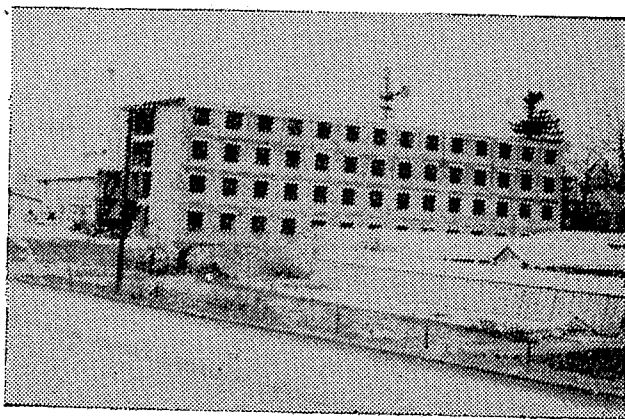
Ve dvacátém výročí osvobození chceme především zkvalitnit výuku a zajistit nové moderní stroje. Díky vedení našeho závodu Sigma Hranice obdrželo učiliště v uplynulém roce dva hrotové soustruhy SU 32, jeden soustruh bulharské výroby 3MM a dva soustruhy Sn 400 rumunské výroby. Do roku 1970 chceme strojový park v učňovských dílnách maximálně zkvalitnit. Stejně zlepšujeme zařízení učňovských dílen pro rukodělná povolání, která vybavujeme novými pracovními stoly, které je možno přizpůsobit výšce učně, novými vrtačkami, svářecími stroji apod.

Vlastní vyučovací proces zkvalitňujeme zejména tak, že u každé školní učebny zařizujeme kabinet vybavený názornými pomůckami i moderními přístroji.

Při pohledu na uplynulých dvacet let zpět vidíme, co všechno bylo pro náš učňovský dorost uděláno. Je nutné vychovat mládež tak, aby tuto skutečnost ocenili sami učni, a vraceli našim pracujícím náklady na ně vynaložené.

BEZ KVALIFIKACE TO NEJDE ANI NA POLI

Dnešní ZOU v Hranicích vznikalo v letech 1954—1960 z původní zimní školy zemědělské mládeže, která od roku 1957 nesla název zemědělská učňovská škola. K vlastnímu ustavení ZOU pro obor pěstitel — chovatel bylo přikročeno v důsledku vládního usnesení z 22. 6. 1960. Učiliště získalo budovu bývalého OV KSČ, kde byla provedena generální oprava v hodnotě 110.000 a budovu nynějšího chlapeckého domova v Janáčkově ulici, kde bylo jen na vnitřních úpravách a opravě střechy proinvestováno dalších 130.000 Kčs. Současné byly hledány možnosti provádění odborného výcviku v takových podmínkách, které by zaručovaly dodržení předepsaných osnov beze zbytku. Jako nejlepší pracoviště bylo v závěru prvního roku sjednáno smluvně hospodářství Vojenského statku v Luboměři pod Stráž., jako zemědělský závod s vysokou mechanizací a vynikající organizační strukturou (tehdejší držitel Rudého praporu), který k rozšíření kapacity umožnil pro ZOU uvolnění 3 nových bytoven a ihned naplánoval výstavbu nového internátu. Učni v této době byli již vedeni v odborném výcviku vyskolenými mistry a s přihlédnutím na plynulost vedení byl původní cyklus 3 dny výuka a 3 dny odborný výcvik změněn na 1 týden výuka a 1 týden odborný výcvik a tato praxe se po osvědčení dodržuje až dodnes. Ředitelství vojenského statku vyšlo potřebám učiliště vstříc a v loňském roce byl nákladem téměř 400.000,— Kčs dokončen a dán k dispozici moderně vybavený internát na Luboměři pod Stráž., a kapacita ZOU zvýšila se tak na 130—140 lůžek, čímž se učiliště zařadilo mezi středně velká učiliště v rámci kraje tak, jak požadovalo usnesení a z něj vyplývající směrnice.

Stavba nového internátu.

Po dalších úpravách budov bylo zemědělské odborné učiliště postupně vybaveno pomůckami a inventářem v celkové částce kolem 300.000 Kčs.

Historie zemědělského odborného učiliště v Hranicích je poměrně krátká, přesto i nás potkalo několik změn. Ve školním roce 1961—62 byl při dvouletém učebním poměru zřízen jako jediný v okrese nástavbový ročník „zemědělský mechanizátor“ a o rok později změněn dosavadní směr „pěstitel-chovatel“ na nový obor „zemědělec-mechanizátor“, kde již v II. ročníku chlapci i dívky mimo veškerou odbornou výuku získávají řidičské oprávnění na traktor, nejlepší z nich v zájmovém kroužku mají možnost získat i oprávnění k řízení motocyklu. Ke změně došlo i v nástavbovém ročníku, kde specializace v oboru „mechanizátor-pěstitel“ se zkvalitněním základních oprav všech druhů strojů, svářením a údržbou, obsluhou, případně řízením kombajnu a dalších složitějších mechanizačních prostředků. Absolventi nástavbového ročníku mají pak právo absolvovat zkrácené dvouleté studium na střední zemědělské technické škole i se složením maturity. Učni prakticky plní hospodářské úkoly v rostlinné, živočišné i mechanizační vý-

robě, každoročně vyčerpávají plně, ba i překračují povolenou dobu na veřejně prospěšnou práci, zejména v době špičkových prací.

Výsledky zejména v živočišné výrobě jsou každoročně velmi úspěšné a naši učni ve stájích Voj. statku na Luboměři dosahují výsledků, které místy překračují dosti značně výsledky v dojívnosti a přírůstcích, které normálně dosahují stálí zaměstnanci Voj. statku. Současně se podílejí každoročně naši učni i na úseku rostlinné výroby v místním JZD v Hranicích.

Od založení zemědělského odborného učiliště v Hranicích vystřídal se v lavicích našich učeben do loňského školního roku celkem 312 chlapců a dívek, připravujících se pro záslužné zemědělské povolání. Z nich přešlo na další studium na střední zemědělské technické školy celkem 52 žáků, přesunem na jiná učiliště 35 žáků. Včetně loňského školního roku předalo učiliště

v Hranicích do provozu připravených a podle soustavně prováděného průzkumu ke spokojenosti vedoucích funkcionářů zemědělských závodů, celkem 160 absolventů a letos pošle koncem školního roku do provozu dalších 50 chlapců a dívek. Každoroční průzkum ukazuje, že drtivá většina absolventů, až na nepatrné výjimky, dosahující 3—4 %, pracuje k úplné spokojenosti a ke spokojenosti oboustranné jistě vydatně poslouží i to, že velká většina, téměř všichni chlapci mají přidělen na JZD nebo státním statku vlastní traktor a jejich průměrné měsíční výdělky se pohybují vesměs kolem 1.400,— Kčs, což u 17 či 18letých mladých lidí je uspokojivé. Poměrně stejného výdělku docílují i dívky, zapojené v živočišné výrobě, některé dokonce tento průměr překračují a dokazují tak nejlépe, že ani zdaleka nemají pravdu ti, kteří tvrdí, že v zemědělství není možno docílit slušných výdělků.

Interview s historií

Odpovědi ze strany čí. 20.

1. Na původním znaku města Hranic je uprostřed sv. Štěpán, po pravé straně má štít s černou orlicí v bílém poli, na levé štít se stříbrným lvem v červeném poli (to byly zemské znaky). Ctibor Tovačovský z Cimburka připojil v polovině 15. století k tomuto městskému znaku svůj štít s cimbuřím. Takto upravený znak, vytesaný z pískovce, býval na městské bráně, vedoucí z města k Motošínu. Dnes je znak v muzeu.
2. Pěvecký spolek je pojmenován podle Juríka, mnicha z kláštera v Rajhradě, který žil v polovině 12. století v jeskyni blízko Kostelíčka. Mniši tohoto kláštera kolonizovali místo, na němž dnes stojí Hranice, když jim je r. 1169 k tomu účelu daroval olomoucký kníže Bedřich. Jurík je přímo označován za zakladatele Hranic.
3. Nejvýznamnější síň v Hranicích je gotický sál v přízemí radnice. Byl zbudován v r. 1528 v pozdně gotickém slohu. Tento sál je zvláště významný proto, že církevních gotických staveb je na Moravě hodně, ale světské jsou opravdu vzácnosti.
4. Majitelé právozárečných domů mohli vařit pivo. Prodávali je potom ve svých domech, a to střídavě vždy v určité dny v několika domech najednou. Staré městské domy měly v přízemí rozlehlou místnost — mázhaus, která sloužila jako dílna, kde se besedovalo atd. Právozárečné domy měly v mázhausu zvláštní lavice ve stěně pod klenbou, kde se sedělo při pití piva v prodejní den. Téměř všechny domy na hranickém náměstí a v ulicích kolem měly právo vaření piva.
5. Nejstarším hranickým domem je dům č. 4 na Revolučním náměstí. Má dodnes zachováno gotické jádro, křížovou klenbu a kamenný gotický portál se znakem majitelů. Je to státní chráněná památka.
6. V době před bitvou na Bílé Hoře (1620) působil tehdejší majitel Hranic Václav Mol z Modřetic v zahradě pod zámek mnoho meruněk. V polovině minulého století byly vysázeny celé aleje ořechů na popud městského radního Antonína Tesaříka (je po něm pojmenována jedna ulice u Bečvy). Ořechová alej byla pod zámek, za parkem, u kasáren atd. Mnoho ořechů se tehdy prodávalo do kadetky (voj. akademie) na vykrmování krocanů. Ořechy vymrzly za zimy 1928.
7. Nejcenějším uměleckým dílem v zámku jsou překrásné štukové stropy, zbudované za renezanční přestavby zámku koncem 16. století. Kolem celého nádvoří byly tehdy otevřené arkádové chodby, takže celek byl mnohem malebnější než je dnes. Zámek měl kdysi dvě věže. Druhá zámeková věž stála na opačném konci zámku, někde naproti čítárny, a pod ní byla silnice. Věž byla zbořena r. 1827.
8. V městských hradbách byly tři brány: Lipenská nebo také Dolní byla nad Motošínem, tam kde je ředitelství komunálních služeb; Bělotínská čili Horní byla na konci Jiráskovy ulice proti dnešnímu kinu Svět; menší branka Černotínská byla na konci Svatoplukovy ulice blízko mostu přes Ludínu, naproti vchodu do Parku kultury.
9. Škola v budově s neškolní minulostí je střední všeobecně vzdělávací škola, bývalé gymnasium. V této budově, tehdy přízemní, byla formanská zájezdní hospoda. Gymnasium bylo v Hranicích založeno roku 1871.
10. Ve sbírkách hranického muzea jsou knihy z bývalé veřejné knihovny města. Základem byla knihovna J. H. A. Gallaše, jehož rodný domek a pomník na hřbitově všichni znáte. Gallaš věnoval svou knihovnu městu, když r. 1811 založil v Hranicích studijní knihovnu. Gallašova knihovna má 1.100 svazků. Jsou zde knihy lékařské, filosofické, náboženské, přírodovědecké atd. Gallaš byl lékařem, spisovatelem, malířem a horlivým buditelem národa. Letos uplynulo 125 let od jeho smrti.
11. Otec Gallašův byl významným sochařem. Ukázky z jeho díla máme ve farním kostele v Hranicích. Velký ústřední kříž na hranickém hřbitově je také jeho dílem. Pod ním je František Gallaš podle svého přání pochován.
12. Nejstarší pomník na hranickém hřbitově stojí na hrobě č. 25. Má nápisy na všech čtyřech stranách. Používalo se ho tak, že byl vždy při dalším pohřbu otočen popsanou stranou dozadu neb na bok a na čelní stranu byl vyryt nápis nejnovější. Nejstarší datum na pomníku je 1813, nejmladší 1855.
13. Jméno Daniela Strejce-Vettera je spojeno s Hranicemi proto, že se zde narodil r. 1592, když jeho otec, Jiří Strejc, tu byl správcem českobratrského sboru. Daniel Strejc-Vetter byl přítelem J. A. Komenského. Jako devatenáctiletý student podnikl ještě s jedním přítelem, rodákem z Podhoří, cestu na Island. Byl to jistě první Čech, který se do této severské země dostal. Napsal o své cestě spisek Islandia, který do dnes není zapomenut.
14. V dlažbě hranického náměstí je deska s letopočtem 1627. Připomíná popravu, která byla na tomto místě provedena jako trest za povstání proti vrchnosti a císaři, jež měšťané vyvolali na počátku třicetileté války. Na označeném místě byl stat purkmistr Adam Burkeš a panský kuchař Lukáš Kremž. Dalších devět měšťanů a obyvatel z okolí (mezi nimi i dva chlapci) bylo popraveno před Bělotínskou branou.
15. Manufaktura na výrobu fajanse — keramiky byla v bývalém Světlíkově dvoře nedaleko dřívější plynárny. Založili ji Dietrichsteinové, tehdejší majitelé Hranic, r. 1783 a zároveň tu zřídili i sklad a prodej. Recepty na přípravu hlíny pro hotovení keramiky byly výrobním tajemstvím, které se v rodině dělníků — toufarů, dědilo z otce na syna. Manufaktura zanikla počátkem 19. století.

16. Železnice vedoucí přes naše město se stavěla v letech 1843—1847. Viadukty, tak typické pro siluetu Hranic, také nebyly postaveny najednou v dnešní podobě. První se stavěly zároveň se železnicí, druhá část v 70. letech minulého století. Třetí začali stavět italští zajatci za 1. světové války, ale dokončeny byly až ve třicátých letech tohoto století, krátce před vypuknutím druhé světové války.
17. Ruská vojska procházela Hranicemi celkem čtyřikrát. Poprvé to bylo r. 1736, když táhla na pomoc císaři Karlu VI. proti Francii, podruhé r. 1748 táhla na pomoc Marii Terezií proti Prusku a Francii. Potřetí zde byla ruská vojska v letech 1798/99 za napoleonských válek a počtvrté vstoupili ruští vojáci do našeho města 8. května 1945.
18. Komunistická strana byla v Hranicích založena v březnu 1921. Nejvýznamnějším činitelem při jejím založení byl Vojtěch Král. Narodil se v Hranicích 12. 4. 1898, vyučil se soustružníkem kovů v bývalé továrně fy Kunz. Zemřel v r. 1953 jako předseda městského nár. výboru v Praze-Karlíně.
19. Lázně Teplice byly známým léčebným místem již před 400 lety. Lékař Tomáš Jordán z Klauzenburku píše o Teplicích v r. 1580. Ve svém spise jmenuje nemoci, proti kterým teplická voda pomáhá: léčí bolesti svalů a kloubů, vyrážky kůže a dokonce i bradavice a neštovice prý zahání. Dále je prospěšná při dně, nemocech močových cest a při ženských chorobách. Působí blahodárně i na nemoci zubů a žaludku. Je tedy zřejmé, že již tehdy používali teplické vody zevně i uvnitř, ovšem její léčivou moc někdy přeháněli.
20. Hranická propast je podle dosavadních měření hluboká (i s jezírkem) 105 m. V 16. a 18. století se lidé domnívali, že je bezdná, protože se marně pokoušeli ji změřit. Hranická propast je zakreslena již na mapě J. A. Komenského z r. 1627.

Vrací lidem zdraví

Po osvobození ČSR v roce 1945 bylo zdravotnictví v našem státě roztržštěné. Lékařské povolání bylo prováděno převážně na soukromokapitalistické základně. Bezplatnou péči měli zajištěni jen pojištěnci a částečně jejich rodinní příslušníci, valná část obyvatelstva musela za lékařské ošetření platit. Prvním krokem k socializaci zdravotnictví byl po dovršení socialistické revoluce v únoru 1948 zákon o národním pojištění, který sjednotil nemocenské a důchodové zabezpečení všech zaměstnanců, pro sjednocení zdravotní péče vytvořil pak podmínky zákon č. 103 z roku 1951.

Na Hranicku byla zdravotní péče sjednocena již k 1. 11. 1951 sloučením nemocnice, ambulantních zařízení bývalé Okresní nemocenské pojišťovny, poraden, tzv. ligy proti tuberkulóze a dopravní zdravotní služby v okresní ústav národního zdraví. Do tohoto společného zařízení byli postupně soustředěni všichni lékaři. Po územní reorganizaci v roce 1960 se náš ústav stal součástí OÚNZ nového okresu pod názvem „Nemocnice s poliklinikou v Hranicích“.

Sjednocení zdravotnictví v roce 1951 umožnilo prohloubit a zkvalitnit zdravotní péči. Na Hranicku se podstatně zmenšil výskyt nových onemocnění tuberkulózy, radikálně se snížila kojenecká a novorozenecká úmrtnost, úplně byla likvidována dětská obřna a záškrt. Umožnily to soustavně prováděné rentgenové prohlídky tzv. štítovou akcí, přispěly k tomu nové poradny, školní zdravotní služba, nově zavedený obvodní systém práce i lékařská pohotovostní služba. Zdokonalena byla i péče o těhotné ženy. Téměř všechny docházejí do poraden a rodí v nemocnici. Preventivní péče pokročila tak daleko, že při depistážích jsou zárodky nemoci zjištěny již v tom stadiu, kdy nemocný ani neví, že jeho zdraví nebo život je ohrožen a léčebný zákrok zaručuje úspěch. Jednotně řízená dopravní služba umožňuje lékařům vykonávat návštěvy u nemocných jak ve vlastních obvodech, tak i při pohotovostní lékařské službě. Také zdravotnické přednášky přispívají k zlepšení péče o zdraví obyvatelstva, i když někdy — a to nás mrzí — snaha zdravotníků má i nepříznivou odezvu ve zneužívání zdravotní péče.

Osvobození naší vlasti před dvaceti lety umožnilo rozmach zdravotnictví v našem městě i výstavbou nových zařízení. V nové nemocnici bylo přistavěno oddělení pro léčení ženských chorob a porodnice. Přibyla také transfúzní stanice, plicní oddělení (jež bylo v roce 1959 přemístěno do Lipníka nad Bečvou), rehabilitační stanice pro hospitalizované i ambulantní pacienty, rentgenologické oddělení. I na ostatních odděleních

bylo provedeno mnoho úprav k zlepšení provozu i hygienických podmínek, zdokonalena byla i technická zařízení (kotelna, prádelna, kuchyně) atd.

Obvodní lékaři byli soustředěni do nově zařízených ordinací ve středisku v ulici Sovětské armády č. 6, pro odborné služby byla adaptována budova bývalé Okresní nemocenské pojišťovny a tzv. Jánský asyl ve Svatoplukově ulici. Plicní středisko našlo vyhovující podmínky v Kropáčově ulici č. 3.

Nově byla vybudována zdravotnická střediska v závodech Sigma, HCV a Karnola, kde se zajišťuje péče podle rozsahu závodu a počtu zaměstnanců.

Aby se neopoždoval duševní vývoj dětí předškolního věku a výuka dětí školního věku za pobytu v nemocnici, pečují o ně dvě učitelky a probírají s nimi učební látku přímo u lůžek na oddělení.

Letos se adaptují v nemocnici místnosti pro ústřední biochemickou laboratoř. Vytápění nemocnice bude v roce 1965 usnadněno parovodem, který bude přivádět horkou páru z nové kotelny v Hranické cementárně.

Pro příští léta je plánována výstavba polikliniky při nemocnici jako součást sjednocené nemocnice. Podle volebního programu z roku 1964 má být tato velká stavba, která si vyžádá nákladu asi 7,5 mil. Kčs, provedena v roce 1967. Dále je třeba rozšířit infekční pavilón o potřebné zdravotní filtry a sociální zařízení, pro zdravotnické pracovníky postavit svobodárny nadstavbou tzv. lékařské budovy, konečně třeba postavit novou správní budovu s potřebnými sklady a dílnami. V budoucnu se rovněž počítá s výstavbou nového pavilónu pro péči o ženu a dítě.

V neposlední řadě je třeba věnovat úsilí modernizaci technického zařízení nemocnice: kromě nového rozvodu páry nutno vybavit ústřední prádelnu novými stroji, aby v ní bylo možno prát prádlo pro všechna zdravotnická zařízení i jesle na Hranicku, nahradit dosluhující vybavení ústřední kuchyně modernějším zařízením a zajistit materiál značné hodnoty v nových skladech.

Naše socialistické zřízení dobře pečuje o rozvoj péče o zdraví obyvatelstva. Vždyť právě v péči o zdraví pokročila naše společnost nejdále: bezplatná péče, bezplatné poskytování léků, bezplatné léčení v nemocnicích i jiných ústavech, to už je předznamenání komunistické společnosti. Je jen třeba, abychom si to všichni dostatečně uvědomovali a snažili se o to, aby všechny tyto vymoženosti co nejlépe sloužily těm, kdo pomoci potřebují.

Květiny pro každého ...

Šlechtitelská stanice květin v Hranicích vznikla v roce 1950 zapojením soukromých zahradnictví Emila Kostky a Josefa Gallase do socialistického sektoru. Jako jedna z prvních byla začleněna do soustavy nově vytvořených semenářských podniků OSEVA se sídlem v Brně. Do roku 1965 nastala celá řada reorganizací a delimitací nadřazených složek — ředitelství — což mělo vliv na názvy stanice. V roce 1951 podléhala stanice Čs. státním statkům, ředitelství šlechtitelských a chovatelských stanic Brno. V témž roce byla stanice předána Čs. státním statkům, ředitelství šlechtitelských a chovatelských stanic Olomouc a za dva roky podléhala stanice Krajskému výzkumnému ústavu zemědělskému Prostějov. V roce 1956 byla stanice začleněna do Šlechtitelského a semenářského podniku, n. p. Olomouc a od 1. ledna 1965 v rámci specializace byla zařazena do nár. pod. SEMPRA Praha. Dnešní název stanice je SEMPRA, n. p., Praha, Šlechtitelská stanice květin, Hranice.

V poválečných letech soukromá zahradnictví se zabývala pěstováním okrasných květin, převážně skleníkových. Semena se produkovala jen u některých druhů, např. u bramboříků. Většina květinových semen byla nakupována od semenářských firem a ze semen byly pěstovány mladé, polohotové a hotové okrasné květiny.

Zřízení šlechtitelských stanic nastává nové období v rozsáhlém a velmi důležitém zahradnicko-květinářském semenářském odvětví. Je třeba konstatovat, že většina květinových semen v předválečném i poválečném období byla k nám dovážena ze západních států a mnoho našich zahradníků bylo přesvědčeno, že v našich československých podmínkách nemáme takové možnosti, jako mají v cizině. Několik našich předních zahradníků - květinářů, kteří se nebáli bojovat proti těmto názorům, se postavilo do čela a začaly první průkopnické krůčky v produkci květinových semen. Cílem bylo dosíci toho, abychom postupně u nás pěstovali všechny běžné květinové kultury, z nich by bylo získáno biologicky hodnotné semeno.

Šlechtitelská stanice květin v Hranicích byla vybrána jako jedna v prvních pro šlechtitelské semenářství. Pro tyto účely jsou zde velmi dobré podmínky, neboť je zde celá řada odborníků, kteří mají zahraniční praxi u významných zahradnických firem a jsou tu skleníkové plochy pro speciální okrasné kultury. V letech 1950 až 1955 se začalo s výrobou květinových semen u těch okrasných květin, které byly dříve na stanici pěstovány jako obchodní kultury. Byly to Cyclameny, Cinerarie, Primula obconia, Primula malacoides, Amaryllis, Gloxinie, v vegetativně množených se pěstovaly Hortensie, Begonia Rex, Poinsetia, americké karafiáty, Begonia Gloire de Lorraine, Ficus, Monstera a Saintpaulia. (V zahradnictví se užívá u květin latinských názvů.)

Během dalších let, když bylo zřejmé, že výsledky v plnění květinových semen a mladých rostlin byly dobře plněny, dostávala stanice nové úkoly. Byly to letničky — astry a hledíky, dále dvouletky, jmenovitě vídeňské karafiáty, macešky, sedmikrásy a pomněnky. Z cibulovitých a hliznatých k tomu přibýly tulipány, narcisy, lilie, montbretie a mečíky. Poprvé měli možnost hraničtí občané shlédnout větší plochy kvetoucích cibulovitých okrasných květin a nemuseli vážit cestu do Holandska, kde jsou tulipány a narcisy národní květinou. Nejlepší výsledky v našich podmínkách byly s cibulí tulipánů, u nichž se plocha rok od roku rozšiřovala a v roce 1964 se sklídilo 200.00 cibulí tulipánů.

Od roku 1955 se do semenářské činnosti začalo vnášet stále více promyšlenějších šlechtitelských metod, zkušenosti nabývaly většího rozsahu a výsledky ve šlechtitelské činnosti se dostávaly dobrým plněním plánovaných dodávek šlechtěných semen.

Vyšší úroveň ve šlechtění okrasných květin se projevila v novošlechtění křížením jednotlivých odrůd. Vyšlechtěná nová odrůda, má-li být uznána a povolena, musí prokazatelně předčít svými znaky a vlastnostmi stávající odrůdy. První úspěchy s křížením a vypěsto-

váním nových odrůd se po několikaleté práci dostavily a v roce 1957 byly uznány 3 odrůdy Primula malacoides, v roce 1959 jedna odrůda Primula malacoides a v roce 1960 dvě odrůdy Primula malacoides, jejichž autorem byl šlechtitel-zahradník Vladislav Horňák. Soudruh Horňák vyšlechtil v roce 1960 velmi výnosný skleníkový americký karafiát, který je velmi odolný a nenáročný po pěstitelské stránce. V roce 1960 byla uznána jedna odrůda, Cinerarie, kterou vyšlechtil velmi dobrý odborník, zemřelý soudruh Antonín Kostka. V roce 1960 a 1964 vyšlechtil Josef Bednář tři odrůdy Gloxinii. Nové odrůdy mají velký národohospodářský význam a novou odrůdu lze srovnat s vynálezem či zlepšovatelským hnutím.

Šlechtitelská stanice květin se zařadila během svého období mezi nejproduktivnější a největší stanice v pěstování skleníkových květinových semen.

To, že jsou na stanici dobří odborníci a stanice si udělala dobré jméno kvalitními výpěstky a elitními semeny, svědčí i to, že jí byly svěřeny důležité světové sortimenty Gloxinii, Hortensii a Pelargonii. Svědomitá a poctivá práce šlechtitelů a ostatních pracovníků přinesla i úspěchy na zahradnických výstavách.

V roce 1961 na mezinárodní zahradnické výstavě v NDR v Erfurtu získaly skleníkové velkokvěté karafiáty zvláštní cenu a zlatou medaili, Gloxinie a Saintpaulie obdržely zlaté medaile, Nephrolepis získal stříbrnou medaili.

V roce 1962 na celostátní zahradnické výstavě v Olomouci tři odrůdy Gloxinii, Saintpaulia, Ficus elastica a velkokvěté karafiáty byly poctěny I. cenou, Ficus decora a další Saintpaulia získaly III. cenu, Dieffenbachia obdržela III. cenu, Begonia Rex, Nephrolepis a Myrta získaly diplom.

V roce 1963 na celostátní zahradnické výstavě v Bratislavě byly poctěny I. cenou Gloxinie, Saintpaulie, Ficus elastica, Ficus decora, Dieffenbachia a karafiáty.

V roce 1964 došla stanice nejvyšším uznání a ocenění. Na celostátní zahradnické výstavě v Olomouci obdržela stanice 1 čestné uznání za úspěšnou spolupráci, za organizaci, 7 zlatých medailí za Ficus elastica, Ficus decora, Sansevieria, za dvě Begonie Rex a dvě Saintpaulie. Diplom obdržela jedna odrůda Saintpaulia a tři odrůdy Gloxinia.

Na mezinárodní zahradnické výstavě zahrad „WIG 64“ ve Vídni se soustředila pozornost celé světové zahradnické veřejnosti. I zde v silné mezinárodní konkurenci se stanice svými vystavovanými exponáty dobře umístila. Získala 1 čestnou cenu města Vídně v bronzu za sortiment Gloxinii, 4 stříbrné medaile za tři odrůdy Gloxinii a za Sansevierii, 8 bronzových medailí za Saintpaulie, Gloxinie a za šest odrůd Begonia Rex.

Úspěchy okrasných květin vypěstovaných ve šlechtitelské stanici slouží nejen k propagaci stanice, nýbrž to má velký význam rozšiřování a oblíbenosti květin mezi naší veřejností.

V roce 1957 se stanice rozšířila o nový objekt dvou skleníků, které byly postaveny v Mlýnské ulici. V roce 1962 byly postaveny pro zaměstnance 3 bytové jednotky, kanceláře, kulturní místnost a sociální zařízení.

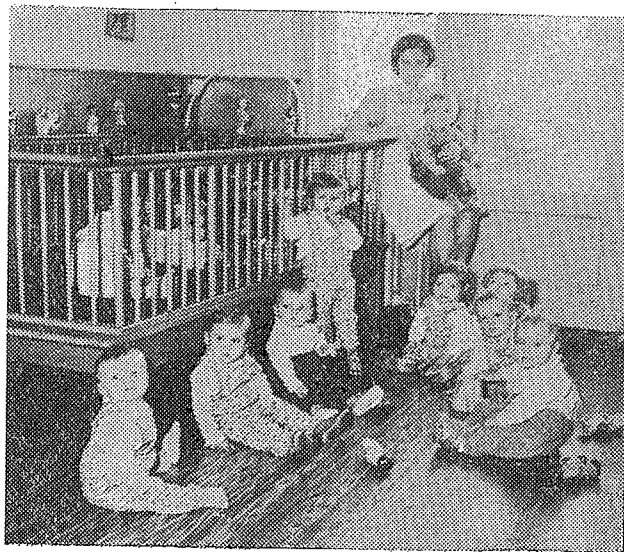
Perspektiva šlechtitelské stanice je velmi příznivá. V budoucnu se mají rozšiřovat skleníkové plochy pro pěstování semenných kultur a pro skleníkové karafiáty, které jsou stále více a více žádány. Bude snahou všech šlechtitelů, aby došlo k další výstavbě stanice, aby zde byly vytvořeny ještě lepší podmínky pro získávání nových odrůd okrasných květin, které by sloužily celé naší široké veřejnosti k vyšší kulturnosti a zkrášlení našeho pracovního i soukromého prostředí, aby blahobyt byl měřen nejen množstvím spotřebovaných poživatin, ale také spotřebou květin. Květina je symbolem radosti a lásky. Květinou ještě nikdo nikoho nezarmoutil. To poznali i naši osvoboditelé — sovětské vojáky, které jsme právě před 20 lety vítali s kyticí květin a kterým jsme vyjadřovali naši lásku za osvobození.

Zaostřeno na jesle

Jesle MěstNV v Hranicích vykonaly za dobu svého trvání nesmírný kus dobré práce ve výchově nejmladších dětí. Stovky a stovky se jich zde vystřídalo. Od rána do večera je zde jako v úle.

Začíná to časně ráno běžeckými dostihy uspěchaných tátů, maminek i babiček, kteří na rikších a kočárkách vezou své malé ratolesti — směr jesle! A zde, od šesti hodin ráno, začíná rušná práce. Zde berou do opatrování tety — sestry dětí, o které se musí starat do 17 hodin. Když jsou odbyty první denní formality, začíná se denní práce. Děcka se dají do houfu a začíná se rozcvičkou, která je obvykle zaměřena na kopírování některých maminčiných domácích úkonů, jako je praní prádla, pečení koláčů a buchet a podobně. A aby to nebylo tak jednotvárné, tak se k tomu říká nebo zpívá populární deklamovanka: „Naše máme nezahálí, pere prádlo, buchty válí ...“ nebo aktuální popěvek velikonocní, šel Karlíček pro Karlička, aby dal tři vajčka ...“ atd. Po rozcvičce — u těch starších capartů — začíná den plný zajímavé práce. Bývá to hra na vláček, který syčí i píská a nadělá kraválu více než těžkotonážní vlak nebo hra na žabáky, doprovázená žabím kvákáním a máte-li trochu fantazie, připadáte si jako v podvečer u rybníka. Po hrách obdrží malí pracanti výbornou svačinku a pak je mohutné oblékání do vycházkových šatů, které se pochopitelně neobejde bez náležitého hluku a kraválu, až uši zaléhají. Nedá se však nic dělat. Všichni chtějí být první. A pak se vyrazí do ulic v „sevěném útvaru“. A nemyslete, to není jen tak ledacos. Jakmile takový konvoj zaplní ulice, musí počkat i městská doprava. A pak se jde do přírody, kde se vykládá dětem o ptáčcích, broučcích, o květinách a stromech. A máte slyšet, jak dovedou na příští procházce ukázat strom, o kterém jim teta vyprávěla, nebo upozorní na místo, kde včera lezl zatoulaný-brouček, či viděli pěknou jarní fialku. Že psíček a kočička patří mezi důležité objekty přírody, nemusíme připomínat. Po absolvování procházky vrací se děti domů k obědu.

Začíná nová procedura. Převlékání do pracovních šatů, umývání a čištění a pak hrrr do jídelny k slav-

nostnímu obědu, hezky každý na určené místečko. No, hlad je veliký a převeliký a talířky jsou po jídle čistoučké, jako když vymete. A teta kuchařka má také radost, že dětem chutná.

Po dobrém jídle patří spinkání a na to se děti jen jen těší. Očka se únavou zavírají, pusenky otvírají a v jeslích zavládne neobvyklý klid, a to už jsou unavení mazlíčkové pohodlně natažení na lehátkách, odbývajíc si odpolední siestu. Po zaslouženém odpočinku opět hurá na svačinku, aby byla líčka červená, až si máma nebo táta pro mne přijde. A to už netrvá tak dlouho, však už se na ně těšíme. Úderem 16. hodiny se začínají rodičové trousit pro své miláčky. Opět trochu křiku, to jako proto, aby se vědělo, že tu jsme a že se musí s námi počítat a že se opět vrátíme. A tož, teto, pápá, ahoj, nashledanou a zítra si opět budeme hrát, ano? A jeden kočárek za druhým odváží TO, čemu dnes říkáme budoucnost národa.

Lázně Teplice nad Bečvou po válce

Dne 28. ledna 1947 se po druhé světové válce otevřely lázně Teplice nad Bečvou širokému okruhu pacientů, kteří potřebují lázeňské léčení při onemocnění srdce a cév, traktu zažívacího, dýchacích ústrojů, nervových poruchách a rekonvalescenti po akutních chorobách. Málokdo z návštěvníků lázní, jimž se nyní poskytuje dokonalá a všestranná péče o jejich zdraví, ví, kolik práce bylo vynaloženo a jakého úsilí a nákladů si vyžádalo znovuzřízení lázní po jejich opuštění německými okupanty v r. 1945. Odvětení veškerého ložního a lázeňského prádla, lékařských přístrojů, zařízení laboratoře až do poslední zkumavky, zničení a značné poškození vnitřního zařízení a ostatního inventáře jsou jen ukázkami dezolátního stavu, v jakém zůstaly lázně po odchodu německých vojenských lazaretů. Tyto škody byly již nahrazeny a lázně jsou opět vybaveny nejen elektrokardiografy, rentgeny a dalšími nejmodernějšími lékařskými přístroji i ostatním inventářem.

První poválečná sezóna minulého roku byla neobyčejně těžkou zatěžkávací zkouškou, uvážil-li se značný vzrůst chorob srdce a nervů v souvislosti s utrpením, jimiž národ prošel v uplynulém roce. Přes poválečné obtíže a s krajním vypětím byly však splněny dané úkoly a sezóna prošla uspokojivě.

Proti dřívějším letům, kdy přestávky v provozu bylo používáno toliko k udržovací práci, znamenaly letošní tři měsíce lázeňského klidu naprostou změnu, významující se převážně novými investicemi. Jejich rozsah a význam znamená, že již nejde o rekonstrukční práce, které byly v podstatě ukončeny, nýbrž, že jde o další

budování lázní na podkladě novodobých požadavků lázeňské léčebné péče.

Namátkou uvádíme investice, jejichž význam zajisté ocení a s povděkem uvítají ještě v letošním roce všichni hosté lázní Teplice n. B.

Především jde o velmi nákladnou modernizaci vodoléčby v dolních lázních, s níž souvisí i zavedení tzv. proudových masáží přírodní uhlíčitou vodou. Milionovým nákladem je prováděno vybudování vlastní lázeňské telefonní sítě s automatickou ústřednou, kombinovaného světelného a zvukového signalizačního zařízení se zapojením na telefonní síť a dále i rozhlasového zařízení. Zvláště v zimní době uvítají hosté nově provedené zasklení spojovací chodby mezi lázeňskou a restaurační budovou a již zahájené přípravné práce k osvětlování cesty od lázní až k železniční stanici Teplice n. Beč. i zlepšení osvětlení v lázeňském obvodu. Dále se provádí adaptace a rozšíření kancelářských místností správy lázní. Přípravují se i další zlepšení, zejména pokud jde o zvýšení výkonnosti minerálních pramenů atd. Nezmiňujeme se o dalších milionových investicích, jež jsou proponovány v rámci dvouletého plánu.

Přes nákladné investice a dokonalou lázeňskou péči vstupují lázně Teplice n. B. do nové sezóny se sníženými paušálními sazbami. Dá se proto očekávat, že budou i v letošním roce vyhledávanými lázněmi, jež svým návštěvníkům poskytnou v duchu dlouholeté dobré tradice i naproti klid a pohodlí při léčebném pobytu v romantickém lesnatém údolí řeky Bečvy.

Ruch II, rok 1947, č. 5.

Ročně za 350 Kčs služeb na jednoho obyvatele

Patnáct let již uplynulo od zřízení Sdruženého komunálního podniku v Hranicích, jehož vznik se datuje od socializace drobných živností a služeb v roce 1950.

V roce 1952 byla socializace těchto živností prakticky skončena, až na několik málo živností, které byly přestárlým ponechány na dožití. Toto však bylo jen v malé míře a nikterak neovlivňovalo úsek rozvoje místního hospodářství v Hranicích.

Po provedené socializaci bylo možno přistoupiti v roce 1953 k provedení určité specializace.

Ze Sdruženého komunálního podniku byly vyčleněny provozovny pohostinství do nově zřízeného podniku Restaurace a jídelny a na vesnicích byly pohostinské provozovny předány do správy Spotřebního družstva Jednota.

A zrodil se nový podnik — Komunální služby — do kterého byly vyčleněny všechny provozovny služeb. V dosavadním podniku Okresní průmyslový kombinát zůstávají jen provozovny zajišťující doplňkovou výrobu, opravy a údržbu.

Po provedené specializaci zůstává tedy ve městě jediný podnik toho druhu: Komunální služby, řízené Městským národním výborem. A hodnotíme-li roky 1950 až 1955 jako období socializace a specializace, je rok 1955 začátkem rozvoje místního hospodářství.

V roce 1955 zajišťoval podnik Komunální služby pouze 9 oborů služeb, a to:

Taxi službu, čištění šatstva, holičství a kadeřnictví, vanové lázně, pohřební službu, zahradnictví, květinovou síň, čištění města a ostatní poslužné obory, ve kterých byly zahrnuty služby plakátování, půjčovna loděk a úklidová služba. Rozvoj služeb vykazoval rok od roku vzestupnou tendenci.

Dnes zajišťuje podnik Komunální služby města Hranic již 27 oborů různých služeb, což je o 18 druhů více než v roce 1955, a to: oprava motorových vozidel, kol a kočárků, malířství, autolakýrnictví, stolařství, sklenářství, broušení skla a rámování obrazů, výroba a oprava hudebních nástrojů, zámečnictví, kamenosochařství, zahradnictví, osobní doprava, nákladní doprava, chemická čistírna, rychloprádelna, prádelna a mandlovna, holičství a kadeřnictví a pedikura, květinová síň, sběrný chemický čistírny, prádelna, kominictví, odvoz popela, veřejné zachodky, cestovní a informační služba, půjčovna průmyslového zboží, vanové lázně, pohřební služba a správa hřbitova.

K tomuto nutno připočísti další služby v tomto období v rámci podniku zřízené, které však byly delimitovány do jiných podniků, jako např. tiskárna a rozmnožovna, radioopravna, televizní oprava, oprava elektrospotřebičů, odvoz fekálií apod.

Tyto výsledky však nepřišly samy. Pro zajištění rozvoje služeb bylo nutno vytvořiti v podniku řádné podmínky jak materiální, tak personální.

Jaké to byly podmínky?

Jen na investice bylo podniku přiděleno od roku 1955 do roku 1965 do roku 1965 4,899.688 Kčs. K tomu nutno připočísti ještě hodnotu investic získaných převodem kmenového jmění, tj. bezúplatně od jiných organizací.

Z těchto prostředků byly pro podnik vybudovány stavební investice jako např. výstavba zahradnických skleníků na třídě Sovětské armády v hodnotě 250.000 Kčs, výstavba hangárů v zahradnictví za 50.000 Kčs, výstavba chemické čistírny 900.000 Kčs, vybudování holičsko-kadeřnické provozovny v Opatovicích za 40.000 Kčs, v Drahotuších za 38.000 Kčs, úprava místností pro autodílnu za 140.000 Kčs a jiné.

* Z těchto prostředků byly pořizovány i strojní investice, jako např. zakoupení 5 aut pro taxislužbu, mikrobuses, pohřební vůz, auto na odvoz popela, fekální vůz, čistící stroj a zařízení pro chemickou čistírnu, zařízení

pro rychloprádelnu, měřicí přístroje pro radio- a televizní opravnu, vybavení autoopravny, modernizace stávajících holičskokadeřnických provozoven a vybavování provozoven nových, jak ve městě, tak na vesnicích atd.

Nejlepším ukazatelem v tomto směru je srovnání stavu základních prostředků roku 1955, kdy podnik vlastnil majetek v hodnotě 554.134 Kčs s rokem 1965, kdy hodnota majetku podniku činila již 3,881.474 Kčs.

Na tomto intenzivním rozvoji služeb podílí se zvýšený počet zaměstnanců. V roce 1955 měl podnik Komunální služby města Hranic 68 zaměstnanců a 2 učně a v roce 1965 má 196 zaměstnanců a 36 učňů. Zvýšený stav byl zajišťován převážně vlastní výukou, jelikož od roku 1955 do roku 1965 bylo v podniku vyučeno 92 učňů do různých oborů služeb. Tím podnik nahrazoval přirozený úbytek pracovníků v důsledku odchodu do důchodu a zajišťoval rostoucí potřeby na úseku služeb.

Tato opatření se odrážejí v objemu poskytovaných služeb, který rok od roku se zvyšuje. V roce 1955 činil objem výkonů 1,938.000 Kčs a v roce již 5,387.000 Kčs. Objem služeb pro obyvatelstvo se rovněž podstatně zvýšil, jelikož v roce 1955 činil 1,689.000 Kčs a v roce 1965 plánuje se pro obyvatelstvo provedení služeb za 4,200.000 korun. Význam a objem služeb dokazuje nejlépe skutečnost, že od roku 1955 do roku 1965 bylo v rámci podniku provedeno služeb v hodnotě 46,981.320,— Kčs a z toho pro obyvatelstvo za 35,405.397 Kčs, tzn. pro 1 obyvatele Hranic provedl podnik Komunální služby Hranice práci a služeb v hodnotě 140,— Kčs ročně, kdežto v roce 1965 již za 350,— Kčs.

Zlepšující se úroveň služeb projevila se v uplynulých letech i ve zkracování dodacích lhůt a ve vyšší kvalitě. Podstatné zkrácení dodacích lhůt se projevilo ve všech oborech, nejvýrazněji však u chemického čištění a v praní. V roce 1955 bylo v podniku vyčištěno 19,6 tun šatstva a pro rok 1965 je stanoven úkol vyčistit 79 tun. Jsou předpoklady, že i tento úkol bude překročen. Při růstu objemu služeb, zkracování dodacích lhůt a zvyšování kvality úměrně se snížil počet reklamací na služby poskytované podnikem.

Přesto, že hlavním úkolem podniku bylo a je zajišťování placených služeb pro obyvatelstvo, nelze přehlédnout i tu skutečnost, že podnik jako jediný výrobce v ČSSR zajišťuje výrobu bicích hudebních nástrojů — tympány, Tosca zvony, triangle jak pro vnitřní trh, tak pro export. Jen pro export bylo těchto výrobků od roku 1957 dodáno za 1,294.250 Kčs. Výrobky byly vyváženy do 18 států: SSSR, Mongolsko, Japonsko, Korea, Egypt, Peru, Belgie, Polsko, Jugoslávie, Rumunsko, Bulharsko, Gibraltar, Ecuador, Kolumbie, Albánie, Švédsko. I tato skutečnost je dobrou vizitkou podniku.

Těchto dobrých výsledků v rozvoji služeb mohlo být dosaženo jen obětavou prací a snahou všech zaměstnanců podniku. Významnou úlohu v tomto sehrála snaha zvyšování kvalifikace a soutěže. V podniku je rozvinuta soutěž mezi pracovníky o nejlepší provozovnu a celý podnik je zapojen do okresní a krajské soutěže mezi podniky Komunálních služeb. V obou soutěžích bylo docíleno velmi pěkných výsledků, což bylo hodnoceno udělením mnoha čestných uznání. V okresní, krajské i celostátní soutěži v oboru holič a kadeřník umístili se zaměstnanci na čestných místech.

V rozvoji služeb sehrával a sehrává významnou úlohu MěstNV, který podnik Komunální služby řídí.

I když docílené výsledky v rozvoji služeb jsou vcelku dobré, je nutno v započaté práci dále pokračovat a dalším rozvojem služeb hlavně na vesnicích odstraňovat dosavadní rozdíly mezi městem a vesnicí. Ve městě pak bude nutno dále zkvalitňovat, zkracovat dodací lhůty a tím vytvářet materiální základnu pro přechod ke komunismu.

Bitva stará jako civilizace

Se vznikem civilizace vzniká též problém čistoty životního prostředí, ovzduší, čistoty průmyslových center a měst vůbec.

Přední vědecké kapacity celého světa upozorňují na nutnost řešení tohoto stavu, který zejména v nejlidnatějších městech světa s vyspělým průmyslem a dopravou, je natolik svízelný, že počíná ohrožovat zdraví obyvательства.

Výfuky automobilů dokáží pohltnout přes polovinu čistého vzduchu, nad městy leží opar dýmu z továrních komínů.

Velká i malá mechanizace rozmanitých typů stále více nahrazuje čističe, nezbytné siluety ranních hodin ve městech minulého století. Ne však všude a ne úplně!

Jsou místa, úzké uličky, zákoutí, pěšinky parků, kde by stroj nebyl nic platný. Zde bude člověk se svým koštětem a ostatním nářadím stále prvním bojovníkem zdraví a čistoty.

Ve volných ulicích a prostranstvích však vítězí stroje. Zametací vozy, kropicí vozy, malé zametače chodníků, traktory, sněhové frézy, škrabáky, chemické postřiky na rozpouštění sněhu, lehké přenosné vozíky, to jsou nové, moderní prostředky lidského snažení o kulturnost životního prostředí.

V roce 1945 v Hranicích zametalo (ano, v pravém slova smyslu zametalo, protože nic jiného dělat nemohlo) 12 pracovníků a jeden vedoucí skupiny. Vzhledem k tomu, že v této době jezdilo ještě hodně koňských potahů, spočívala jejich práce především v čištění ulic po zvířatech. Podotýkám, že je dokázáno, že částice prachu se víří a vznášejí ve vzduchu ještě plných 90 minut po tomto zametání, takže prach ležící pokojně na dlažebních kostkách, se tímto zásahem dostal do ovzduší a do plic chodců. Zametalo se necelých 7 km vozovky. Jedinou „malou mechanizací“ bylo koště, lopata a kára na ohromných kolech.

Rok 1955 nepřinesl nic nového. Úsek 7 km zůstává, „malá mechanizace“ s košťaty rovněž. Ale přece se něco změnilo! Stav pracovníků se snižuje na 10 + vedoucí skupiny. Úkoly zůstávají.

Teprve v posledních dvou, tři letech se situace mění. Nejprve dochází k likvidaci neforemných kár, které ne-libozvučně drkotaly městem a vůbec nelahodily oku. Pak následuje nový kropicí vůz, zakoupení malých Vespo vozíků, malotraktoru se zametacími kartáči, malý chodníkový zametač, rozmisťuje se 200 košů na odpadky.

Teprve teď je reálným neustálé snižování pracovníků, nahrazování jejich namáhavé práce stroji a zvětšování úseku čištění, který je nyní dlouhý téměř 9 km. Tento úsek za pomoci strojů zvládne 8 pracovníků.

Ale to není všechno.

Co nám chybí? Máme lidi, máme stroje, máme elán do práce, máme plán, jsme si vědomi bitvy, kterou vedeme o zdraví a čistotu.

Ale nic nezmůže velká ani malá mechanizace, ani naši pracovníci bez pomoci všech občanů našeho města.

Co je dnes samozřejmé

Úsek veřejného osvětlení plní důležitou funkci při uspokojování občanů města. Za uplynulých 20 let se na tomto úseku učinilo velmi mnoho. Je třeba si připomenout, že v poválečných letech bylo veřejné osvětlení ve městě rozmístěno velmi řídké a osvětleno bylo náměstí a několik okolních ulic. Převážná část města osvětlení neměla vůbec a když, tak velmi nedostatečné. Až v roce 1960 se na tomto úseku pokročilo kupředu. Počaly se montovat první výbojky, rozšiřovalo se stávající osvětlení v ulicích města. Byla provedena výměna osvětlení za výbojkové v ulici 1. máje, Žáčkově ulici, most přes Bečvu, náměstí Kl. Gottwalda. Nově bylo vybudováno osvětlení v ulici Zborovské, sídlišti kpt. Jaroše a severní části města. Celkem bylo namontováno 293 svítidel.

Vezmeme-li v úvahu, že máme nyní ve městě na 600 světelných bodů, je z přehledu vidět, že za poslední 4 roky jsme přebudovali a zmodernizovali polovinu sítě veřejného osvětlení města.

Několik slov o armádě...

Město Hranice si bez vojenské posádky neumíme ani představit. Tato tradice dostala v socialistickém státě nový obsah, vyjádřený pojmem „armáda lidu“. Příslušníci hranické posádky se vždy snažili vyjádřit tento vztah armády k lidem nejen výtečnými výsledky v bojové a politické přípravě, nýbrž i svojí účastí na rozvoji našeho města, účastí na politickém, kulturním a sportovním životě v Hranicích.

Po osvobození v roce 1945 navázala posádka úzkou spolupráci s místními závody, zvláště se závodem Sigma, kde vojáci pomáhali při budování objektů Sigma II.

Z hlediska potřeb armády byla uskutečněna výstavba sídliště na Fierlingerově ulici, sídliště na Čechově ulici, dále výstavba sídliště Otakara Jaroše, kam byla připojena i družstevní výstavba.

Občané Hranic jistě vzpomínají na významnou pomoc vojáků při budování Hranické cementárny. Příslušníci armády se podíleli na stavbě sportovního stadiónu areálu závodu Sigma, pomáhali budovat osvětlení na Zborovské ulici a na jiných místech ve městě.

Péči posádky byl ze sbírky mezi vojáky z povolání postaven Památník družby, který byl slavnostně odhalen při oslavách 10. výročí našeho osvobození.

Příslušníci armády se podíleli rovněž na rozvoji místního JZD, a to jak při jeho založení, tak i materiální a pracovní pomocí, která je dosud družstvu ve špičkových pracích poskytována.

Vojáci se významně podíleli na dobudování letního kina a v současné době pomáhají při výstavbě koupaliště.

Na počest 20. výročí osvobození bylo svépomocí vybudováno osvětlení parku před kasárnami a příslušníci

Tak chodíme v prvomájových průvodech.

Sportovní poznámky

MŮŽE SE V HRANICÍCH UDRŽET SPORT NA VYSOKÉ ÚROVNI?

Bez nadsázky můžeme říci, že jméno ČSK Hranice je dnes známo v celé republice. Zásahu o propagaci našeho města mají především tyto odbory ČSK: házená a rohovnický, které bojují v nejvyšších soutěžích — národní lize. Avšak ani ostatní odbory nejsou v Hranicích na nízké úrovni, neboť kopanou a hokej hrají v I. třídě. Hranický tenis až do doby okupace byl v zemi Moravskoslezské na vysoké úrovni; také lehcí atleti měli ve svých řadách vynikající závodníky.

ČSK Hranice docílil tolik krásných úspěchů, že podobnými výkony se může pochlubit málokterý klub v městech daleko větších, které mají nadto vybudován sportovní stadión.

Výňatek z článku — Ruch, 1946, č. 7.

START ŠVÉDŮ V HRANICÍCH — VELKÝ SVÁTEK SPORTOVců

Již tuto sobotu dne 5. dubna 1947 ve 20.15 hodin uvítáme v hranické sokolovně vzácné hosty — reprezentanty švédského hlavního města Stockholmu. Bude to velká sportovní událost celé Moravy. Jsme hrdi na to, že dějištěm takového utkání jsou právě Hranice. Doufejme, že se večer vydaří, stejně jako zápas s jihoslovanskými sportovci. Předpoklady jsou dány. Švédové nastoupí v nejsilnější sestavě, jak jsme ji uvedli v minulém čísle. Také hraničtí nastoupí značně posílení. V jejich barvách budou pravděpodobně startovat mistři Moravy Ditter (SK Bafa) ve váze pérové, Králíček (SK Prostějov) ve váze lehké a snad i Kročák (SK Bafa). Vedení rohovnického odboru ČSK Hranice učinilo vše, aby se zájezd Švédů do Hranic i po reprezentační stránce vydařil. Význam utkání uznává i MNV v Hranicích, který nad tímto podnikem převzal záštitu. Zbylé vstupenky na utkání se Švédy lze obdržeti v předprodeji v Budoucnosti, proti zámku.

Ruch II, rok 1947.

ČSD v několika údajích

V prvních dnech války bylo těžce poškozeno i město Hranice. První vlak po osvobození byl z nádraží Hranice vypraven do Drahotuš. Bylo to vlastně ještě v den osvobození města, 8. května 1945 v 16.45 hod.

Od 12. května jezdily pravidelně dvojice osobních vlaků z Hranic do Val. Meziříčí.

Od 25. května jezdily pravidelně dvojice osobních vlaků na trati z Bohumína do Přerova.

Od 15. srpna platil první vydaný jízdní řád.

Po osvobození byla také vybudována nová nádražní budova.

V roce 1957 bylo dokončen jeřáb o váze 217 tun na pracovišti traťových dílen ČSD.

V roce 1958 bylo započato s elektrifikací tratě a současně otevřena i měnična proudu a rozvodna.

25. ledna 1960 v 13.30 hod dojel do Hranic první vlak s elektrickou lokomotivou.

V roce 1961 je zahájena elektrifikace trati z Hranic na Ostravu a postavena budova opravny sítí ČSD.

Ke dni železničářů, tj. v září 1962 je otevřen nový kulturní dům traťových dílen ČSD.

17. prosince 1963 je uvedeno do provozu automatické zabezpečovací zařízení tzv. autoblok na úseku tratě z Drahotuš do Hranic.

PRAMEN - státní obchod potravinářským zbožím

V oblasti zásobování vykonal v Hranicích za uplynulé období záslužný kus práce státní obchod potravinářským zbožím — Pramen.

Vybuvoval na místě starých a nevyhovujících prodejen celou síť moderních a dobře zásobovaných provozoven, sloužících především zájmům našich občanů. Tak byly zrenovovány prodejny potravin v Gallašově a Mostní ulici. Zmodernizována byla prodejna lahůdek na Gottwaldově náměstí a doplněna chladicím zařízením. Nově byla vybudována mléčná jídelna a speciální prodejna cukrovinek na Gottwaldově náměstí a výrobní lahůdek ve třídě Čs. armády. Současně se dokončuje moderní samoobsluha potravin na Struhlovsku.

Zrušeny byly nevyhovující prodejny tabáku a místo těchto bylo instalováno 18 prodejních automatů na cigarety. Ve středu města byl rovněž umístěn automat na prodej cukrovinek a kávy.

K úspoře času a pro pohodlí spotřebitelů dodává výrobna lahůdek polotovary, obložené chlebičky, smažené filé a různé saláty. Prodejna mléka na Gottwaldově náměstí provádí roznáškovou službu mléka a pečiva. Některé z prodejen zavedly rozvozy nákupů až do domu a nákupy do tašek. Rovněž je zavedena i dárková služba.

V rámci soutěže podniků MVO získal podnik pětikrát Rudou standartu a čestná uznání Rady ONV a OOR v Přerově. Do socialistické soutěže je zapojeno 94 % zaměstnanců. Z pěti soutěžících kolektivů získaly již čtyři titul „Brigáda socialistické práce“. Tytéž kolektivy jsou zapojeny do soutěže o získání titulu „Kolektiv 20. výročí osvobození ČSSR“.

Za vzornou práci byla vyhodnocena vedoucí prodejny mléka s. Stan. Myšková v r. 1962 vyznamenáním MVO „Vzorný pracovník stát. obchodu“ a v roce 1964 získala vyznamenání presidenta republiky „Za vynikající práci“.

Pro zlepšení služeb doškolují se pracovníci v závodní škole práce. Podnik nezapomíná ani na výchovu dorostu a v roce 1954 vybuvoval učňovské středisko, v kterém je nyní soustředěno 19 učňů.

Podnik informuje spotřebitele o jakosti a použití různých druhů potravin a ve spolupráci se zdravotnickou osvětou provádí popularizaci správné výživy.

Pramen plní v Hranicích dobře a svědomitě svůj úkol, spočívající v zlepšování služeb a zvyšování kulturnosti prodeje a zejména všestranně uspokojuje spotřebitelskou poptávku.

SMETANY, MLÉKO KONZUMNÍ, MÁSLA, JOGURTY, TVAROH, SÝRY
A SMETNOVÉ KRÉMY

vyrábí

Severomoravské mlékárny,

n. p., Ostrava, PROVOZOVNA HRANICE

Zásobuje vzorně město Hranice a 50 přilehlých obcí. Vede v jakosti mlékárenských výrobků v Severomoravském kraji. Ve velké míře zajišťuje zásobování průmyslové Ostravy, speciálními výrobky i Přerov a Olomouc.

Mléko a mléčné výrobky jsou zdravé a lehce stravitelné, proto zvyšujte jejich spotřebu.

ZDRAVÍ, SÍLU — NAJDEŠ V SÝRU

Chraňte děti před úrazy!

Nejčastější příčinou dětských úrazů je dětská zvědavost, bezstarostnost, neopatrnost, nedbání bezpečnostních nařízení a dopravních předpisů a mnohdy i nedostatek dozoru.

PROTO JE NUTNO:

- zvýšit dohled na děti
- vychovávat děti k vlastní ukázněnosti
- zlepšit protiúrazovou zábranu dětí

Dojde-li přesto i při zvýšené péči k úrazům, pak před jejich následky chrání Vaše děti

JEDNOTNÉ ÚRAZOVÉ POJIŠTĚNÍ MLÁDEŽE ●

Informace podá

STÁTNÍ POJIŠŤOVNA

Komunální služby města Hranic

NABÍZEJÍ VÁM SVĚ SLUŽBY:

Dobrá kvalita

Krátké dodací lhůty

Budete určitě spokojeni

- Holičství a kadeřnictví
- Pedikura
- Autoopravna
- Stolařství
- Sklenářství
- Oprava hudebních nástrojů
- Kamenosochařství
- Zahradnictví a květinová síň
- Chemická čistírna
- Rychloprádelny a mandlovny
- Kominictví
- Odvoz popela
- Cestovní a informační služba
- Půjčovna průmyslového zboží
- Autolakýrnictví
- Vanové lázně
- Pohřební služba
- Výroba FAB klíčů

Lázně Teplice nad Bečvou

Léčí srdeční a cévní choroby a reumatické karditidy u dětí

- ★ Lázeňskými léčebnými prostředky jsou uhličitě vodní
- ★ a plynové koupele, dále všechny druhy vodoléčby, přísa-
- ★ dové koupele, masáže, rehabilitační tělocvik a léčebná
- ★ výživa.
- ★ Dále se k léčbě používá dobře vybavených zařízení
- ★ elektroléčebných. Velmi úspěšné jsou masáže subakvální.

Lázně jsou v provozu po celý rok. Poskytuje se také ambulantní léčba

Výhodně nakoupíte
V PRODEJNÁCH LIDOVÉHO SPOTŘEBNÍHO DRUŽSTVA ◀

JEDNOTA

PŘEROV

Výběr podle katalogu
nákup na doplňkové nůžky

INFORMUJTE SE VE VAŠÍ PRODEJNĚ ◀

Odborně a s ochotou Vás obslouží kolektivy výše uvedených speciálních prodejen.

- 170 Osek
- 172 Kokory
- 431 Běloutín
- 433 Drahotuše
- 435 Horní Moštěnice
- 438 Potštát
- 441 Tovačov
- 443 Vlkoš
- 171 Soběchleby
- 430 Brodek
- 432 Čekyně
- 434 Dřevohostice
- 436 Hustopeče
- 440 Tovačov — el.
- 442 Troubky

Zveme vás k návštěvě
našich výletních restaurací

V TEPLICÍCH — ZBRAŠOVĚ

- teplá jídla
- občerstvení
- hudba k poslechu

V TÝNĚ n. B.

- jídla
- občerstvení

Pěkné posezení v příjemném prostředí!

Těšíme se na Vaši návštěvu

LSD JEDNOTA PŘEROV
se sídlem v Hranicích

Za spokojenost spotřebitelů
za vysokou kvalitu vlněných látek

Žádejte módní vlněné látky
naší značky

KARNOLA,
vlnářské závody, národní podnik, Krnov

SEVEROMORAVSKÉ
CIHELNY,

národní podnik, HRANICE

dodávají
zdící materiály
přímo odběratelům

HRANICKÝ ALMANACH 20 LET

Vydal Městský národní výbor v Hranicích s kulturní a propagační komisí

Redakční rada:

Inž. Jiří Sumara, Hana Jankovská, Rudolf Holub, prof. Ludvík Novotný,
Viktor Langr

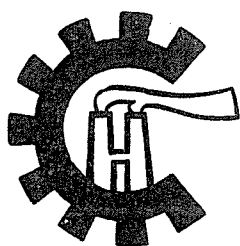
Za spolupráce závodů, organizací a škol

Dřevoryt a linoryt od akad. malíře Ladislava Vlodka, ilustrace Drahoš Pop

Povoleno výnosem KNV Ostrava, škol. 456/18 b-1965

Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 11, Olomouc, tř. Lidových milicí 3

T-08*50250

HRANICKÁ CEMENTÁRNA A VÁPENICE

národní podnik

Informujeme občany města Hranic,
že ve výrobně osinkocementových trub
vyrábíme v současné době
tlakové trouby o průměrech
50 - 600 milimetrů

Ve druhém pololetí připravujeme
výrobu vlnité krytiny

ČERPADLA

